

**TELEKOMÜNİKASYON
KURUMU**

**2002 YILI FAALİYET
RAPORU**

İÇİNDEKİLER

Sunuş	4
BÖLÜM 1. TELEKOMÜNİKASYON KURUMU VE YAPISI	5
1.1. Kurumsal Yapı	5
1.1.1. İnsan Kaynakları	6
1.1.2. Mali Durum	7
1.1.3. Fiziki Altyapı.....	8
1.2. Telekomünikasyon Kurumu Hizmet Sunum İlkeleri	8
1.2.1. Kalite Yönetim Sistemi	9
1.2.2. Telekomünikasyon Kurumu: ISO 9001:2000 KYS Belgeli İlk Özerk Kurul	10
BÖLÜM 2. TELEKOMÜNİKASYON KURUMU'NUN İŞLEVSEL GÖREVLERİ ..	11
2.1. Düzenleme	11
2.1.1. Tarife Rejimi	11
2.1.1.1 Yapılan Düzenlemeler	11
2.1.1.2 Uygulamalar	11
Sabit Telekomünikasyon Hizmetleri (Türk Telekom)	11
Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri	12
2.1.2. Erişim Rejimi	12
2.1.3. Ulusal Dolaşım (Roaming).....	13
2.1.3.1 Yetki ve Görevler	13
2.1.3.2 Yapılan Düzenlemeler	13
2.1.3.3 Uygulamalar	14
2.1.4. Numaralandırma Rejimi	14
2.1.4.1 Yetki ve Görevler	15
2.1.4.2 Yapılan Düzenlemeler	15
2.1.5. Spektrum Yönetimi	16
2.1.5.1 Yapılan Düzenlemeler	16
2.1.5.2 Uygulamalar	17
2.1.5.3 Kamu Güvenliği ve Acil Durum Haberleşme Sistemi	18
2.1.5.4 Güvenlik Sertifikası.....	19
2.1.5.5 Radyo ve TV Ulusal Planı Yapılması	19
2.1.5.6 WRC-03 Dünya Radyokomünikasyon Konferansı Hazırlık Çalışması .	21
2.1.6. Teknik Düzenleme ve Standardizasyon	21
2.1.6.1 Yetki ve Görevler	21
2.1.6.2 Yapılan Düzenlemeler.....	22
2.1.6.3 Uygulamalar	23
2.1.7. Tüketici Hakları.....	25
2.1.7.1 Hizmet Kalitesi	26
2.1.7.2 Veri Güvenliği	27
2.1.8. Asgari Hizmetler	27
2.2. Yetkilendirme	28
2.2.1. Yetkilendirme Türleri.....	29
2.2.2. Yetkilendirme Düzenlemeleri	30
2.2.2.1 Yapılan Düzenlemeler	30
2.2.2.2 AB Düzenlemeleri	31
2.2.3. Uygulamalar	32
2.2.3.1 Yetkilendirilmesi Planlanan Hizmetler	32

2.2.3.2	UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu	33
2.3.	Denetleme	35
2.3.1.	Yaptırımlar	36
2.3.2.	Spektrum İzleme ve Denetimi	37
2.3.2.1	Sinyallerin İzlenmesi ve Denetlenmesinin Önemi	37
2.3.2.2	Milli Monitör Sistemi	39
2.3.3.	Piyasa Gözetimi ve Denetimi	40
2.3.3.	Uzlaştırma	41
BÖLÜM 3.	BİLİŞİM	44
3.1.	İnternet Düzenleme ve Denetimi	44
3.1.1.	Milli Kanunlarımız Bakımından İnternet	44
3.1.2.	İnternet Alanında Görev ve Yetkilerin Dağılımı	45
3.2.	Bilgi Toplumu ve e-Dönüşüm	47
3.2.1.	Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi	47
3.2.2.	eAvrupa+ Girişimi	48
3.2.3.	e-Türkiye Projesi	50
3.2.4.	Türkiye'deki e-Ticaret ve e-İmza Çalışmaları	50
3.2.5.	Elektronik İmzanın Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı	50
3.2.6.	e-Ticaret	51
BÖLÜM 4.	ULUSLARARASI İLİŞKİLER	53
4.1.	Genel Bakış	53
4.2.	Avrupa Birliği İle İlişkiler	53
4.2.1.	Mevzuat Uyum Çalışmaları	53
4.2.2.	İlerleme Raporları	54
4.2.3.	AB Mali Yardımları	57
4.2.4.	MATRA Projeleri	57
4.2.5.	TAIEX Faaliyetleri	57
4.2.6.	MEDA	58
4.2.7.	IRG ile İlişkiler	58
4.3.	Uluslararası Telekomünikasyon Kuruluşlarıyla İlişkiler	58
4.3.1.	Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU)	58
4.3.1.1	ITU Konseyi	59
4.3.1.2	Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı	60
4.3.2.	Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı (CEPT)	60
4.3.3.	Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI)	61
4.4.	Diğer Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler	62
4.4.1.	Uluslararası Ekonomik ve Ticari Kuruluşlar	62
4.4.1.1	Dünya Ticaret Örgütü	62
4.4.1.2	Dünya Bankası	62
4.4.1.3	Uluslararası Para Fonu (IMF)	62
4.4.1.4	İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)	62
4.4.2.	Bölgesel İşbirliği Kuruluşları	63
4.4.3.	Uluslararası Denizcilik Örgütü	64
4.4.4.	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü	64
4.5.	Uluslararası Anlaşmalar	64
4.5.1.	ITU Temel Belgeleri	65
4.5.2.	ECO Kuruluş Sözleşmesi	65
4.5.3.	Tampere Sözleşmesi	65
4.6.	Türk Cumhuriyetleri İle İşbirliği Faaliyetleri	65
4.7.	İkili İlişkiler	66

BÖLÜM 5. TÜRKİYE’DE TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ.....	67
5.1. Sektörün Aktörleri ve Görevleri.....	67
5.1.1. Devlet Kurumları.....	67
5.1.1.1 Düzenleyici Kurumlar.....	67
5.1.1.2 Müteşebbisler.....	67
5.2. Mevcut Durum.....	68
5.2.1. İşletmeciler ve Sunulan Hizmetler.....	68
5.2.1.1 Sabit Telekomünikasyon Hizmet İşletmecisi.....	68
5.2.1.2 Mobil Telekomünikasyon Hizmet İşletmecileri.....	68
5.2.1.3 İnternet Servis Sağlayıcılar.....	68
5.2.1.4 Uydu İşletmecileri.....	68
5.2.1.5 GMPCS Mobil Telefon Hizmeti Veren İşletmeciler.....	69
5.2.2. Telekomünikasyon Göstergeleri.....	69
5.2.2.1 Temel Büyüklükler.....	69
5.2.2.2 Pazarın Büyüklüğü.....	73
5.3. Sektörün Sorunları.....	74
5.3.1. Tarife Yapılarındaki Bozukluklar.....	74
5.3.2. Vergilerin Yüksekliği.....	74
5.3.3. Kurum Düzenlemelerinin Tamamlanamamış Olması.....	75
5.3.4. Sayısal Uçurum.....	76
5.3.5. Telekomünikasyon Kurumu’nun yaklaşımları.....	76
5.4. Telekomünikasyon Stratejileri Araştırma ve Geliştirme Vakfı (TSAGV).....	77
5.5. Kurumlararası İşbirliği Faaliyetleri.....	78
5.5.1. Kurum-Rekabet Kurumu.....	78
5.5.2. Kurum-Üniversite İşbirliği.....	78
5.5.3. Kurum-UME İşbirliği.....	78
5.6. Kurumun Diğer Faaliyetleri.....	79
KISALTMALAR.....	81
Tablolar Listesi.....	87
Şekiller Listesi.....	88

SUNUŞ

Eksernini finansal serbestleştirme ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin oluşturduğu küreselleşme, devletin yeniden yapılanmasına neden olan temel bir olgudur. Günümüzde geniş anlamda bilişim dar anlamda ise telekomünikasyon sektörünün yapısı ve gelişmişlik düzeyi, bire bir ülkelerin gelişmişlik göstergelerinden biri haline gelmiştir. Teknolojik gelişmelerle kalkınma arasındaki pozitif korelasyon her geçen gün daha da artmaktadır. Bir başka ifade ile sınırsız bilgi, sınırsız insan ihtiyaçlarının kıt kaynaklarla karşılaşma sorununu bir ölçüde de olsa azaltmakta, ya da yeni çıkış yolları oluşturmaktadır.

Telekomünikasyon, Ülkemizin de en stratejik, dinamik ve uluslararası ölçekte rekabet gücü avantajı elde edebileceği sektörlerden birisi, belki de birincisidir. Bu açıdan, öncelikle ulusal sınırlar içerisinde rekabetçi bir piyasa oluşturmanın ve buna hız kazandıracak hukuki, ekonomik ve teknik düzenlemeleri gerçekleştirmenin hayati bir önemi vardır.

Kurumumuz, çok kısa geçmişine rağmen yasaların bize verdiği yetkiler çerçevesinde düzenleme, yetkilendirme, denetleme ve hakemlik görevlerini tüm sosyal paydaşlarımızla birlikte şeffaf, adil ve başarılı bir şekilde yerine getirmeye çalışmaktadır. Temel amacımız sektörde tam serbestleşmenin sağlanması; gerçekleştirilebilir hayalimiz ise sürdürülebilir rekabet açısından minimum düzenleme ve etkin bir denetleme aşamasına gelmesidir.

Telekomünikasyon Kurumu, yasama organı tarafından yasa ile kendisine delege edilen yetkiler, yürütme organı tarafından belirlenen politikalar çerçevesinde, serbest piyasa ekonomisinin oluşumunda önemli bir misyon üstlenmektedir. Bu misyonunu yerine getirirken Kurumumuz, uluslararası kurallar ve standartların yanı sıra Ülkemizin özgün koşullarını da dikkate almaktadır.

Kurumumuz serbestleştirme sürecinde düzenleme ağırlıklı bir işlev görürken; serbestleşme sonucunda düzenleme işlevini asgariye indirecek, ancak sektörde sürdürülebilir rekabet ortamının tesis edilmesi amacıyla etkin bir şekilde denetleme ve hakemlik görevlerini devam ettirecektir. Sürdürülebilir rekabet ortamının tesisi ile yeni işletmeciler ve yeni yatırımcılar sektöre girecek, istihdam artacak, böylece bir yandan iktisadi büyümeye diğer yandan da devlet bütçesine önemli katkılar sağlanacaktır.

Kurumsal varlığımız, sektörde devamlılığın, düzenin, güvenilirliğin ve şeffaflığın sağlanması açısından “olmazsa olmazlardan” biridir.

Elinizdeki faaliyet raporu 2002 yılı içinde yapılanları anlatmanın yanı sıra, Ülkemiz için oldukça yeni bir kurumun çalışma alanlarını ve görevlerini tanımlayan bir belge olması açısından da önemlidir. Bu belge, gelecek yıllarda kurum olarak göstereceğimiz performansın değerlendirilmesinde de bir nirengi noktası olacaktır.

Kurumumuzun gerçekleştirdiği faaliyetleri, ilgili tüm taraflarla paylaşmak ve sektörün çalışmalarımıza destek verecek eleştirilerini almak amacıyla hazırlanan 2002 yılı Faaliyet Raporunu bilgilerinize sunuyor; çalışma arkadaşlarıma bugüne kadar gösterdikleri özverili çalışmaları için çok teşekkür ediyor ve tüm telekomünikasyon camiasına başarılar diliyorum.

Saygılarımla,

Doç. Dr. Ömer ARASIL

BÖLÜM 1. TELEKOMÜNİKASYON KURUMU VE YAPISI

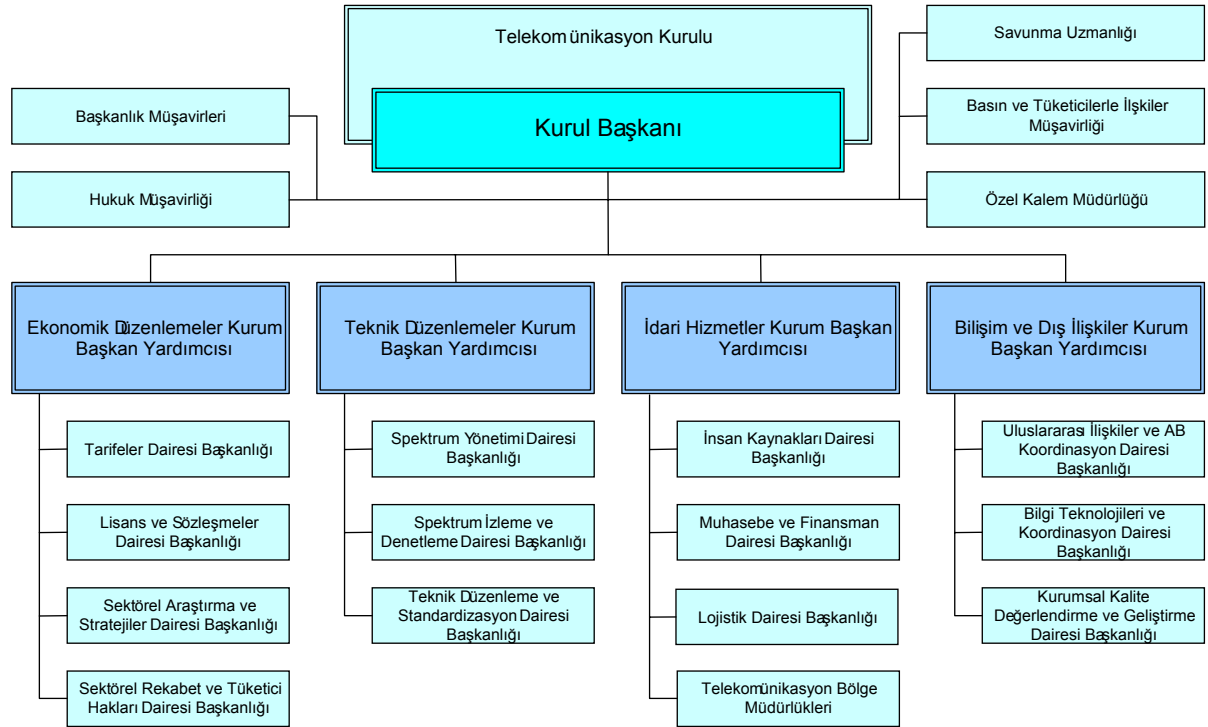
1.1. Kurumsal Yapı

Telekomünikasyon Kurumu 27 Ocak 2000 tarih ve 4502 sayılı kanun ile kurulmuştur. 4502 sayılı Kanuna göre; Kurumun karar organı bir başkan ve dört üyeden oluşan Telekomünikasyon Kurulu'dur. Kurul Başkanı aynı zamanda Kurumun en üst amiri olup, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Kurul, başkanın teklifi üzerine üyelerden birini ikinci başkan olarak seçer.

Kurul, Ulaştırma Bakanı tarafından teklif edilen Kurul Başkanı, telsiz hizmetlerini temsil eden, telekomünikasyon hizmetlerini temsil eden ve teklifi Ulaştırma Bakanı tarafından yapılan 2 üye ile telekomünikasyon sektörünü temsil eden telekomünikasyon cihaz ve sistem imalatı, telekomünikasyon hizmeti yürütmekte ya da altyapı işletmekte olan ve ilgili telekomünikasyon hizmeti piyasasında Türkiye çapında en az %10'luk pazar payına sahip olacak işletmecilerin göstereceği birer aday arasından atanan 1 üye ve tüketici haklarını temsil eden, Sanayi Bakanlığı ya da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin göstereceği ikişer aday arasından atanan 1 üyeden oluşur.

Kurum; Kanunlarla öngörülen yetki ve sorumlulukları uygulamak ve verilen diğer görevleri yapmak üzere kamu tüzel kişiliğini ve idari ve mali özerkliği haiz özel bütçeli kuruluştur. Kurum görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Kurumun ilişkili olduğu bakanlık Ulaştırma Bakanlığıdır.

Kurulun icra organı olan Kurum, 4 Kurum Başkan Yardımcılığı, 13 Daire Başkanlığı ve 7 adedi faal toplam 10 Bölge Müdürlüğünden oluşmaktadır.

Şekil 1. Kurum Organizasyon Şeması

TELEKOMÜNİKASYON KURUMU BÖLGE MÜDÜRLÜKLERİ VE BAĞLI İLLER

ANKARA	İSTANBUL	İZMİR	MERSİN	SAMSUN	ERZURUM	DIYARBAKIR	BURSA	ANTALYA	KAYSERİ
ANKARA KIRIKKALE BOLU DÜZCE BARTIN KARABÜK ZONGULDAK ÇANKIRI KIRŞEHİR	İSTANBUL EDİRNE KIRKLARELİ TEKİRDAĞ KOCAELİ	İZMİR MANİSA AYDIN UŞAK MUĞLA	MERSİN NİĞDE ADANA HATAY KARAMAN OSMANİYE G.ANTEP	SAMSUN GİRESUN ORDU TOKAT SİNOP AMASYA KASTAMONU ÇORUM	ERZURUM AĞRI KARS ARDAHAN İĞDIR RİZE ARTVİN TRABZON BİNGÖL GÜMÜŞHANE BAYBURT ERZİNCAN	DIYARBAKIR Ş.URFA MARDİN ADİYAMAN ŞIRNAK HAKKARİ VAN SİİRT MUŞ BATMAN KİLİS TUNCELİ ELAZIĞ BİTLİS	BURSA Ç.KALE BİLECİK KÜTAHYA SAKARYA ESKİŞEHİR YALOVA BALIKESİR	ANTALYA DENİZLİ BURDUR İSPARTA KONYA AFYON	KAYSERİ NEVŞEHİR AKSARAY YOZGAT SİVAS K.MARAS MALATYA

Şekil 2. Bölge Müdürlükleri ve Bölge Müdürlüklerine Bağlı İller

1.1.1. İnsan Kaynakları

Kurumun Mevcut Personel Durumu

4502 sayılı Kanunla lağvedilen Telsiz Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra kadroları faaliyete geçtiği 15.08.2000 tarihi itibarıyla Kuruma aktarılmıştır. Merkezde 334 ve Taşrada 113 olmak üzere toplam 447 adet personel görev yapmaktadır. Kurum personelinin bazı ölçütlere göre, dağılım durumları tablolar halinde aşağıda gösterildiği gibidir.

Tablo 1. Merkez ve Taşra Teşkilatı İtibarıyla Kurum Personelinin Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Toplam	%	Merkez	Taşra
TK Erkek personel sayısı	289	64	204	85
TK Kadın personel sayısı	158	36	130	28
TK personel sayısı	447	100	334	113

Tablo 2. Kurum Personelinin Yaş durumuna Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Personel Sayısı
51 - 65	13
41 - 50	131
31 - 40	241
20 - 30	62

Tablo 3. Kurum Personelinin Çalışma Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi	Toplam	Merkez	Taşra
26 Yıl ve Üstü	17	17	-
21-25 Yıl Arası	24	14	10
16-20 Yıl Arası	89	62	27
11-15 Yıl Arası	180	136	44
6-10 Yıl Arası	76	50	26
0-5 Yıl Arası	61	53	8

Tablo 4. Çalışan Kurum Personelinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Toplam	Merkez	Taşra
Doktora	13	13	-
Master	56	46	10
Lisans	228	176	52
Ön lisans	55	30	25
Diğer	95	67	28

1.1.2. Mali Durum

Mali Yapı

Kurum idari ve mali özerkliği haiz özel bütçeli bir kamu tüzel kişiliğidir.

Kurum, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 6245 sayılı Harcırah Kanunu ile vize ve tescil açısından 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerine tabi değildir. Kurumun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Bütçe Gerçekleşme Durumu

Tablo 5. Bütçe Gerçekleşme Durumu

Trilyon TL

Dönemi	Gelir	Gider	Gelir/Gider Oranı	Hazineye Transfer
2000 (Kıst Dönemi)	31,3	2,6	1203,8 %	-
2001	160,9	21,1	762,6 %	120
2002	209,2	278,3	75,2 %	126
Toplam	401,4	302,0	132,9 %	246

Kurumumuz 2000 yılı (15.08.2000-31.12.2000 tarihleri arasındaki kıst dönem geçici) bütçesi, 2001 yılı bütçesi ve 2002 yılı bütçesi ile (31.12.2002 tarihi itibarıyla) gerçekleşme oranları Tablo 5 ile gösterilmiştir.

Bütçe Gelirleri

Kurumumuzca, gerek kuruluş aşamasında sermaye olarak, gerekse sonradan hazineden herhangi bir yardım alınmamıştır. Öte yandan, 2002 yılı mali yılı bütçe kanunu ile tespit edilen tutarlarda Hazineye Kurum bütçesinden pay aktarılmıştır. Hazineye, 2001 yılı gelirlerinden 120 trilyon Lira ve 2002 yılı gelirlerinden de 126 trilyon Lira olmak üzere toplam 246 trilyon Lira aktarılmıştır. Transferin yapıldığı tarihlerdeki Merkez Bankası döviz alış kuru değerleriyle bu meblağ 166.500.000 ABD Dolarına karşılık gelmektedir.

Tablo 6. Telekomünikasyon Kurumu 2002 Yılı Gelirleri (31.12.2002 Tarihi İtibariyle Milyon TL olarak)

Gelir Türü	Tahmin Edilen	Gerçekleşen
Telsiz Kullanma ve Ruhsatname Ücretleri	96.576.000	121.530.803
Faiz Gelirleri	4.000.300	83.797.003
Diğer Gelirler	212.047.500	3.967.383
Toplam	312.623.800	209.295.189

Toplam bütçe gelirleri içinde ruhsatname ve kullanma ücretleri önemli bir paya sahip olmakta, bu kalemin de % 99'u GSM kullanıcılarından tahsil edilmektedir.

Bütçe Giderleri

Transfer harcamaları, bütçe giderleri arasında % 90'lık bir paya sahiptir. Ancak Bu büyüklüğün % 97 sini Hazineye aktarılan pay oluşturmaktadır. Bütçe içindeki kalan % 10'luk bütçe harcama payı ise, kurumun personel giderleri, asli hizmet harcamalarında kullanılmaktadır.

Tablo 7. Telekomünikasyon Kurumu 2002 Yılı Giderleri (31.12.2002 Tarihi İtibariyle) Milyon TL olarak

Gider Türü	Tahmin Edilen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı
Cari Harcamalar	40.543.760	23.252.323	0,07
Yatırım	14.309.000	5.213.184	0,02
Transferler	257.771.040	249.893.535	0,80
Toplam	312.623.800	278.359.043	0.89

1.1.3. Fiziki Altyapı

Kurum Hizmet Binası

Kurum hali hazırda Demirtepe'de bulunan 4 yıllığına kiralamış olduğu binada hizmet vermektedir. Bina 14 katlı ve yaklaşık 7.000 m² kullanım alanına sahip olup kişi başına ortak kullanım alanlarıyla birlikte 15 m² düşmekte ve binada 130 araçlık otopark bulunmaktadır.

Ancak ulusal ve uluslararası bir çok toplantılara ev sahipliği yapmak zorunda olan Kurumumuzun geniş konferans ve toplantı salonları bulunan ve son teknolojiyle donatılmış mülkiyeti kendisine ait bir binaya ihtiyacı bulunmaktadır. Kurumun kendi hizmet binasının alınması için piyasa araştırması devam etmektedir.

Bölge Müdürlüğü Hizmet Binaları

Mersin, Erzurum, Samsun bölge müdürlükleri için hizmet binaları satın alınmış ve İstanbul Bölge Müdürlüğü için de uygun bina bulunamadığından kiralama yoluna gidilmiştir. Ankara, İzmir ve Diyarbakır Bölge Müdürlüğü için de daha önce hizmet vermekte olduğu Ulaştırma Bakanlığına ait binaların Kurumumuza tahsis edilmesi sağlanmış ve Merkez bina modeli esas alınarak tadilat ve donatım işleri ikmal edilmiştir. Diğer bölge müdürlüklerinde hizmet binası ihtiyacının ivedilikle karşılanması için araştırmalara devam edilmektedir.

1.2. Telekomünikasyon Kurumu Hizmet Sunum İlkeleri

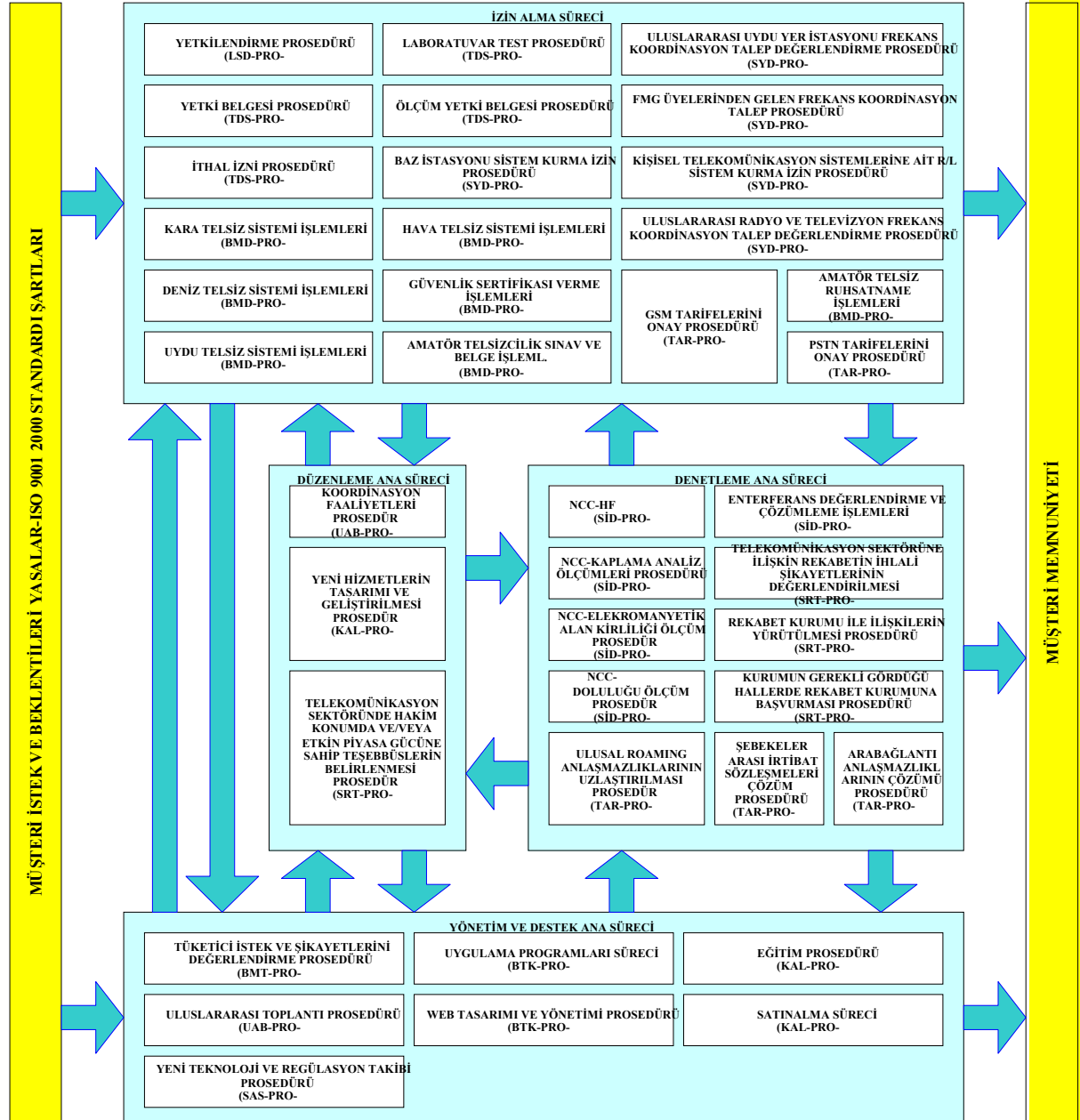
Kurumumuz düzenleyici otorite olarak yapmış olduğu düzenleme, yetkilendirme ve denetim faaliyetlerinde çağdaş bir yönetim sistemi ile hizmet verebilmek için bu alanda başarısını uluslararası düzeyde kanıtlamış olan TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ felsefesini esas almıştır. Hizmet süreçlerinde bu felsefeyi uygulayabilmek için ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi standartlarının yerleştirilmesi ile işe başlanmıştır.

1.2.1. Kalite Yönetim Sistemi

Uluslararası standartlarda hizmet üretimi hedeflemiş olan kurumumuz, uygulamalarda başarısını ispat etmiş çağdaş yönetim yaklaşımlarından biri olan ISO 9001: 2000 Kalite Yönetim Sistemini kurmuş ve Toplam Kalite Yönetimi hedefine doğru yol almaktadır.

Kurumun yürütmekte olduğu tüm faaliyetler, süreç yönetimi yaklaşımı uygulanarak prosedür ve talimat olarak tanımlanmıştır. Böylece yürütülen tüm faaliyetlerin ne zaman, nasıl, kim tarafından yapılması gerektiği belirlenerek belli bir düzen ve disiplin içinde işlerin yürütülmesi ve kayıt altına alınması sağlanmıştır. Yine bu kapsamda, belirlenen görevlerin hangi niteliklere sahip personel tarafından yürütülmesi gerektiği tespit edilerek, işin ehil personel tarafından layıkıyla yapılması amaçlanmıştır.

Telekomünikasyon Kurumu Kalite Yönetim Sistemi içindeki ana süreçler ve bunların etkileşimi 'de gösterilmiştir.

Şekil 3. TK Ana Süreçlerarası Etkileşim

1.2.2. Telekomünikasyon Kurumu: ISO 9001:2000 KYS Belgeli İlk Özerk Kurul

Kıt kaynakları en iyi şekilde kullanmak, kendi içinde dinamik ve diğer sektörlerin olmazsa olmaz şartı telekomünikasyon sektörünü dünya standartlarına yükseltmek ve teknolojik gelişmelere katkı sağlar duruma getirmek, vatandaşımızın en üst seviyede iletişim imkanlarından faydalanmasını sağlamak için gerekli düzenlemeleri yapmak üzere idari ve mali özerkliğe haiz bir Kamu Kurumu olarak 15.08.2000 tarihinde faaliyetine başlayan TK yeni kurulmuş olmasına rağmen kısa sürede tüm iş süreçlerini tanımlayarak vatandaşa uluslararası kalite standartlarında hizmet verebilmek için “Kalite Yönetim Sistemi”ni kurmuş ve bunu bağımsız belgelendirme kuruluşu olan Türk Standartları Enstitüsü (TSE)’ne 11.12.2002 tarihinde onaylatmıştır. Böylece TK ISO 9001:2000 KYS belgeli ilk özerk kurul olma niteliğini de kazanmış bulunmaktadır.

BÖLÜM 2.

TELEKOMÜNİKASYON KURUMU'NUN İŞLEVSEL GÖREVLERİ

2.1. Düzenleme

2.1.1. Tarife Rejimi

Tarife rejimi, telekomünikasyon sektöründe yer alan işletmecilerin, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında alacakları ücretler konusunda yapılacak düzenlemeleri kapsamaktadır. Bu çerçevede, ilgili telekomünikasyon hizmetlerinde, bir işletmecinin hukuki veya fiili bir tekel olduğunun veya ilgili hizmet veya coğrafi piyasada hakim konumda bulunduğunun veya etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlendiği hallerde, işletmecinin kullanıcılara sunduğu telekomünikasyon hizmetlerinde uygulanacak tarifelerin Kurum tarafından onaylanması hususları yer almaktadır. Bu kapsamda, halen sektörde faaliyet gösteren ve Telekomünikasyon Kurumu ile İmtiyaz/Görev Sözleşmesi imzalamış bulunan GSM işletmecileri (Turkcell, Telsim, Aria ve Aycell) ile Görev Sözleşmesi ile faaliyetlerini sürdüren Türk Telekom'un tarifeleri Kurumumuz tarafından belirlenmekte/onaylanmakta ve denetlenmektedir.

2.1.1.1 Yapılan Düzenlemeler

Ulaştırma Bakanlığı ile Türk Telekomünikasyon A.Ş. arasında imzalanan Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Görev Sözleşmesinin Geçici Madde 1'de "27.01.2000 tarih ve 4502 sayılı Kanun uyarınca, ücretlerle ilgili düzenlemeler yapılarak yürürlüğe konuncaya kadar, Türk Telekom'un, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında alacağı ücretler, Bakanlığın onayı ile yürürlüğe konulur" denilmektedir. 23.05.2001 tarih ve 4673 sayılı Kanunun Ek Madde 27'de ise;

"Bu Kanunda ve diğer mevzuatta Ulaştırma Bakanlığına, görev sözleşmesi veya imtiyaz sözleşmesi yapma veya telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verme yetkisi ile bu yetkiye ilişkin yapılacak düzenlemeler ile ilgili her türlü göreve yönelik yapılan atıflar Kuruma yapılmış sayılır..."

ifadesine yer verilmektedir. Söz konusu Kanunda görev sözleşmesinin Kanunun yayım tarihini müteakip iki ay içerisinde Telekomünikasyon Kurumu ile yenilenmesi gerektiği de ifade edilmiştir. Nitekim, 23.07.2001 tarihinde görev sözleşmesi Telekomünikasyon Kurumu ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. arasında parafe edilmiştir. Bu tarihten itibaren de Türk Telekom'un tarifeleri Telekomünikasyon Kurumu tarafından onaylanmaktadır.

Tarife rejimi kapsamında GSM işletmecileri ile imzalanan İmtiyaz Sözleşmeleri çerçevesinde tarife onay süreci devam ettiğinden dolayı GSM işletmecilerine yönelik ikincil mevzuat anlamında herhangi bir tarife düzenlemesi yapılmamıştır. Bu konuda altı ayı geçmeyen uygun aralıklarla alınan Kurul kararları çerçevesinde işlem yapılmaktadır.

Tarife rejimi kapsamında yapılan düzenlemeler şunlardır:

- 28 Ağustos 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Tarife Yönetmeliği.
- 11 Ocak 2002 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Telekomünikasyon AŞ Tarifelerine Tavan Fiyat Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ.

2.1.1.2 Uygulamalar

Telekomünikasyon sektöründe tarifelerin onaylanmasına ilişkin uygulamalar GSM ve Türk Telekom tarifelerinin onaylanması şeklinde iki bölümde incelenebilir:

Sabit Telekomünikasyon Hizmetleri (Türk Telekom)

2002 yılı süresince Türk Telekom'un Tebliğ çerçevesinde değerlendirilen tarife değişiklikleri Şirketin müracaatları sonucunda Kurumumuzca;

1. 28.06.2002 tarih ve 2002/148 sayılı Kurul Kararı,
2. 07.08.2002 tarih ve 2002/213 sayılı Kurul Kararı,

3. 14.08.2002 tarih ve 2002/226 sayılı Kurul Kararı,
4. 22.10. 2002 tarih ve 2002/282 sayılı Kurul Kararı

gereğince çeşitli defalar onaylanmıştır. Bununla birlikte, 18.07.2002 tarih ve 2002/186 sayılı Kurul Kararı gereğince Tebliğ kapsamında düzenlenen Türk Telekom'un çevirmeli internet erişimi hizmetinin kontör atış periyodununun 360 sn'den kademeli olarak 180 sn'ye düşürülmesi talebi reddedilmiştir.

Rekabet Kurumu'nun TTNet erişim ücretlerine yönelik soruşturma ile ilişkili olarak 18.07.2002 tarih ve 2002/187 sayılı Kurul Kararı gereğince Kurulumuz, TTNet çevirmeli sınırsız internet erişim ücretleri için tarife belirlemiştir. Ayrıca 29.08.2002 tarih ve 2002/240 sayılı Kurul Kararı gereğince TTNet çevirmeli internet erişim aboneliği hizmetine ilişkin 1,3,6, ve 12 aylık tarifelerinin Kurum düzenlemeleri saklı kalmak kaydıyla Türk Telekom tarafından serbestçe belirlenebilmesine karar verilmiştir.

19.03.2002 tarih ve 2002/119 sayılı Kurul Kararı ile Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin kontöre bağlı olmayan bazı tarifelerinin onaylanmasına yönelik Usul ve Esaslar belirlenmiştir. Bu kapsamda söz konusu hizmetlere yönelik Türk Telekom tarife değişiklik müracaatları değerlendirilerek;

1. 01.07.2002 tarih ve 2002/161 sayılı Kurul Kararı,
2. 14.08.2002 tarih ve 2002/225 sayılı Kurul Kararı,
3. 08.10.2002 tarih ve 2002/267 sayılı Kurul Kararı

ile onaylanmıştır.

Türk Telekom'un Gösterme (CLIP, Caller Line Identity Presentation) hizmetinin, bu hizmeti talep eden abonelerine ücretsiz sunulması talebi 05.03.2002 tarih ve 2002/98 sayılı Kurul Kararı ile onaylanmıştır.

Tüm bunlara ilave olarak Türk Telekom'un sunduğu diğer çeşitli hizmetlere ilişkin tarife değişiklikleri veya yeni tarifeler Kurulumuzca değerlendirilmiştir.

Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri

GSM İşletmecilerinin sundukları hizmetler karşılığında tahsil edecekleri ücretler için tavan oluşturan azami tarifeler ve azami standart tarifeler, GSM İşletmecileri ile Kurum arasında imzalanan İmtiyaz Sözleşmeleri hükümlerince, altı ayı geçmeyen uygun aralıklarla Kurum tarafından belirlenip, onaylanmaktadır. Gerekli görüldüğü hallerde veya GSM İşletmecilerinin başvurularının değerlendirilmesi sonucunda azami fiyatlar altı aydan daha kısa süre içinde yeniden belirlenebilmektedir. GSM İşletmecileri onaylanan azami fiyatların altında kalmak kaydıyla, uygulayacakları fiyatları serbestçe belirleyebilmektedirler. GSM İşletmecilerinin abonelerine sundukları hizmetler karşılığında almış oldukları ücretlerdeki artışların, Kurum tarafından belirlenip onaylanan azami tarife ve azami standart tarife listeleri kapsamında belirlenen sınırlar içinde kalıp kalmadıkları Kurum tarafından denetlenmektedir. İşletmeciler yapacakları fiyat artışlarını, ilgili mevzuat gereğince uygulamaya geçmeden en az yedi gün önce Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

Mobil Telekomünikasyon İşletmecilerinin abonelerine sundukları hizmetlerin ücretlerinin kendileriyle Kurum arasında imzalanan İmtiyaz Sözleşmeleri hükümlerine göre belirlenmesi çerçevesinde, Kurum ekonomik şartlarda meydana gelen değişimler ve ilgili işletmecilerin görüşlerini de dikkate alarak, azami tarifeleri 2002 yılı içinde iki kez belirlemiştir.

2.1.2. Erişim Rejimi

Yapılan Düzenlemeler

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunuyla erişim ve arabağlantı konusunda Kuruma verilen görev ve yetkilerin yerine getirilebilmesi için Erişim ve Arabağlantı Yönetmelik Taslağı hazırlanması ile ilgili çalışmalar tamamlanmış olup sonuçlanma aşamasına gelmiştir.

2.1.3. Ulusal Dolaşım (Roaming)

2.1.3.1 Yetki ve Görevler

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 4502 Sayılı Kanunla değişik 10 uncu maddesi;

“...mobil telekomünikasyon, data veya Kurumun belirleyeceği diğer hizmet veya altyapı işletmecileri, aynı alandaki diğer işletmecilerin müşterilerine ait ekipmanların kendi telekomünikasyon sistemleri üzerinden de çalışabilmesine izin verilmesine yönelik yapacakları makul, ekonomik açıdan oranlı ve teknik açıdan imkan dahilindeki roaming taleplerini karşılamakla yükümlüdürler.”

hükmünü amir olup Kurumumuza,

“bu maddenin uygulanma esaslarını ve ... roaming anlaşmalarının tabi olduğu ayrıntıları gösteren yönetmelikler çıkarma ve ... roaming ile ilgili anlaşmaların telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapının işletiminde serbest rekabeti engelleyici sonuçlara yol açmayacak tedbirleri alma ve gerektiğinde 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Rekabet Kurumu'na başvurma”

görev ve yetkilerini vermektedir.

Diğer taraftan, Kurumumuz ile GSM İşletmecileri arasında akdedilmiş olan İmtiyaz Sözleşmesinin 35inci maddesinde;

“İşletmeci, ulusal dolaşım yapabilmek amacıyla, Türkiye'deki diğer lisanslı GSM şebekeleriyle Sözleşme yapabilir. Roaming anlaşması ve bununla ilgili ekonomik koşullar, imzadan önce görüşü alınmak üzere Kuruma sunulacaktır.”

hükmü yer almaktadır.

2.1.3.2 Yapılan Düzenlemeler

Kurumumuzca ulusal dolaşım konusunda bugüne kadar yapılan düzenlemelere ve söz konusu düzenlemelerin içeriğine ilişkin özet bilgilere aşağıda yer verilmektedir:

1 Ulusal Dolaşım ile İlgili Anlaşmazlıklarda Uygulanacak Uzlaştırma İşlemine İlişkin Usûl ve Esaslar

11 Nisan 2001 tarih ve 2001/143 sayılı Kurul Kararı ile getirilen düzenleme; ulusal dolaşım anlaşmalarının taraflar arasında serbestçe müzakere edilerek tesis edilememesi halinde, Kuruma uzlaştırma prodesürü işletilmesi için yapılacak başvuruların şeklini ve bu başvuruların kabul edilme koşullarını, taraflara kendi aralarında anlaşmaya varmaları için tanınan süreleri, taraflar arasında yine anlaşma sağlanamaması halinde Kuruma üzerinde anlaşma sağlanan ve sağlanamayan hususları içeren ortak hazırlanmış bir rapor verme yükümlülüğü ve anlaşmazlığın devamı halinde Kurumun ulusal dolaşım anlaşmasının hüküm ve koşullarını belirleme yetkisi bulunduğunu gösteren ayrıntıları içermektedir.

2 GSM 900 ve GSM 1800 İşletmecileri Arasında Makul, Ekonomik Açıdan Oranlı ve Teknik Açıdan İmkan Dahilindeki Bir Ulusal Dolaşım Anlaşması İçin Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Belirlenen Hüküm ve Şartlar

12 Ekim 2001 tarih ve 2001/332 sayılı Kurul Kararı ile getirilen düzenleme, GSM işletmecilerinin Ulusal Dolaşım ile İlgili Anlaşmazlıklarda Uygulanacak Uzlaştırma İşlemine İlişkin Usûl ve Esaslar gereğince kendi aralarında bir ulusal dolaşım anlaşması tesis etme hususunda anlaşma sağlayamamaları nedeniyle, 406 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde belirtildiği şekilde makul, ekonomik açıdan oranlı ve teknik açıdan imkan dahilindeki bir ulusal dolaşım anlaşması için Kurum tarafından belirlenen genel hüküm ve şartları içermekte, anlaşmaya ilişkin diğer ayrıntıları ise işletmeciler arasında yapılacak müzakerelere bırakmaktadır.

3 Ulusal Dolaşım (Roaming) Anlaşması Yapılması ile İlgili Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

406 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ile Kuruma verilen yetki ve sorumluluklar çerçevesinde hazırlanmış ve 8 Mart 2002 tarih ve 24689 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Yönetmelik, ulusal dolaşım yükümlülerini ve bu işletmecilere getirilen yükümlülükleri, ulusal dolaşım yükümlülüklerinin yerine getirilmesine ve muhtemel anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin usûl ve esasları, ulusal dolaşım anlaşmalarının tabi olacağı ilkeleri, ulusal dolaşım yükümlülüğünün yerine

getirilmemesi halinde yükümlülüğünü yerine getirmeyen işletmeciler hakkında uygulanacak idari para cezası ve müeyyideleri içermektedir.

2.1.3.3 Uygulamalar

Ulusal dolaşım konusu, ilk kez İş-Tim A.Ş.'nin 1 Mart 2001 tarihli yazısı ile Kurumumuza başvurusu ile gündeme gelmiştir.

Ulusal dolaşıma ilişkin olarak 2001 yılında başlayan süreç sorunun çözüme kavuşmaması ve konunun mahkemelere intikal etmesi nedeniyle 2002 yılına uzamıştır. “Ulusal Dolaşım (Roaming) Anlaşması Yapılması ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 8 Mart 2002 tarih ve 24689 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin “Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce başlatılan uzlaştırma süreci hangi aşamada ise, bu Yönetmelik hükümlerine göre devam ettirilir ve bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış bulunan bütün işlemler, düzenlenmiş olan belgeler ve vuku bulan müzakereler bu Yönetmelik kapsamında geçerliliklerini korumaya ve hüküm doğurmaya devam eder.” şeklindeki Geçici 1’inci Maddesi ile, Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olan sürecin geçerliliğini koruduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede, Kurulumuzun 11 Mart 2002 tarih ve 2002/111 sayılı Kararı ile, taraflar arasındaki uzlaşmazlık sürecinde gelinen nokta, yapılan işlemler ve tebligatlar dikkate alınarak ve 406 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin ve “Ulusal Dolaşım Anlaşması Yapılması ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”in Kurula verdiği yetkiye dayanarak; Yönetmeliğin Geçici 1 inci Maddesi kapsamında halihazırda Turkcell A.Ş. ve Telsim A.Ş. bakımından ulusal dolaşım yükümlülüğünün doğmuş olduğuna ve bu kapsamda ulusal dolaşım yükümlülüğünün yerine getirilmesine yönelik bir ulusal dolaşım anlaşmasının en geç 30 gün içerisinde imzalanması hususunun taraflara tebliğ edilmesine karar verilmiş ve bu karar 14 Mart 2002 tarihinde taraflara tebliğ edilmiştir.

Diğer taraftan, Turkcell A.Ş. ve Telsim A.Ş.'nin ICC nezdinde yapmış oldukları başvurular çerçevesinde Kurumumuz ile mezkur işletmeciler arasında uluslararası tahkim süreci başlatılmış olup 2002 yılı sonu itibariyle bu davalara ilişkin verilmiş bir karar bulunmamaktadır.

GSM 900 işletmecileriyle ulusal dolaşım anlaşması yapılabilmesi için uzlaştırma prosedürü işletilmesi hususunda AYCELL A.Ş.'nin de 11 Temmuz 2002 tarihinde Kuruma yapılmış bir başvurusu mevcut olup söz konusu başvuru çerçevesinde, Kurum tarafından ilgili işletmeciler nezdinde uzlaştırma girişiminde bulunulmuş, yukarıda belirtilen prosedür aynen uygulanmıştır. Kurum, 4 Nisan 2002 tarihinde, AYCELL A.Ş.'den Ulusal Dolaşım (Roaming) Anlaşması Yapılması ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "Talebin Değerlendirilmesi" başlıklı 13 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmek ve ulusal dolaşım yükümlülüğü kriterlerinin belirlenmesinde kullanılmak üzere, ulusal dolaşım talebinde bulunulan işletmecilere yapılan teklifin kapsam, kapasite, süre, fiyat, ödeme şekli gibi temel unsurlarını, ilgili tüm yazışma ve belgeleriyle birlikte Kuruma iletmesini istemiş, ancak 2002 yılı sonuna kadar AYCELL A.Ş.'den bu konuda herhangi bir cevap Kuruma intikal etmemiştir. Söz konusu durum muvacehesinde, AYCELL A.Ş.'nin ulusal dolaşım talebinden vazgeçmiş olduğu değerlendirilmektedir.

2.1.4. Numaralandırma Rejimi

Telekomünikasyon hizmetlerine kullanıcıların erişiminde anahtar unsur niteliğindeki numara kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, eşit ve şeffaf kriterlere göre işletmecilere tahsis edilmesi telekomünikasyon sektörünün gelişmesi ve rekabetin işleyişinde oldukça önemlidir. Bu nedenle, telekomünikasyon piyasasında kıt olarak kabul edilen numara kaynağının bir plan ve mevzuat dahilinde bağımsız bir otorite tarafından yönetilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, gerek ülke sınırları dahilinde gerekse uluslararası kapsamda numara kullanımı bir plan dahilinde gerçekleşmektedir. Numara kaynaklarının yönetimi uluslararası kapsamda Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından yapılırken, ulusal düzeyde ise genellikle ulusal düzenleyici otoriteler tarafından gerçekleşmektedir. Bu çerçevede son olarak Mayıs 1997’de “ITU-T E.164¹ Uluslararası Kamu Telekomünikasyon Numaralandırma Planı” olarak yayımlanan tavsiye kararı; ülkelerin ulusal numaralandırma planlarını oluşturmalarında referans niteliği taşımakta ve uluslararası kapsamda haberleşmenin sağlanabilmesi açısından uyulması gereken kuralları tanımlamaktadır.

¹ ITU-T tavsiyeleri konularına göre alfabetik olarak kodlanmış serilere ayrılmış olup, E serisi tavsiyeler şebeke işletimi, telefon hizmeti, hizmet işletimi ve kullanıcı faktörü konularını kapsamaktadır.

Numaralandırma konusunda ulusal düzeyde yapılması gereken düzenleyici faaliyetler “numaralandırma rejimi” kavramı ile ifade edilmiş olup, temel bileşenlerini ulusal numaralandırma planının düzenlenmesi ve yönetimi ile numara taşınabilirliği ve taşıyıcı seçimine ilişkin düzenlemeler oluşturmaktadır.

2.1.4.1 Yetki ve Görevler

406 sayılı Kanunun değişik 3’üncü maddesinin (c) fıkrası ile numara kıt kaynak kabul edilmiş ve aynı kanunun 2’nci maddesinin (e) fıkrasının 12’nci bendinde Telekomünikasyon Kurumu tarafından verilecek yetki belgelerinde “numaralandırma ve numara taşınabilirliğine ilişkin hükümler”e de yer verilmesi öngörülmüştür. Anılan Kanunun 2’inci maddesinin (g) bendinde ise “Yukarıdaki hükümlerin, cezaların ve 4’üncü Madde’de belirtilen ilkelerin uygulanma esaslarını göstermek üzere yönetmelikler çıkarılır.” ifadesi ile 2’inci maddenin uygulanmasına ilişkin şartlar ve esasların Kurumdan çıkaracağı yönetmelikler ile belirleneceği ifade edilmiştir.

Buna göre, Telekomünikasyon Kurumu’nun numaralandırma ve numara taşınabilirliğine ilişkin olarak işletmecilerin uymakla yükümlü olacağı şartları ve esasları çıkaracağı yönetmelikler ile belirleme yetkisi bulunmakta olup söz konusu yetki çerçevesinde yer alan görevler Telekomünikasyon Kurumu’nun Teşkilat ve Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in 55’inci maddesinin (g) bendinde “*numara planlaması ve numara tahsisi işlemlerini yürütmek; numara taşınabilirliğine ilişkin fizibilite çalışmaları yapmak, numara taşınabilirliğini en kısa sürede sağlamak için alınması gerekli tedbirleri belirlemek ve öneriler sunmak*” şeklinde ifade edilmiştir.

2.1.4.2 Yapılan Düzenlemeler

Numaralandırma rejimi kapsamında Telekomünikasyon Kurumu tarafından yapılan düzenlemeler özet olarak aşağıda verilmektedir:

- Avrupa Birliği mevzuatına uyum kapsamında, 91/396/EEC ve 92/264/EEC sayılı Konsey kararları doğrultusunda, 11.03.2002 tarih ve 2002/103 sayılı Kurul Kararı ile ulusal numaralandırma planında üç haneli kısa numaralardan “112” “Tek Acil Servis Numarası”, “00” ise Uluslararası Erişim prefiksi” olarak tahsis edilmiştir. Yapılan bu düzenlemeler ile sadece sıhhi imdat olarak tahsis edilmiş bulunan 112’nin ülke genelinde tek acil servis numarası olarak kullanılacağı hükme bağlanmıştır. Benzer şekilde, “00”ın uluslararası erişim kodu olarak tahsis edilmesi ile ilgili AB mevzuatına uyum sağlanmasının yanısıra, işletmecilerin uluslararası aramalara ilişkin numara çevrim planlarını nasıl yapacaklarına açıklık getirilmiştir.
- Numaraların ilgili hizmet türüne göre ve blok olarak şebeke işletmecilerine tahsisine yönelik olarak, 01.07.2002 tarih ve 2002/162 sayılı Kurul Kararı ile 822 alan kodlu numaralar Internet servis sağlayıcılığı hizmetine tahsis edilmiştir. Bu kapsamda, Türk Telekom AŞ’ye 822 alan kodu altındaki halihazırda kullanıma açmış oldukları numara blokları tahsis edilmiştir. Böylece, bugüne kadar anılan hizmet piyasasında faaliyet gösteren veya piyasaya yeni girecek olan Internet servis sağlayıcılarına, Telekomünikasyon Kurumu’ndan Genel İzin belgesi olarak işletmeci vasfını kazanmalarını müteakip, Türk Telekom AŞ tarafından 822 alan kodlu numara/numaralar tahsis edilebilmesi imkanı sağlanmıştır. Yapılan bu düzenleme ile Internet hizmeti için kullanılacak numara blokları tanımlanmış olup, Internet hizmeti sunacak işletmecilere numara tahsisinin nasıl yapılacağına açıklık getirilmiştir.
- Ulusal numaralandırma planından “199” üç haneli kısa numarası, 28.05.2002 tarih ve 2002/155 sayılı Kurul Kararı ile Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde kurulan “Tüketici Şikayetleri Merkezi” için tahsis edilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile tüketicilerin telekomünikasyon konularındaki şikayetlerini, hatırlanması kolay ve ülkenin her yerinden aynı numarayı çevirmek suretiyle Telekomünikasyon Kurumuna ulaştırabilmelerine olanak sağlanmıştır.
- İmtiyaz Sözleşmesi ile Turkcell’e tahsis edilen alan kodları ve bu kodlar altındaki numara bloklarının KKTC’de tescilli Kıbrıs Mobile Telekom Ltd. Şti’nin GSM şebekelerinde kullanılabilmesini teminen, Kurumumuz ile Turkcell arasında protokol hazırlanmıştır. Bu düzenleme ile KKTC’de bulunan abonelerin uluslararası kapsamda GSM hizmeti almaları imkanı sağlanmıştır.
- 900 alan kodu altında verilmekte olan Telefon Mesaj Hizmetleri’ne ilişkin olarak numaraların Telekomünikasyon Kurumu’ndan lisans alan işletmecilere bireysel olarak tahsis edilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

2.1.5. Spektrum Yönetimi

Günümüzde araç uzaktan kumandasından cep telefonlarına; radyo televizyon vericilerinden uzay araştırmalarına kadar her türlü iletişim araçlarındaki yüksek teknoloji ürünü olan telsiz cihazlarının kullanımlarının artması ve bu cihazların kullanımı ile ilgili olarak kullanıcılardan gelen talepler, uluslararası ve “Milli Frekans Yönetimi” kurallarının gerekliliğini ve önemini ortaya çıkarmıştır. Değişen ve gelişen teknolojik süreç, yeni frekans uygulamalarını beraberinde getirmekte olup, bu gelişmeler sınırlı kaynak olan frekans spektrumuna karşı ilgi ve talebin artmasına da neden olmaktadır. Taleplerdeki beklentiler hem frekansı hem de zamanı daha verimli kullanmak ve etkili yönetim anlayışını yaratmak yönündedir. Bu taleplerin karşılanması, bir taraftan etkili ve verimli Frekans Yönetimi yaratmanın gerekliliğini ortaya çıkarırken, diğer taraftan karmaşık ve zor problemlerin çözümlenmesini de beraberinde getirmektedir.

Günümüzde geliştirilen yeni nesil telekomünikasyon sistemlerinin alt yapısını radyokomünikasyon sistemleri oluşturmaktadır. Bu da telekomünikasyon sektörünü regüle eden kuruluşların radyokomünikasyon sektörünü de regüle etmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu nedenle frekans planlaması, tahsisi, lisanslama, denetim vb. işlemlerin aynı çatı altında yapılmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin; frekans tahsisi gerektiren lisanslı hizmetlerden, UMTS/IMT2000, Kablosuz Erişim Sistemleri, GMPCS, WLL, Sayısal Trunk, vb. sistemlerin frekans planlaması, tahsisi, lisanslaması, denetlenmesi aynı kurumca yapılması gerekmektedir. Çünkü, sistemlerin kurulma aşamasına kadar;

- Frekans planlamalarının özellikle gelişen teknolojiye paralel olarak yapılması,
- Teknik kriterlerin belirlenmesi,
- Lisans prosedürünün belirlenmesi,
- İşletim usul ve esaslarının belirlenmesi,

esas teşkil etmektedir. Bu nedenle üyesi olduğumuz uluslararası organizasyonlardaki konu sistemler ile ilgili düzenleme, planlama, karar oluşturma çalışmalarına aktif olarak tüm unsurların birlikte katılması gerekmektedir.

Bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de yukarıda bahsedilen sistemlerin teknik ve idari kontrolleri ve denetimleri ile herhangi bir lisans gerektirmeyen ve kişisel hizmetler için kullanılan alt servisler için frekans tahsisinin bölgesel olarak yapılması; Kurum politikalarının yerinde uygulanması, hizmet kalitesi, kullanıcıya ulaşım açısından önemlidir. Bu çerçevede, konu hizmetler Bölge Müdürlüklerince yürütülmektedir.

Bölge Müdürlüklerimizde uygulama bütünlüğünün ve standardının oluşturulması amacıyla “Spektrum Yönetimi El Kitabı” hazırlanmış ve frekans tahsis ve ruhsatlandırma işlemleri bu kitap çerçevesinde yapılmaktadır.

Frekans spektrumunun etkin ve verimli kullanılması için; ITU-R’da belirtilen Radyokomünikasyon Hizmetleri çerçevesinde ve üyesi olduğumuz Avrupa Posta ve Telekomünikasyon Birliği (CEPT)’in Kararları doğrultusunda “Milli Frekans Planı” (Sivil/Asker) hazırlanmıştır. Her ülkenin frekans kaynaklarını en verimli şekilde kullanabilme yeteneği, enterferanssız, birbirleriyle uyumlu uygulamalara ve telsiz kullanımını sağlayan spektrum yönetimine bağlıdır. Diğer bir deyişle, frekansın kesintisiz kullanımından, milli frekans yönetimi geliştirmek ve gerekli durumlarda uluslararası koordinasyonu sağlamak anlaşılmaktadır.

2.1.5.1 Yapılan Düzenlemeler

Telekomünikasyon Kurumu Gelirlerinin Tarh, Tebligat, Tahakkuk, Tahsilat Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hazırlanmıştır.

Mevcut düzenlemelerin teknolojideki hızlı gelişmeler ve Avrupa Birliği mevzuatı ile CEPT/ECC Kararları çerçevesinde ivedilikle revizyonuna ihtiyaç duyulmuş olup, gerekli revizyon çalışmaları sürdürülmektedir.

2.1.5.2 Uygulamalar

Frekans Planlama ve Tahsisi

ITU-R ve CEPT kararlarına uygun olarak 9 kHz-275 GHz frekans aralığını kapsayan Milli Frekans Planı; harmonize frekans tahsisi yapılan sistemler, kullanım kriterleri ve gerekli görülen dipnotlar da dikkate alınarak, R&TTE direktifleri, CEPT/ECC/DEC (01) 03 Kararı ve Avrupa Ortak Planı (ECA) çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

Konu Milli Frekans Planının %95'i Avrupa Genel Tahsis Planına uyumluluk göstermektedir. Askeri sistemler için yapılan tahsisler ise NATO uygulamalarına paralel yürütülmektedir. Milli Frekans Planı yapılırken, özellikle Uluslararası Telekomünikasyon Birliği ve Avrupa Posta ve Telekomünikasyon Birliği çalışmalarına aktif olarak katılım sağlanmaktadır.

Milli Frekans Planı Avrupa Radyokomünikasyon Ofisi WEB sayfasında yayınlanmak üzere ERO'ya gönderilmiştir. Ayrıca sorgulama yapılacak şekilde Kurumun WEB (<http://www.tk.gov.tr/tm/marfl.asp>) ve (http://www.tk.gov.tr/tm/marfl_ing.asp) sayfalarında İngilizce ve Türkçe olarak yayınlanmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin: kara, deniz, hava, sabit, mobil ve uydu servislerinde yer alan tüm telsiz sistemlerine milli frekans planı çerçevesinde frekans tahsisi ile sistem kurma izni verilmesi ve ruhsat düzenlenmesi işlemleri Kurumumuzca yapılmaktadır.

Hücresel Mobil Sistemler (GSM)

Halihazırda 900 ve 1800 MHz frekans bandlarından planlamaları yapılarak dört işletmeciye frekans tahsis edilmiştir. Ayrıca, söz konusu sistemlerin alt yapısını oluşturan Radyo Linkler için de her işletmeciye eşit olmak kaydıyla frekans tahsisleri yapılmıştır. Söz konusu sistemlere tahsisli frekanslardan sınır bölgelerinde kullanılanların komşu ülkeler ile koordinasyonu yapılmaktadır. Bu frekansların koordinasyonunun tamamlanmasından sonra Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'ne tescilleri yapılmaktadır.

Tablo 8. Ülkemizde GSM 900 ve 1800 MHz frekans bandında hizmet veren işletmecilerine ait izin verilen sistem ve abone sayıları

BTS (Baz İstasyonu)- Adet	Radyo Link -Adet	Abone-Adet
15097	24 422	22 262 794

Yeni Nesil ve Sayısal Sistemler

Özellikle UMTS/IMT2000, GMPCS, TETRA ve benzeri mobil sayısal trunk telsiz sistemleri, Sabit Kablosuz Erişim Sistemleri gibi sayısal sistemler için frekans planlaması yapılmıştır.

Hava Seyrüsefer/Sefer Sistemleri

Hava Limanlarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere, 108-118 MHz frekans bandında çalışan Hava Seyrüsefer (S/S) yardımcı ve 118-137 MHz frekans bandında çalışan Hava Mobil sistemlerine (ILS/DME, VOR/DME, TACAN, ATIS, OPC) yapılan frekans tahsislerinin uluslararası frekans koordinasyonu: ITU ve ICAO nezdinde sağlanmaktadır.

Uydu Sistemleri

Uydu kullanmayı planlayan idareler planladıkları yörünge pozisyonlarını Uluslararası Telekomünikasyon Birliği Radyokomünikasyon (ITU/BR) Bürosuna bildirirler.

Uydu başvuru işlemleri, kurulacak uydunun kullanıma girme tarihinden en fazla 5 yıl, en az 2 yıl öncesi sürecini kapsamaktadır. Büro'ya bildirilen uydu bilgileri ülkelerin mevcut ve planlanan sistemleri açısından değerlendirilerek etkilenebilecek olan idareler belirlenir ve bunlar ITU Büro tarafından ilgili ülkelere duyurulur. Uydu sisteminden sorumlu idare, sistemleri etkilenmesi muhtemel idarelerle koordinasyonu karşılıklı görüşmeler yoluyla sonuçlandırır.

Ülkemizce işletilen ve planlanan TÜRK SAT Uydularının uluslararası frekans koordinasyonu Kurumumuz tarafından ITU ve ilgili ülkeler nezdinde Türk Telekom ile müştereken yürütülerek yapılmıştır.

Ülkemizin sahibi olduğu TÜRKSAT 1B, TÜRKSAT 1C, TÜRKSAT 2A/ EURASIASAT1 ve ANATOLIA 1 uyduları faal olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, 16 TÜRKSAT uydusu ile ilgili olarak ITU ve ilgili ülkeler nezdinde koordinasyon faaliyetlerine devam edilmektedir.

Radyo ve Televizyon Sistemleri

Radyo ve televizyon sistemleri ile ilgili işlemler, ITU ve CEPT nezdinde imzalanan ve Ülkemizin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla belirlenen kurallara göre yapılmaktadır. Bu bağlamda, Analog Televizyonlar için Stockholm-1961 Anlaşması, Analog VHF/FM Radyolar için Cenevre-1984 Anlaşması, Sayısal Radyolar için Wiesbaden-1995 Anlaşması ve Sayısal Televizyonlar için Chester-1997 Anlaşması maddelerine uyulmaktadır. Bu anlaşmaların hazırlanması aşamasındaki tüm çalışmalara etkin bir şekilde katılım sağlanarak yürütülmüştür.

Sayısal Yayıncılık

Ülkemizde karasal vericilerle yapılacak sayısal radyo (T-DAB) ve televizyon (DVB-T) yayıncılığına geçişte kullanılması amacıyla sırasıyla 223-230 MHz (TV 12. kanal) ve 790-862 MHz (TV 61-69. kanallar) frekans bantları planlanmıştır.

Telekomünikasyon sektörünün diğer alanlarında olduğu gibi, radyo ve televizyon sistemleri konusunda da sayısal teknolojiye geçiş için dünyadaki ve Avrupa'daki çalışmalara paralel olarak, Ülkemizde de ilgili kuruluşlar nezdinde hazırlık çalışmaları yürütülmektedir.

Ayrıca T-DAB Planlama Anlaşması, Wiesbaden,1995; 1996'da Bonn'da; 2002'de Maastricht'te revize edilmiştir. T-DAB'a geçişte, 47-68 MHz, 87.5-108 MHz, 174-230 MHz ve 230-240 MHz frekans bandlarının kullanımı ile ilgili özel düzenlemeleri içeren bir anlaşma imzalanmıştır. Türkiye için, TV 12. kanaldan ve L bandından tahsisler yapılmıştır.

Analog televizyondan sayısal televizyona geçiş için Stockholm-1961 Anlaşmasının Revizyonu hazırlık çalışmaları

Sayısal yayıncılıktaki gelişmelere bağlı olarak, sayısal radyo ve televizyon sistemleri için ayrılan frekans bandlarının analog sistemler için planlanan Stockholm-1961 Planı kapsamındaki bantlar olması ve özellikle uluslararası frekans koordinasyonu konusunda uygulamada karşılaşılan idari zorlukların giderilebilmesi amacıyla, Avrupa yayın sahasındaki üye ülkelerle yapılan konsültasyon sonuçları da dikkate alınarak, bir Bölgesel Radyokomünikasyon Konferansı (RRC) yapılması kararlaştırılmıştır. Kurum olarak ilgili kuruluşlarla gerekli koordinasyon sağlanarak Ülkemiz görüşü ITU'ya bildirilmiş ve konferans hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

Amatör Telsizcilik Faaliyetleri

Amatör telsizcilik, özellikle haberleşme imkanlarının ortadan kalktığı olağanüstü ve afet hallerinde iletişim ortamı tesis edilmesi hususunda önemli bir görev ifa etmesi nedeniyle Kurumumuz tarafından desteklenmektedir. Frekans Planlamasında amatör telsiz sistemlerine ayrılan frekanslarda kullanılmak üzere amatör telsiz istasyonlarına izin verilmekte, Bölge Müdürlüklerimiz tarafından yapılan sınavlar sonucunda başarılı olan amatör telsizcilere, belgeleri düzenlenmektedir.

Ortak Anten Yönetmeliği Çalışmaları

Radyo ve televizyon dahil her türlü yayınların belirli emisyon noktalarından yapılmasını teminen ortak anten sistem ve tesislerinin temel standartları ile kurma ve kullanma esasları hakkında yönetmelik taslağı hazırlanmıştır. Bu düzenlemenin ana amacı, insan sağlığını etkileyen, görüntü kirliliği yaratan, kaynak israfı nedeniyle ülke ekonomisine olumsuz etkileri olan ve aynı amaca yönelik hizmet vermesine rağmen farklı noktalarda kurulan telsiz sistemlerinin tek bir noktada kurulmasını ve denetlenmesini sağlamaktır.

Konu yönetmelik taslağı hakkında ilgili kuruluşlarla koordinasyon çalışmaları devam etmektedir.

2.1.5.3 Kamu Güvenliği ve Acil Durum Haberleşme Sistemi

Ülkemizde kamu güvenliği ve acil yardım hizmeti sunan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, hizmetleri etkin ve verimli yürütmeleri, hızlı bir iletişim kurulması, Kurumlar arası kesintisiz haberleşme imkanının sağlanması ve olağanüstü hallerde ülkemize gelen yardım kuruluşlarının dünyada harmonize olarak kullanılan bir sistemi kullanabilmelerine imkan tanınması amacıyla birden fazla bileşenden oluşan bir Kamu Güvenliği ve Acil Yardım Haberleşme Sistemi kurulması için çalışma başlatılmıştır. Çalışmalara;

- Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü
- Emniyet Genel Müdürlüğü

- Genelkurmay Başkanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
- Büyükşehir Belediyeleri
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Milli İstihbarat Teşkilatı
- Sağlık Bakanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Sivil Savunma Genel Müdürlüğü
- Telekomünikasyon Kurumu
- TÜBİTAK
- Türk Telekomünikasyon A. Ş.

katılmaktadır. Tüm kuruluşlar çalışmalara iştirak edecek personeli belirlemişler ve bu çerçevede üç ayrı çalışma grubu kurulmuştur. Çalışma grupları çalışmalarını Telekomünikasyon Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı koordinatörlüğünde sürdürmektedir.

2.1.5.4 Güvenlik Sertifikası

Kurumumuz tarafından 2813 sayılı Kanun gereği sabit telekomünikasyon sistemlerine; sistem kurma müsaadeleri verilerek frekans tahsisleri yapılmaktadır ve bunların etkin iletişim yapılabilmesi için enterferans ve diğer teknik konularda sorumluluğu bulunmaktadır.

Söz konusu sabit telekomünikasyon cihazlarının insan ve çevre sağlığı bakımından etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla gerekli teknik ve idari çalışmalar yapılmış, diğer kamu kuruluşları ile koordine edilmiş ve nihayetinde “10 kHz –60 GHz Frekans Bandında Çalışan Sabit Telekomünikasyon Cihazlarından Kaynaklanan Elektromanyetik Alan Şiddeti Limit Değerlerinin Belirlenmesi, Ölçüm Yöntemleri ve Denetlenmesi Hakkındaki Yönetmelik” 12 Temmuz 2001 tarih ve 24460 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin uygulama usul ve esaslarını belirleyen Tebliğ de 9 Eylül 2001 tarih ve 24518 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamında, 10 kHz-60 GHz frekans bandında çalışan ve aralarında GSM Baz istasyonları, Radyo/TV vericileri de dahil her türlü sabit telekomünikasyon cihaz ve sistemlerinin kurulması ve işletilmesi sürecinde uygulanmak üzere bazı yenilik ve özellikler getirilmiş olup bunlar kısaca aşağıda tanımlanmaktadır.

Uygulama Sonuçları

Kurumumuzca 10 kHz-60 GHz frekans aralığında çalışan sabit telekomünikasyon cihazlarına güvenlik sertifikası düzenlenerek, insan ve çevre sağlığı açısından kullanılan cihazlar için güvenli alan belirlenmektedir.

Bugüne kadar halk tarafından, mevcut veya yeni kurulan sabit telekomünikasyon cihazlarının sağlıkları açısından tehlike oluşturduğu belirtilerek yaklaşık 6000 adet şikayet yapılmıştır. Konu şikayetler doğrultusunda şikayet edilen sabit telekomünikasyon cihazlarının yerinde kontrolleri ilgili Bölge Müdürlüklerince yapılmış ve 20 tanesinin verilen izne uygun kurulmadığı tespit edilerek gerekli müeyyide uygulanmıştır. 2002 sonuna kadar yaklaşık 10 000 adet sabit telekomünikasyon cihazlarına güvenlik sertifikası düzenlenmiştir.

2.1.5.5 Radyo ve TV Ulusal Planı Yapılması

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda değişiklik yapan 4756 sayılı Kanun 15 Mayıs 2002 tarihinde kabul edilmiş ve 21 Mayıs 2002 tarih ve 24761 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunun 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanununun 24’üncü maddesinde değişiklik yapan 10’uncu maddesi Telekomünikasyon Kurumuna bazı yükümlülükler getirmiştir. Buna göre;

“Türkiye’de ulusal, bölgesel ve yerel çapta TV kanal ve radyo frekans planları ile radyo ve televizyon yayınlarına esas olan frekans bantları ile ilgili çalışmalar yapma yetkisi, 2813 sayılı Telsiz Kanunu uyarınca Telekomünikasyon Kurumuna ait olup; Telekomünikasyon Kurumu’nun, 2813 sayılı Telsiz

Kanununa uygun olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak hazırlayacağı ulusal, bölgesel ve yerel çaptaki planları Haberleşme Yüksek Kurulunun onayına sunması gerekmektedir.

Haberleşme Yüksek Kurulu, planları aynen onaylayabileceği gibi lüzum gördüğü değişikliklerin yapılmasını talep edebilir. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna ait radyo ve televizyonlar ile Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde yayın yapan Meteoroloji Radyosu, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yayın yapan Polis Radyosuna ulusal, bölgesel ve yerel, radyo-televizyon bölümleri bulunan iletişim fakültelerine yerel bazda frekanslar ve kanallar ücretsiz olarak tahsis edilir. Kalan televizyon kanal ve radyo frekansları, belli bir plan dahilinde özel kuruluşlara kullandırılmak üzere Üst Kurulca ihaleye çıkarılır. Televizyon kanal ve radyo frekanslarının ne kadarının hangi takvime göre ihaleye çıkarılacağına ilişkin plan Haberleşme Yüksek Kurulu tarafından saptanarak bu çerçevede ihaleye çıkarılmak üzere Üst Kurula bildirilir.

Telekomünikasyon Kurumu, Üst Kurulun bildireceği ve bu Kanun hükümlerine uygun olarak TV kanal ve radyo frekansı tahsis edilip, kablosuz radyo ve televizyon yayın izni ve lisansı verilen kuruluşlara TV kanal ve radyo frekans tahsislerini uygular, ulusal ve uluslararası alanda tescil ettirir.

Aynı Kanunun Geçici 3'üncü Maddesi gereğince, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, analog ve sayısal radyo ve televizyon için yaptırdığı ulusal frekans planlarını ve planlarla ilgili tetkik ve analiz sonuçlarını 27 Mayıs 2002 tarihinde Kurumumuza iletmıştır. Yine aynı maddeye göre, Telekomünikasyon Kurumu'nun planlarla ilgili çalışma sonuçlarını dört ay içinde Haberleşme Yüksek Kuruluna iletmesi gerekmektedir.

Radyo ve TV Frekans Planları ve Ülkemizdeki Durum

1994 yılında 3984 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle RTÜK Bilkent Üniversitesi bünyesindeki İSYAM firmasına Radyo ve Televizyon Frekans Planlarını yaptırma yoluna giderek planları hazırlamış ancak çeşitli nedenlerle frekans ihalesine çıkılamamış ve bu durum günümüze kadar sonuçlanamamıştır. Bunun üzerine RTÜK ihale hazırlıklarını tamamladığı dönemdeki belirli bir tarihe kadar ihale için teklif veren radyo ve TV kuruluşlarının yayın yapmasına, frekansları tahsis etmeden frekans kullanım ücreti almadan kullanımına izin vermiştir.

Aynı zamanda bu frekansların kullanımındaki düzensizlik diğer servis ve bantlarda kullanıma izin verilen ve ücretlendirilen yasal işletmeciler ve kullanıcıların sistemlerini enterfere etmekte ve bunlara Kurumumuzca işlem yapılmaktadır. Konu frekans planlarının tamamlanması ve ihalelerin yapılmasıyla şikayetleri ve bu yolla radyo ve frekans spektrumunu kullanan yayıncıların diğer frekans bantlarını enterfere etmesi en az seviyeye düşürülecek ve Ülke ekonomisi adına Kamu Hazinesinin kayba uğramasına sebep olan düzensizliğin önüne geçilebilecektir.

Frekans Planları İle İlgili Teknik Çalışmalar

Kanunun verdiği görev çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda 4756 sayılı Kanunun 10uncu maddesi ile değişiklik yapılan 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 24üncü maddesi gereğince hazırlanan analog ve sayısal radyo ve TV frekans planları Haberleşme Yüksek Kuruluna sunulmuş ve Haberleşme Yüksek Kurulu 30.09.2002 tarihinde toplanarak Planları görüşmüştür. Telekomünikasyon Kurumunun bu planları RTÜK, TRT ve ilgili Kurum ve Kuruluşlardan oluşturulan bir komisyon tarafından, planları değerlendirmesine karar verilmiş ve yapılan çalışma sonuçları Haberleşme Yüksek Kurulu'nun 21.10.2002 tarihindeki toplantısına sunulmuştur. Haberleşme Yüksek Kurulu 21.10.2002 tarihindeki toplantısı bu sonuçları değerlendirerek sonucunda Telekomünikasyon Kurumunun bu planların RTÜK, TRT ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilerek 10 Şubat 2003 tarihine kadar sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.

Planlanan Çalışmalar

4756 sayılı Değişiklik 3984 Sayılı Kanun ve HYK'nın 21 Ekim 2002 tarih ve 2002/3 sayılı Kararı gereğince, Kurumumuzun söz konusu planları RTÜK, TRT ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda yeniden gözden geçirerek 10 Şubat 2003 tarihine kadar sonuçlandırılması gerekmektedir. Haberleşme Yüksek Kurulu'nun kararına göre yeniden düzenlenecek planların 10 Şubat 2003 tarihinde Haberleşme Yüksek Kurulu'na sunulmak üzere Haberleşme Genel Müdürlüğüne sunulacaktır.

2.1.5.6 WRC-03 Dünya Radyokomünikasyon Konferansı Hazırlık Çalışması

WRC-03 hazırlık çalışması için ilgili kurum ve kuruluşlarla; CPG Proje Gruplarına paralel olarak oluşturulan taslak gündem maddelerini içeren tablo hazırlanmış ve proje grupları altında konularına göre alt grupların koordinatörleri ve proje gruplarının koordinatörleri belirlenmiştir.

WRC-03 Dünya Radyokomünikasyon Konferansı çalışması takvimine göre gündem maddeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak Türkiye görüşü oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.1.6. Teknik Düzenleme ve Standardizasyon

Günümüzde yüksek teknoloji ürünü telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanlarının çeşitliliği ve bu cihazlara ilişkin imalatçı, ithalatçı, işletmeci, kullanıcı ve tüketicilerden gelen talepler, “Teknik Düzenleme ve Standartların” gerekliliğini ve önemini ortaya çıkarmıştır. Telekomünikasyon sektöründe hizmet veren işletmeci ve tüketiciler tarafından kullanılan telekomünikasyon cihazlarının üreticisi tarafından sağlanılacak hizmet ve ürün kalitesinin yüksek tutulması amacıyla, ürün performans standartlarının belirlenerek, ürünlerin bu standartlara uygunluğunun düzenli olarak piyasa denetimlerinin yapılması hususları, haksız rekabetin önlenmesi, tüketici haklarının korunması, uluslararası ticarete teknik engellerin yaratılmaması, uluslararası ticari piyasanın genişletilmesi ve insan sağlığı, can ve mal güvenliğinin korunması bakımından kaçınılmazdır.

Standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve belgelendirme faaliyetleri çerçevesinde teknik düzenleme, uygulanacak teknik mevzuat, spesifikasyon ve standartların uluslararası ticarete gereksiz engel teşkil edecek bir yapıya dönüştürülmesini önlemek, ticaret hacmini artırmak; ihracatta, telekomünikasyon ürünlerin dış ülkelerdeki iyi şöhretini muhafaza etmek, çevreye zarar vermeyen, sağlıklı, emniyetli ürünler olmasını sağlayarak kalitesini ve rekabet gücünü yükseltmek, dış alıcıların ürünlerimizi tercih etmesini sağlamak; ithalatta ise, ithal malları ile yerli ürünler arasında farklılık yaratmayacak şekilde insan sağlığının ve emniyetinin, hayvan veya bitki varlığının veya çevrenin korunmasını ve ulusal güvenlik gereklerini sağlamak, düşük kaliteden kaynaklanan haksız rekabeti ve yanıltıcı uygulamaları önlemek, tüketiciyi koruyucu ve kaliteyi yükseltici tedbirleri almak için teknik düzenleme ve standardizasyon faaliyetleri yürütülmektedir.

Teknik düzenleme ve standardizasyon işlemleri ile telekomünikasyon sektöründeki ihtiyaçların ve ekonomisinin gerektirdiği özel ve zorunlu durumları inceleyerek sonuçlandırma, gerekli izinleri verme ve ilgili yönetmelik, tebliğ ve talimatlarda gereken değişiklikleri yapma, uygunluk değerlendirmesi ve belgelendirme işlemlerine istisna getirme ve bunun kapsamını belirleme, insan sağlığına, tesisata veya çevreye zarar verdiği tespit edilen ithal ürünlerin, teknik özellikleri ve bu özelliklere uygunluğunun değerlendirilmesi sistemi konusunda üretici firma nezdinde soruşturma başlatma, soruşturma sonuçlanıncaya kadar, sözkonusu ürünün ilgili üretici firmadan her türlü kanalla yapılacak ithalini kontrol etme, soruşturma sonucunda ürünün kontrolü ile ilgili gerekli görülecek tedbirleri alma, teknik düzenlemeler, standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve belgelendirme işlemlerinin her aşamasında gerekli görülecek değişiklikleri yapma ve önlemleri alma, ilgili kuruluşlardan bu işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeleri isteme faaliyetleri kapsamaktadır.

2.1.6.1 Yetki ve Görevler

2813 sayılı Telsiz Kanununun 4502 sayılı Kanun ile değişik 7 nci maddesi (i) bendinde belirtilen

“Telsiz haberleşme ve telekomünikasyon alanında kullanılacak her çeşit sistem ve cihazlar için yurt içinde ve yurt dışındaki ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak ve en son gelişmeleri de göz önünde bulundurarak, imalat ve kullanıma esas teşkil eden performans standartlarını tespit etmek, bunları uygulamak”

yetkisi ile telekomünikasyon ürünlerinin üzerinde mutabakat sağlanmış olan, kabul edilmiş bir kuruluş tarafından onaylanan, mevcut şartlar altında en uygun seviyede bir düzen kurulmasını amaçlayan, ortak ve tekrar eden kullanımlar için ürünün özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi

işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması ihtiyari olan düzenlemelere ilişkin test ve ölçümlerini yapmak ve uygunluk belgeleri vermek.

2813 sayılı Telsiz Kanununun 29 uncu maddesinde belirtilen “*cihazların imal, ithal ve montajında uygulanacak esaslar*” yetkisi ile Telekomünikasyon sektöründeki gelişmeler paralelinde teknik düzenlemeler yapmak suretiyle, sektörde kullanılan her türlü telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanlarının imalat ve ithalat standartlarını belirleyerek, imalat ve ithalat izni düzenlemek, telekomünikasyon ürünlerinin ilgili yönetmeliklere uygun olarak piyasaya arz edilmelerini teminen, takip edilmesi gereken uygunluk değerlendirme prosedürlerini belirlemek ve güncellemek, telekomünikasyon ürününü piyasaya arz eden yetkili firmaların ürün envanterlerinin periyodik olarak istatistiksel verilerini tutmak, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve/veya telekomünikasyon altyapısı tesis ve işletiminde ve bu hususlarda yapılacak düzenlemelerde uygulanacak asgari hizmet kalitesi standartlarını belirlemek, geliştirmek ve bunları dönemsel aralıklarla yayımlamak, kamu telekomünikasyon şebekesine kullanıcıların erişimlerini sağlayan fiziksel bağlantı noktası ve/veya telsiz cihazları arasında iletişimi sağlayan yayılım ortamını ve bunların teknik özelliklerini belirlemek ve şebeke arayüz kriterlerine ilişkin bilgilerin doğru, yeterli ve periyodik olarak şebeke operatörleri tarafından kamuya duyurulmasını sağlamak.

02/08/1994 tarih ve 22009 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “*İthalat Tebliği*”nde belirtilen usuller ile telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlara, “İthal, İmal, Satış ve Bakım-Onarım Yetki Belgesi” düzenlemek, ilk defa ithaline izin verilecek olan telekomünikasyon ürünleri için ithal izni vermek ve bunlara ilişkin listeyi web sayfasında yayımlamak, izin prosedürlerini düzenlemek ve uygulamalarını takip etmek.

11 Temmuz 2001 tarih ve 24459 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4703 Sayılı “*Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun*” ile telekomünikasyon ürünlerinin imalat ve kullanımına esas teşkil eden Uyumlaştırılmış Ulusal ve karşılık gelen Uyumlaştırılmış Avrupa standartlarının yer aldığı listeyi güncelleyerek yayımlamak.

4703 sayılı Kanun ile ilgili olarak 17 Ocak 2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “*Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları İle Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik*” ile

Telekomünikasyon ürünlerinin teknik düzenleme ve standartlara göre üretildiğine dair uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunmak üzere yetkilendirilecek özel veya kamu kuruluşlarının görevlendirilmesinde dikkate alınacak asgari kriterleri belirlemek, bu kriterlere uygun aday kuruluşlar arasından ilgili teknik düzenlemelere uygun olanları belirleyip, Onaylanmış Kuruluş olarak yetkilendirmek, Onaylanmış Kuruluşların denetimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve yürütmek.

4703 sayılı Kanun ile ilgili olarak 17 Ocak 2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “*Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik*” ile

Telekomünikasyon ürünlerinin piyasa gözetimi ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek, bu ürünlerin piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya piyasada iken ilgili usul ve esaslara uygun olarak üretildiğinin, hizmete sunulduğunun gözetimi ve denetimini yapmak ve gerekli önlemleri almak.

2.1.6.2 Yapılan Düzenlemeler:

4703 sayılı Kanun ile Kuruma verilen yükümlülükler çerçevesinde, telekomünikasyon ürünlerinin satış sonrası bakım ve onarımına ilişkin servis hizmetlerinin düzenli yürütülmesine dair tedbirlerin alınması, uluslararası ticari piyasanın genişletilmesi, ihracaatın teşvik edilmesi, teknik engellerin ortaya çıkmaması, tüketicilerin korunması ve haksız rekabetin önlenmesi bakımından uluslararası standartları ulusal standart haline getirmek suretiyle, piyasalara arz edilen yerli ve ithal telekomünikasyon ürünlerinin standartlara uygunluğunu sağlamaya yönelik tedbirlerin alınması ve kamuya duyurmak üzere istatistiksel olarak üretimle ilgili verilerin toplanması, yerli imalatçılar tarafından üretilen telekomünikasyon ürünlerinin standartlara uygunluğunu tescil ederek, onaylamakla görevli olacak onaylanmış kuruluşların Türkiye’de teşkili ve hizmet kalite seviyelerinin korunması gibi hususlarda düzenleme yapılması, telekomünikasyon cihazları veya tesislerinden çevreye yayılan

elektromanyetik dalgaların insan sağlığına zararlı etkilerini asgari seviyede tutacak tedbirleri alması hususlarında düzenleme yapmak üzere “TTTE-Telsiz ve Terminal Ekipmanları Yönetmeliği” hazırlanmıştır.

2.1.6.3 Uygulamalar

Yapılan düzenlemeler çerçevesinde, 2002 yılında 3 kuruluşa düzenlenen Ölçüm Yetki Belgesi ile toplam 21 kuruluş yetkili kılınmış, sonradan yapılan denetimler sonucunda 2 kuruluşun uygun olmadığı tespit edilerek, yetki belgeleri iptal edilmiştir. Ayrıca tüm kuruluşların yaptıkları ölçümlerin doğruluğunun tesbiti bakımından Türkiye genelindeki Baz istasyonlarının %10’u örnekleme metoduyla belirlenerek, Kurum Bölge Müdürlükleri denetim ekipleri tarafından denetlenerek, sınır aşımı tespit edilen 5 ayrı baz istasyonuna 7,5 milyar TL. para cezası kesilmiş ve bu istasyonların ölçümlerini yapıp, güvenli olduğunu rapor eden Ölçüm Yetki Belgeli kuruluşlar, hatalı ölçümlerin tekrarı halinde Ölçüm Yetki Belgelerinin iptal edileceği hususunda yazılı olarak uyarılmışlardır. Kurum Bölge Müdürlüklerince denetim amaçlı periyodik ölçümler halen sürdürülmektedir.

Sektörde faaliyet gösteren 45 firmaya “İthal, Satış Yetki Belgesi”, 48 firmaya “İthal, Satış ve Bakım-Onarım Yetki Belgesi”, 13 firmaya “İthal, İmal, Satış ve Bakım-Onarım Yetki Belgesi”, 1 firmaya “İmal, Satış ve Bakım-Onarım Yetki Belgesi”, 15 firmaya “Bağımsız Bakım-Onarım Yetki Belgesi” düzenlenmiş ve 94 firmanın Yetki Belgesi iptal edilmiştir.

Kurumun Elektronik Test ve Ölçüm Laboratuvarında, yurt dışından ithal edilen, telsiz cihazlarının toplu ithallerinin yapılabilmesi ve yurt içinde imal edilecek cihazların seri üretimine izin verilebilmesine esas teşkil etmek amacıyla ilgili yönetmelikler çerçevesinde, UHF-VHF Role, Sabit, Araç, El Telsizleri ve Ses yayın Cihazları, CB /AM-FM Sabit, Araç, El Telsiz Cihazları, Geniş Bölge ve Dar Bölge Çağrı Cihazları, Deniz Mobil, El, Can Telsiz Cihazları, Kablosuz Telefon Sistemleri, UHF Televizyon Verici Cihazları, FM Radyo Verici Cihazları, Amatör Band El Telsiz Cihazları, Sabit Alıcı, Bel ve El tipi Verici Kablosuz Mikrofon Sistemleri, Alçak Güçlü Baby Phone, Uzaktan Kumanda, Alçak Güçlü Telsiz, PMR Telsiz Cihazları, NMT Mobil Telefon Cihazları, Hava Bandında Çalışan Sabit, El Telsiz Cihazlarının test ve ölçümleri yapılarak, ilk defa test edilenler için Uygunluk Belgesi düzenlenmektedir. Bu çerçevede; 2002 yılında Kurumun Elektronik Test ve Ölçüm Laboratuvarında 285 adet VHF-UHF telsiz cihazı, 15 adet televizyon verici cihazı, 14 adet radyo verici cihazı, 7 adet ses yayın cihazı, 5 adet alçak güçlü telsiz cihazı, 5 adet kordonsuz telefon, 7 adet hava telsiz cihazı, 60 adet deniz telsiz cihazı, 1 adet CB halk bandı telsiz cihazı, 2 adet çağrı cihazı, 8 adet amatör telsiz cihazı, 4 adet PMR telsiz cihazı, 69 adet kablosuz mikrofon sistemi, 6 adet uydu alıcısı olmak üzere toplam 488 adet cihazının test ve ölçümleri yapılmış ve bunlardan 137 adet cihaza Uygunluk Sertifikası düzenlenmiştir. Piyasa gözetimi ve denetimi amacıyla da 33 adet test yapılmıştır.

Kurum Laboratuvarının teknik ve alt yapı bakımından yetersiz olması nedeniyle, ülkemizde imal edilen, büyük boyutlu, şebekeden yüksek akım çeken ve yüksek güçteki TV ve Radyo Verici cihazları; bir Radyo veya TV istasyonunda kurulup, çalıştırılmak suretiyle testleri yapılmaktadır. İthal edilen yüksek güçteki verici cihazları da benzer şekilde test edilebilmekle birlikte, bu test sürecinde; numune ithal izni aşaması, gümrükten ürünün çekilmesi, eğer test sonrasında ürün uygunsuz bulunursa ürünün gümrükten geri çekilerek menşesine iade edilmesi gibi zaman alıcı aşamalar bulunmaktadır. İthalat öncesindeki test aşaması ve gümrükleme işlemlerinden dolayı, ithalat aşamasının oldukça uzun sürmesi ve büyük hacim ve ağırlıktaki cihazların uluslararası nakliye işlemlerinin yüksek maliyetli olmasından dolayı; ithalat aşamasının daha az maliyetle ve kısa sürede tamamlanabilmesi amacıyla, ithalatçı firmalar için bu tip cihaz testleri yurt dışındaki üretici firma laboratuvarında yapılmaktadır.

İlgili teknik düzenlemeler çerçevesinde 2002 yılında ithalatçı firmalara, uydu cihazlarından; 3172 adet GMPCS uydu telefonu, 1004 adet Inmarsat uydu telefonu, 188 adet uydu sistemleri techizatı, 4599 adet uydu yer istasyonu techizatı, 8.788.836 adet uydu TV alıcı cihazı , 12.452 adet GPS alıcı cihazı, 7.377 adet uydu anteni, 346.144 adet uydu LNB cihazı, Telsiz Sistemlerine ilişkin cihazlardan; 270 adet TV Vericisi, 799 adet RadyoVericisi, 18.320 adet Radyolink, 611 adet SSB Telsiz, 61.176 adet

VHF velsiz, 63.326 adet UHF telsiz, 86.928 adet PMR cihazı, 133.426 adet deniz seyrüsefer sistemi, 382.138 adet alçak güçlü cihaz, 25.002 adet kordonsuz telefon, 1.036.538 adet DECT telefon ve 37.942 adet kablosuz mikrofon cihazı, 3.489 adet yükselteç, 2.394 adet alıcı-verici cihazı, 27 adet verici cihazı, 754 adet alıcı cihazı, 1001 adet NMT telefon cihazı, 922 adet UHF data modem cihazı, GSM sistemlerine ilişkin; 7.252 adet baz İstasyonu ve 28.649.708 adet GSM cep telefonu ile telekomünikasyon terminal ekipmanlarına ilişkin; 7.216.694 adet telefon, fax, santral ve telli sistem teçhizatına ithal izni verilmiştir.

4703 sayılı Kanun ile Kuruma verilen yükümlülükler çerçevesinde hazırlanan “TTTE-Telsiz ve Terminal Ekipmanları Yönetmeliği”nin Resmi Gazetede yayımlanmasını müteakip “Telekomünikasyon Ürünlerinin Piyasa Denetimi ve Gözetimi Yönetmeliği” hazırlanacaktır. Etkin piyasa gözetimi ve denetimin yapılabilmesini teminen Avrupa Birliğinde tanınırlığa sahip bir laboratuvar altyapısı oluşturmak ve Avrupa Birliği piyasa gözetimi ve denetimi uygulamalarıyla uyumlu bir piyasa gözetim sistemini ülkemizde yerleştirmek üzere çalışır durumdaki mevcut Kurum laboratuvarı revize edilecek ve laboratuvar personelinin gerekli eğitimleri alması sağlanacaktır.

Ayrıca; TTTE Yönetmeliği kapsamındaki ve dışındaki cihazlara ilişkin Uygunluk Değerlendirme Prosedürlerinin düzenlenmesi, Onaylanmış Kuruluşlara ilişkin kriterlerin belirlenmesi, telekomünikasyon ürünlerinin imalat ve kullanımına esas teşkil eden uyumlaştırılmış ulusal ve karşılık gelen uyumlaştırılmış Avrupa standartlarının yer aldığı listenin hazırlanarak yayımlatılması, teknolojik gelişmeler paralelinde telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanlarının çeşitliliğinin artması nedeniyle artık günümüz ihtiyaçlarına cevap veremeyen mevcut Tebliğ ve Yönetmeliklerde yeni mevzuatlar çerçevesinde değişiklik ve düzenlemelerin yapılması, TTTE Yönetmeliği kapsamındaki telekomünikasyon ürünlerine ilişkin Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon numaralarının belirlenmesi ve mevcutlarının güncellenmesi çalışmaları yapılacaktır.

Dış Ticaret Müşterahlığı tarafından yayımlattırılan 14 Ocak 2002 tarih ve 24643 sayılı “Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik”in 5 inci maddesinin 2 inci fıkrasında belirtildiği üzere Türk Standardları Enstitüsü, ulusal standartların hazırlanması veya hazırlattırılmasından sorumlu tutulmuştur. Bu kapsamda, Kurumumuz tarafından hazırlanan “Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları Yönetmeliği” taslağı yürürlüğe girmeden önce, Yönetmelikte atıfta bulunulan uyumlaştırılması gereken, Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayımlanmış harmonize standartların listesi ve ilgili standartlar TSE’ye gönderilmiş olup, TSE tarafından bir kısmı tamamlanmış olan tercüme metinleri üzerinde düzeltmeler yapılmaktadır.

Kurum Elektronik Test ve Ölçüm Laboratuvarı ülke genelinde, elektromanyetik dalga yoluyla yayın yapan radyokomünikasyon cihazların performans testlerini yapan tek laboratuvardır. Piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin ilk adımı olarak, ülke genelinde ithal edilen Alçak Güçlü Telsiz (PMR) cihazları mevcut laboratuvarda performans standartlarına göre test edilerek, 6 adetinin uygun olmadığı tespit edilmiş ve ithalatçı firmalar, standartlara uygun olmayan cihazları uygun hale getirilene kadar piyasadan toplatılması ve satışlarının yapılmaması için uyarılmışlardır. Ayrıca, Kurum Bölge Müdürlükleri, piyasa denetimleri sırasında bu tür cihazların tespit edilmesi halinde satışlarının durdurulması ve İthalatçı firma ve bayileri hakkında yasal işlem yapılması konusunda bilgilendirilmişlerdir. GSM cep telefonu pazarına ilişkin yapılan araştırmalar sonucunda tesbit edilen üç değişik marka ve modeldeki cihaza ilişkin üretim veya tasarımlarından kaynaklan kusurlar olduğu belirlenmiş, ithalatçı firmalar ve yetkili bakım-onarım servisleri, üretim hatasından kaynaklanan sözkonusu cihazların bakım-onarımlarının ücretsiz olarak yapılması konusunda uyarılmışlar ve periyodik olarak tamir ücreti alınıp alınmadığı konusunda da halen denetimleri sürdürülmektedir. Bunların dışında, standartlara uymadığı tesbit edilen 70,000 partilik bir ithal Caller-ID özellikli telefon cihazının satışları durdurularak, bunlara ilişkin mevzuat hükümleri çerçevesinde işlemler yapılmıştır. Kurum Bölge Müdürlükleri piyasa denetimleri sırasında teknik düzenleme ve standartlara aykırı bulunan cihazların tespit edilmesi halinde bunların satışlarının durdurularak, ithalatçı firma ve bayileri hakkında yasal işlem yapılması konusunda aktif olarak denetimlerini sürdürmektedir.

2.1.7. Tüketici Hakları

Tüm regülasyon otoritelerinin kuruluş amacı ilgili sektördeki rekabeti sağlayarak, tüketicilerin maksimum tatminini sağlamaktır. Bu amaçla yapılan düzenleme ve denetlemelerle tüketicilerin korunması sağlanacak, tüketicilerin şikayetleri işletmecilere iletilerek çözümünün takibi yapılacaktır.

Görev ve Yetkiler

2813 sayılı Telsiz Kanunu'nun, Telekomünikasyon Kurumu'nun görevleri ile ilgili değişik 7'nci maddesinin;

m) ... Kurum telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve altyapısının işletilmesi ile ilgili hususları ve ayrıca hem bu hizmetlerde hem de genel olarak telekomünikasyon sektöründe rekabete aykırı davranış, plan ve uygulamaları re'sen veya şikâyet üzerine incelemeye ve görev alanına giren konularda bilgi ve dokümanların sağlanmasını talep etmeye yetkilidir. Kurum, telekomünikasyon hizmetleri ve altyapısı ile ilgili yönetmeliklerin ve diğer genel idari işlemlerin yayınlanmasından önce ilgili tarafların kamuya açıklanacak olan ve üzerinde ilgili tarafların yorum yapabileceği görüşlerini bildirmesine imkân verebilmek için gerekli tedbirleri alabilir. Kurum tüketici menfaatlerinin korunması için de gerekli tedbirleri alır.....”

şeklinde düzenlenerek Kuruma telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin olarak tüketicileri koruma görevini de vermiştir.

Yapılan Düzenlemeler

A-Tüketici Şikayetleri Merkezi

Telekomünikasyon alanında faaliyet gösteren işletmecilerin sebep olduğu tüketici haklarının ihlaline dair şikayet ve taleplerin Kuruma sağlıklı bir şekilde ulaşım değerlendirilebilmesini sağlamak amacıyla bir “Tüketici Şikayetleri Değerlendirme Merkezi” 2002 yılı Temmuz ayında kurulmuştur.

Söz konusu Merkez, tüketici hakları konusunda Kurumun konuyla ilgili hassasiyetinin tüketicilere bildirilmesi ve akabinde tüketicilerin konuyla ilgili her tür talep ve isteklerinin elektronik yolla, telefon yoluyla, faks, posta ve bizzat sözlü şekilde Kuruma ulaşımını sağlanmaktadır.

Elde edilen tüketici şikayet ve istekleri bilgisayar ortamına aktararak sağlıklı bir şekilde değerlendirilerek, elde edilen bu bilgilerin istatistiksel olarak sınıflandırılması ve bunların analizi yapılmasını müteakiben tüketici şikayetlerinin giderilmesine çalışılmaktadır.

B- GSM Aboneliğinden Ayrılmaya İlişkin Düzenleme

GSM aboneliğinden ayrılmaya çalışan abonelerin bir takım güçlüklerle karşılaştıklarına dair şikayet ve duyumların çok fazla sayıya ulaşması üzerine konuya ilişkin bir araştırma ve düzenleme yapılması gereği ortaya çıkmıştır. Bu cümleden olarak Batı ülkelerinin Telekomünikasyon Düzenleyici Otoriteleri, Sanayii Bakanlığı, Tüketici Dernekleri ile temasa geçilerek çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda şu sonuçlarla karşılaşılmıştır:

GSM işletmecileri, abonelik sözleşmelerine son vermek isteyen tüketicilere karşı öncelikle abonelerle akdettikleri “abonelik sözleşmesinin”, Borçlar Kanunu Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve sair mevzuatın ön gördüğü şartlar çerçevesinde hareket etmek zorundadırlar.

Borçlar Kanununun getirdiği akit serbestisi ve akde vefa prensiplerinden hareketle GSM işletmecileriyle aboneler arasındaki ilişkide öncelikli olarak “abonelik sözleşmesi” esas alınacağından, GSM işletmecilerinin abonelerle akdettikleri “abonelik sözleşmeleri” incelendiğinde şu sonuçla karşılaşılmaktadır:

Tüm GSM işletmecilerinin aboneleriyle akdettikleri, GSM abonelik sözleşmelerinde abonenin, abonelik sözleşmesine son vermesi ile ilgili olarak, abonelerin işletmecilere ancak yazılı başvuruları neticesinde abonelik sözleşmesine son verilebileceğine dair hükümler mevcut olup, usule dair açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle her GSM işletmecisi abonelik sözleşmesine son vermeye ilişkin usulü bizzat kendisi belirlemekte, ancak keyfiyeti herhangi bir iletişim vasıtasıyla duyurmamaktadır. Tüketiciler ilgili usulü ancak abonelik sözleşmelerine son vermek için teşebbüste bulduklarında karşılaştıkları muamele ile öğrenebilmektedirler.

Konuya ilişkin tüketici şikayetlerinin yoğunluğu nedeniyle, GSM işletmecileriyle abonelik terkinin konusunda yapılan toplantılar sonrasında terkin usullerinin nasıl yapıldığı hususunda bilgi edinilmiş abonelik sözleşmesinde de açıkça yer almaması nedeniyle konuya ilişkin bir kural bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu nedenle ilgili telekomünikasyon pazarında faaliyette bulunan GSM işletmecileriyle abonelik sözleşmesi imzalayan tüketicilerin, abonelik sözleşmelerini feshetmek istediklerinde abonelik terkin işlemlerinin her ilde bu işleri yapacak tam yetkili bir bayiide en geç isteğin yapıldığı tarihten bir hafta içerisinde yapmalarını temin etmeleri hem de terk prosedürünün belirlenmesi amacıyla amacıyla “GSM Telefon Aboneliğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hazırlanarak 27 Eylül 2002 tarihinde 24889 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece GSM aboneliğinden ayrılmak isteyen abonelerin tüm il merkezlerinden bu işlemi gerçekleştirebilmelerine olanak sağlanmıştır.

2.1.7.1 Hizmet Kalitesi

Görev ve Yetkiler

4502 sayılı Kanunun “Tanımlar” başlıklı 1’inci maddesindeki asgarî hizmet kavramı içerisinde yer alan “belirlenmiş kaliteyi haiz” olma özelliği, asgarî hizmetler ile hizmet kalitesi arasındaki ilişkiye açıkça işaret etmektedir; söz konusu hizmetlerin “makul bedel karşılığında” sunulması, ankesörlü telefonlar, rehber hizmetleri gibi konular da özellikle dar gelirliler ve kırsal kesimdekilerin telekomünikasyon hizmetlerinden yararlanmasını sağlamak açısından hizmet kalitesi kavramıyla doğrudan ilişkili konulardır.

Aynı kanunun 2. maddesinin (e) bendinde;

“Türk Telekom’un Kurum ile imzalayacağı görev sözleşmesinde ve diğer sermaye şirketlerinin Kurum ile imzalayacakları imtiyaz sözleşmelerinde ve gerekli görülen hallerde Kurumca verilen ruhsatlarda ve genel izinlerde de diğer hususların yanı sıra, makul ve ayırım gözetmeyen hüküm ve şartlar çerçevesinde şu konularda hükümlere yer verilir: .....

6) Hizmet kalitesine ilişkin şartlar,”

hükmü yer almış ve hizmet kalitesi lisans kavramıyla temelden ilişkili bir kavram olarak Kanunda yerini almıştır.

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun değişik 4. maddesinde, “Telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve/veya telekomünikasyon altyapısı işletiminde ve bu hususlarda yapılacak düzenlemelerde aşağıdaki ilkeler nitelik ve nicelik itibarı ile göz önüne alınır:

h) Açık olarak belirlenecek hizmet kalitesi standartlarına uygunluğun sağlanması.

j) Özürlü, yaşlı ve sosyal açıdan korunmaya muhtaç diğer kesimlerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınması ve Kurum tarafından belirlenen ilkeler, kurallar ve şartlar uyarınca kullanıcılara ekonomik avantajlar ihtiva eden özel programlar sunulması.” ibaresine yer verilirken aynı zamanda 406 sayılı Kanunun değişik 10’uncu Maddesi arabağlantı ve roaming düzenlemelerine yer vermiş ve “...Ara bağlantı yükümlülükleri, ara bağlantıya ilişkin talepleri bu madde hükümleri çerçevesinde ve eşitlik, ayırım gözetmeme, şeffaflık, açıklık, maliyet ve makul kârâ dayalı olma ilkeleri temelinde ve ara bağlantı yükümlülüklerinin veya bunların ortaklarının, iştiraklerinin veya ortaklıklarının, kendi hizmetleri için sağladıkları ile aynı koşul ve kalitede karşılamakla yükümlüdürler.”

hükmü ile arabağlantıda hizmet kalitesi kavramına işaret edilmiştir.

Yapılan Düzenlemeler

28 Mart 2001 tarih ve 24356 sayılı T.C. Ulaştırma Bakanlığı tarafından yayımlanan “Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği”nde hizmet kalitesine ilişkin bir kısım hükümler içermektedir.

Bu geçen yönetmeliğin Eklerinde ise her bir hizmet için ayrı ayrı hizmet kalitesi kriterleri belirlenmiş ve kullanıcı ve abonelerin teknolojik ve uluslararası (ITU-T standartları ile ETSI standartları) gelişmelere uygun bir hizmeti alabilmesi için Kurumun bu hususları denetlemeye yetkili olduğunun altı çizilmiştir.

28 Ağustos 2001 tarih ve 24507 sayılı Telekomünikasyon Kurumunca yayımlanan Tarife Yönetmeliği de hizmet kalitesiyle ilgili bazı hükümleri kapsamaktadır.

Uygulama

Kurum ile Türk Telekomünikasyon AŞ arasında kiralık devrelerin sunumu hususu ile ilgili konularda hizmet kalitesine ve standartlarına ilişkin Hizmet Seviyesi Anlaşmasının tamamlanmasına çalışılmaktadır. Ayrıca, Telekomünikasyon sektöründe diğer işletmecileri de ilgilendirebilecek hizmet kalitesi konularında Kurum bünyesinde bir çalışma grubu oluşturulmuş ve çalışmalara devam edilmektedir.

2.1.7.2 Veri Güvenliği

Telekomünikasyon hizmeti alımı, kullanımıyla ilgili üçüncü şahıslara verilen bilgilerin bu amaç dışında kullanılmaması, iletişimin içeriğinin ve özel koşulların üçüncü şahıslara verilmesini, haberdar edilmelerini engellemek suretiyle tüketicilerin korunmasını sağlamasıdır. Dünya genelinde düzenleyici otoriteler bu hususta kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunması amacıyla tüm tüketicilere yönelik alınması gereken şartları belirlemektedir. Telekomünikasyon Kurumu bu amacın gerçekleştirilmesi için mevzuat oluşturmaya çalışmaktadır, oluşturulan bu mevzuatın sektördeki firmalar tarafından anlaşılıp, uygulanmasını sağlamaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda kurumumuz çağdaş devletlerin yapmış oldukları çalışmalardan yararlanmış, bu konuda 94/46 EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, 97/66 EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, özellikle 2002/ 58 sayılı ve 12 Temmuz 2002 tarihli Avrupa Direktifinden yararlanılarak bir yönetmelik oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Uygulamalar

Çalışmalar devam etmekte olduğu için sektörde faaliyet gösteren firmalar için gerekli önlemler alınamamış, ancak yapılan çalışmalar kısa süre içinde bitirmek suretiyle toplumun telekomünikasyon hizmetini alırken bir takım şahsi gizliliği haiz bilgilerinin saklı kalması temin edilecektir. Yönetmelikle birlikte sağlanacak diğer bir hususta mahremiyetin korunması ve istem dışı çağrılarının engellenmesi için çeşitli seçeneklerin teknik anlamda kullanıcılara sunulmasıdır. Hazırlanan yönetmelikle Avrupa Birliği 'nin ilgili direktiflerinin gereği yerine getirilerek Avrupa Birliğine uyum sürecinde önemli bir adım daha atılmış olacaktır. Ayrıca evrensel hizmet ve tüketici hakları kapsamında tüm abonelere ücretsiz olarak ayrıntılı fatura gönderilmesi de sağlanarak kullanıcıların almış oldukları hizmeti en iyi şekilde almaları sağlanmış olacaktır.

2.1.8. Asgari Hizmetler

Asgari Hizmet Politikası, en genel tanımlamasıyla "bazı temel telekomünikasyon hizmetlerinin, belli bir ülkedeki bütün bireylere karşılanabilir/makul fiyatlarla sunulması"ni hedefleyen telekomünikasyon politikalarını esas almaktadır.

4502 sayılı Kanunda Avrupa Birliği müktesebatındaki "Evrensel Hizmet" kavramına karşılık gelen asgari hizmetin tanım ve kapsamı "Asgari Hizmet: Bakanlık tarafından Kurumun ve işletmecilerin görüşleri alınmak suretiyle konu ve kapsamı belirlenen, coğrafi konumlarından bağımsız olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde herkes tarafından erişilebilir, belirlenmiş kaliteyi haiz ve herkesin karşılayabileceği şekilde makul bedel karşılığında sunulacak olan ve ankesörlü telefon, acil telekomünikasyon hizmetleri ve telefon rehber hizmetlerini de ihtiva eden asgari evrensel hizmet türleri" şeklinde ifade edilmiştir:

4502 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinde de Evrensel Hizmetlerin dünya genelindeki uygulamalarında temel alınan "Asgari hizmetlerin belli teknik ve ekonomik koşullar çerçevesinde makul ücretle karşılanabilecek bir bedelle sağlanması" hükmü getirilmektedir.

Yine aynı maddede, dünyadaki Evrensel Hizmet uygulamalarına paralellik arz ederek, bu hizmetten yararlandırılması planlanan özel olarak belirlenmiş sosyal gruplardan söz edilmekte ve "özürlü, yaşlı ve sosyal açıdan korunmaya muhtaç diğer kesimlerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınması ve Kurum tarafından belirlenen ilkeler, kurallar ve şartlar uyarınca kullanıcılara ekonomik avantajlar ihtiva eden programlar sunulması" şart koşulmaktadır.

4502 sayılı Kanun ile Evrensel Hizmete ilişkin asli politikanın belirlenmesinden Ulaştırma Bakanlığı sorumlu kılınmış ve Telekomünikasyon Kurumu da görüş oluşturma bağlamında Evrensel Hizmet politikasıyla ilişkilendirilmiştir.

Yapılan Çalışmalar

Mevcut durumda Türk Telekomünikasyon AŞ tarafından görev sözleşmesi çerçevesinde; ankesörlü telefonlar, acil aramalar ve rehber hizmetleri kapsamında sürdürülmekte olan asgari hizmet yükümlülüğü için, uygulama ve maliyetlerinin karşılanması alanlarında, sektörün rekabete açılması koşullarında yeni düzenlemelerin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu önemli politika alanındaki sorumluluğunun bilincinde olan Telekomünikasyon Kurumu tarafından, 4502 sayılı yasadaki eksiklikler de tespit edilmiş olarak, bugüne kadar Bakanlığa,

1. Evrensel Hizmetin kapsamı, konseptin ve finansman mekanizmasının dünyadaki uygulamalarına ilişkin bilgileri ve ülkemizde Evrensel Hizmet Fonu oluşturulmasına yönelik çalışmalara ilişkin önerileri kapsayan,

2. Konunun Avrupa Birliği Direktifleri çerçevesinde yapılması gerekli olan yasal düzenlemede yer alacak hususların belirtildiği,

iki çalışma sunulmuştur. Ayrıca, Kurum 2003 faaliyet planı içerisinde Bakanlığa sunulmak üzere detaylı görüş oluşturulması ve yapılması öngörülen yasal düzenlemeler sonucunda üstlenilmesi muhtemel görevlerle ilgili çalışmaların sürdürülmesi yer almaktadır.

2.2. Yetkilendirme

Yetkilendirme, telekomünikasyon hizmetlerinin sunulması ve/veya telekomünikasyon altyapılarının kurulması ve işletilmesi için sermaye şirketlerinin belirli hükümler çerçevesinde yetkili kılınması anlamına gelmektedir.

Yetkilendirmeye yönelik olarak düzenleyici kurumların yürüttüğü idari işlemlerin usul ve esaslarını kapsayan sistem uluslararası uygulamalarda “Lisans Rejimi” olarak adlandırılmakta, bu çerçevede “lisans” bir şirketi telekomünikasyon hizmeti sunmak ve/veya telekomünikasyon altyapısını kurmak ve işletmek için yetkilendiren ve şirketin hak ve yükümlülüklerini tanımlayan yetki belgesi şeklinde ifade edilmektedir.

Mevzuatımızda “yetkilendirme” terimi, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 4502 sayılı Kanunla değişik 3üncü ve 4üncü maddelerinde yukarıda izah edilen anlamda kullanılmakta ve yetkilendirmenin görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin vermek yoluyla yapılabileceği belirtilmektedir. “Lisans” terimi ise 4502 sayılı Kanunun 26ncı maddesi doğrultusunda duruma göre görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi ya da telekomünikasyon ruhsatı olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu Raporda “Lisans Rejimi” yerine “Yetkilendirme Rejimi”, tüm yetkilendirme kategorilerini kapsayacak bir terim olarak da “yetki belgesi” tabirleri kullanılmaktadır. “Lisans” ifadesinin geçtiği yerlerde ise mevzuata uygun olarak sadece görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi ya da telekomünikasyon ruhsatı kastedilmektedir.

Yetkilendirme Rejimini oluşturmak, bu kapsamda gerekli düzenlemeleri yapmak ve söz konusu düzenlemeler doğrultusunda sermaye şirketlerini yetkilendirmek için gerekli idari işlemleri yürütmek, Telekomünikasyon Kurumunun görevleri arasında bulunmaktadır.

Söz konusu görev ve yetkiler, daha önce 29 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren 4502 sayılı Kanun ile Ulaştırma Bakanlığı’na verilmişken, 23 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe giren 4673 sayılı Kanun ile görev sözleşmesi ve imtiyaz sözleşmesi yapma, telekomünikasyon ruhsatı ve genel izin verme yetkisi ile bu yetkiye ilişkin yapılacak düzenlemelere ilişkin görevler Telekomünikasyon Kurumuna devredilmiştir.

Telekomünikasyon Kurumunun Yetkilendirme Rejimi kapsamında düzenleme yapma yetkisi, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu’nun 2nci maddesinin (g) bendi ve 3üncü maddesinin (e) bendi ile 2813 sayılı Telsiz Kanununun 7nci maddesinin (j) bendinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu hükümler doğrultusunda Yetkilendirme Rejiminin Telekomünikasyon Kurumu tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle oluşturulması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, 406 sayılı Kanuna 4673 sayılı Kanunla ilave edilen Ek 27nci madde hükmü ile Kuruma; görev sözleşmesi veya imtiyaz sözleşmesi yapma veya telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verme, imtiyaz sözleşmesine yönelik olarak Ulaştırma Bakanlığı kanalıyla Bakanlar Kurulunun onayına sunulmak üzere plan hazırlama, onaylanan planları yürütmek, Bakanlar Kurulunun onayına sunulmak üzere görev ve imtiyaz sözleşmeleri, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izinlerin asgari değerlerini belirleme ve asgari değerlerin Bakanlar Kurulunca onaylanmasını müteakip yetkilendirmenin gerçek değerlerini tespit etme görevleri verilmiştir.

2.2.1. Yetkilendirme Türleri

406 sayılı Kanunun 4502 sayılı Kanunla değişik 2nci maddesinin (a) bendi, “hiç kimsenin Kurumla bir görev, imtiyaz sözleşmesi yapılmış veya Kurum tarafından bir telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verilmiş olmadıkça telekomünikasyon hizmeti yürütemeyeceği ve/veya altyapısı kuramayacağı ve işletemeyeceği” hükmünü içermektedir. Ancak bu maddeye göre;

1. Bir gerçek veya tüzel kişinin, kendi kullanımındaki taşınmazların dahilinde ve her bir taşınmazın sınırları dışına taşmayan, münhasır olarak şahsî veya kurumsal ihtiyaçları için kullanılan ve üçüncü şahıslara herhangi bir telekomünikasyon hizmeti verilmesinde kullanılmayan kişisel telekomünikasyon tesisleri,

2. Kamu kurum ve kuruluşlarının münhasıran verdikleri hizmetler ile ilgili olarak özel kanunları uyarınca kurdukları telekomünikasyon tesisleri

ile ilgili faaliyetler bir imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı ya da genel izne tabi bulunmamaktadır.

4502 sayılı Kanun, yasal zorunlu işletmeci Türk Telekom’un telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerini 31.12.2003 tarihine kadar ilgili Kanunlar ve görev sözleşmesi çerçevesinde tekel olarak yürüteceği hükmünü getirmiş, ancak 4673 sayılı Kanun ile Türk Telekom’daki kamu payının %50’nin altına düşmesi durumunda 31.12.2003 tarihinden önce de olsa Türk Telekom’un tüm tekel haklarının ortadan kalkacağını hüküm altına almıştır.

4502 sayılı Kanuna göre, kişisel telekomünikasyon tesisleri ile telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin imtiyaz sözleşmeleri veya telekomünikasyon ruhsatları veya genel izinlerinde ilgili işletmeci tarafından kurulması öngörülen telekomünikasyon altyapısı hariç olmak üzere, tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesi de tekel kapsamına dahildir.

Mevzuatımızda yer alan hükümler doğrultusunda Yetkilendirme Rejimi kapsamında sermaye şirketlerine verilen yetki belgeleri 4 gruba ayrılmaktadır:

- Görev Sözleşmesi
- İmtiyaz Sözleşmesi
- Telekomünikasyon Ruhsatı
- Genel İzin

Yukarıda belirtilen yetki belgelerinden herhangi birini alan sermaye şirketi, “işletmeci” sıfatını kazanmakta ve ilgili mevzuat doğrultusunda bazı haklara ve yükümlülüklerle tabi olmaktadır. Söz konusu yetki belgelerinin tanım ve kapsamı aşağıda açıklanmaktadır.

Görev Sözleşmesi

Mevzuatımızda Görev Sözleşmesi, Türk Telekom ile Kurum arasında, her türlü telekomünikasyon hizmetinin yürütülmesi ve telekomünikasyon altyapısının işletilmesi ile ilgili hak, yetki ve yükümlülükleri düzenlemek üzere, şartlar muvacehesinde Kurumun takdir edeceği bir süre için akdedilen sözleşme olarak tanımlanmaktadır.

Görev Sözleşmesi, niteliği itibarıyla bir İmtiyaz Sözleşmesi olup, yalnızca Türk Telekom ile yapılabildiği için bu adı almaktadır.

İmtiyaz Sözleşmesi

İmtiyaz Sözleşmesi, kıt kaynak tahsisi ihtiva eden, sınırlı sayıda işletmeci tarafından yürütülmesi gereken ve ulusal çapta verilecek olan telekomünikasyon hizmetleri ve/veya kurulacak ve işletilecek telekomünikasyon altyapılarına ilişkin olarak Kurum ve işletmeci arasında yapılan sözleşme olarak tanımlanmaktadır.

4673 sayılı Kanun, bir yandan yetkilendirme görevini Ulaştırma Bakanlığı’ndan Kuruma devrederken, diğer yandan da imtiyaz sözleşmesi kapsamında yapılacak yetkilendirme hususunda Bakanlar Kurulunun onayının alınmasını şart koşmuştur. Buna göre; 4673 sayılı Kanunun 7nci maddesinin 2nci bendinde “İmtiyaz sözleşmesi akdedilerek yürütülecek olan telekomünikasyon hizmetleri veya altyapısına yönelik yetkilendirmeye ilişkin plânlar Kurum tarafından hazırlanır. Kurum tarafından hazırlanan bu plânlar Ulaştırma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından onaylanır ve Kurum tarafından yürütülür.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca yetkilendirme plânlarının hazırlanması ve onaylanan yetkilendirme plânları doğrultusunda

yürütülmesi gereken tüm işlemler Telekomünikasyon Kurumunun görev ve sorumlulukları arasında bulunmaktadır.

Telekomünikasyon Ruhsatı

İmtiyazın yanı sıra kamu hizmetinin özel kişilerce gördürülmesi yöntemlerinden birisi de işletmeciye ruhsat verilmesi olup, Telekomünikasyon Ruhsatı Kurum tarafından tek taraflı olarak yapılan bir yetkilendirme türünü teşkil etmektedir.

Telekomünikasyon Ruhsatı, “İşletmeci tarafından söz konusu telekomünikasyon ruhsatında belirtilen telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapısının işletilmesi için TK tarafından verilen ruhsat” şeklinde tanımlanmıştır. Mevzuata göre Telekomünikasyon Ruhsatı ikiye ayrılmaktadır:

1. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı

2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı

1. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı “kıt kaynak tahsisi ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci gerektiren ancak bölgesel veya yerel çapta verilecek olan telekomünikasyon hizmetleri”, 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ise “sınırlı sayıda işletmeci gerektirmeyen ancak 406 sayılı Kanunun Ek 18’inci maddesinde sayılan hizmetler² arasında yer alan telekomünikasyon hizmetleri için öngörülmuş yetkilendirme türü olarak belirlenmiştir.

Genel İzin

Genel İzin, “bir telekomünikasyon hizmetinin yürütülmesi için, Kurum tarafından işletmecileri belli genel şartlara ve Kurum nezdinde kayıt yaptırılmasına tabi olarak yetkilendiren genel düzenleyici işlem” olarak tanımlanmıştır. Genel İzin ile yetkilendirilecek telekomünikasyon hizmetleri, ilgili Kurul Kararlarında sınırlı sayıda işletmeci tarafından yürütülmesine gerek olmayan ve 406 sayılı Kanunun Ek 18’inci maddesinde sayılan hizmetlerin dışında kalan hizmetler olarak belirtilmektedir.

2.2.2. Yetkilendirme Düzenlemeleri

2.2.2.1 Yapılan Düzenlemeler

Yetkilendirme Rejimi, 406 ve 2813 sayılı Kanunların yanı sıra aşağıdaki düzenlemelere dayanmaktadır:

- Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği
- 19 Ekim 2001 tarih ve 2001/338 sayılı Kurul Kararı
- 27 Aralık 2001 tarih ve 24623 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı
- 25 Ocak 2002 tarih ve 2002/45 sayılı Kurul Kararı
- 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı Ve Genel İzin Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ

Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği

Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği, 4673 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yetkilendirme hususu Ulaştırma Bakanlığı’nın vazifeleri arasında bulunmakta iken Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 28 Mart 2001 tarih ve 24356 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 4673 sayılı Kanunun 7nci maddesinde yer alan;

“Bu Kanunda ve diğer mevzuatta Ulaştırma Bakanlığına, görev sözleşmesi veya imtiyaz sözleşmesi yapma veya telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verme yetkisi ile bu yetkiye ilişkin yapılacak düzenlemeler ile ilgili her türlü göreve yönelik yapılan atıflar Kuruma yapılmış sayılır.”

hükmü dolayısıyla halen geçerli kabul edilmektedir.

19 Ekim 2001 tarih ve 2001/338 sayılı Kurul Kararı

Söz konusu Kurul Kararı ile, telekomünikasyon hizmet ve altyapılarının hangi tür yetki belgeleri ile verileceğinin belirlenmesine ilişkin genel prensipler tespit edilmiş, bu kapsamda imtiyaz sözleşmesi, 1. Tip ve 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İznin tanımları yapılarak yetki belgesi türünün belirlenmesine ilişkin kriterler tespit edilmiştir.

² 406 sayılı Kanunun Ek 18inci maddesinde, “mobil telefon, çağrı cihazı, data şebekesi, akıllı şebeke, kablo TV, ankesörlü telefon, uydu sistemleri, rehber basım ve benzeri katma değerli hizmetler” yer almaktadır.

27 Aralık 2001 tarih ve 24623 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı

4673 sayılı Kanununun 7nci maddesinin 3üncü bendinde yer alan

“Görev ve imtiyaz sözleşmeleri, telekomünikasyon ruhsatı ve genel izinlerin asgari değerleri, Kurumun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.”

hükmü doğrultusunda ilk aşamada belirlenen 7 hizmet türü için tespit edilen asgari yetki belgesi değerleri Bakanlar Kurulu Kararı istihali için Başbakanlığa gönderilmiş ve söz konusu asgari değerler Bakanlar Kurulu’na onaylanmıştır. Anılan Bakanlar Kurulu Kararı ile, Uydu Platform İşletmeciliği, Uydu Telekomünikasyon Hizmetleri İşletmeciliği, GMPCS Mobil Telefon İşletmeciliği, Mobil Şebekeler Üzerinden Mesaj Hizmeti, Kısmi Altyapı Kurulması ve İşletilmesi ile Internet Servis Sağlayıcılığı hizmetlerine yönelik yetki belgelerinin asgari değerleri tespit edilmiştir.

25 Ocak 2002 tarih ve 2002/45 sayılı Kurul Kararı

Yetki belgelerine yönelik asgari değerlere ilişkin yukarıda belirtilen Bakanlar Kurulu Kararı’nın yayımlanmasının ardından, yetki belgelerinin gerçek değerleri 25 Ocak 2002 tarih ve 2002/45 sayılı Kurul Kararı ile pazara girişin önünde engel oluşturulmaması maksadıyla asgari değerlere eşdeğer olacak şekilde tespit edilmiştir.

2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı Ve Genel İzin Verilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ

Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği’ne dayanılarak, ilk aşamada sektörün öncelikli ihtiyaçlarının karşılanması maksadıyla 19 Ekim 2001 tarih ve 2001/338 sayılı Kurul Kararı’nda tanımlanan 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin yetkilendirme türleri kapsamına giren hizmet türlerinin yetkilendirme usul ve esaslarının düzenlenmesi maksadıyla “2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı Ve Genel İzin Verilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ” hazırlanmış ve 4 Şubat 2002 tarih ve 24661 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Tebliğde esas itibariyle yetki belgesi almak için başvuruda bulunma, başvuru dosyasında yer alacak bilgi ve belgeler, yetki belgesi ücretlerinin ödenmesi ve yetki belgelerinin verilmesi hususlarına yönelik usul ve esaslar düzenlenmiştir.

2.2.2.2 AB Düzenlemeleri

Avrupa Birliği (AB) tarafından, telekomünikasyon sektöründe yetkilendirme konusuna yönelik olarak bugüne kadar çok sayıda direktif ve karar yayımlanmış olup³, bunlardan 90/338/ECC sayılı ve “Telekomünikasyon Hizmetleri Sektöründe Rekabet” konulu Direktifin 7nci maddesinde, işletme lisanslarının verilmesinin, tip onayının ve gerekli şartların kontrolünün, frekans tahsisinin ve kullanım şartlarının denetlenmesinin, telekomünikasyon organizasyonlarından bağımsız bir kurum tarafından yürütülmesi şartı getirilmiştir.

En son 2002 yılında yayımlanan 5 çerçeve direktifinden biri 2002/20/EC sayılı Direktif (“Authorization Directive”) olup, bu Direktifin konusunu telekomünikasyon sektöründe yetkilendirme esasları teşkil etmektedir.

AB mevzuatına uyumluluk çalışmaları kapsamında Telekomünikasyon Kurumu tarafından halen yürürlükte olan 97/13/EC numaralı “Telekomünikasyon Hizmetleri Alanında Bireysel Lisanslar ve Genel Yetkilendirmelerle İlgili Çerçeve Direktifi” üzerinde çalışılmış ve yetkilendirme rejimi ile ilgili olarak 406 sayılı Kanundan kaynaklanan bazı hususlar hariç olmak üzere genel prensipler bakımından uyumluluğun sağlandığı değerlendirilmiştir.

97/13/EC Direktifine göre yetkilendirme kategorileri Bireysel Lisans ve Genel Yetkilendirme olmak üzere iki gruba ayrılmakta olup, telekomünikasyon sektöründe rekabetin artırılmasını sağlayacak yetkilendirme rejiminin temel prensipleri aşağıda özetlenmektedir:

- Şeffaf, nesnel, ayrımcılık gözetmeyen ve orantılı kısıtlamalar dışında pazara girişe mani olan tüm engellerin kaldırılması gerekmektedir. Söz konusu kısıtlamalar sadece frekans ve numara gibi kıt kaynakların tahsisine ilişkin olabilir.
- Yetkilendirme prosedürleri sadeleştirilmeli ve AB ülkeleriyle uyumlaştırılmalıdır.
- Mümkün olan en az seviyede regülasyon getirilmelidir.

Temmuz 2003’de yürürlüğe girecek ve söz konusu Direktifi yürürlükten kaldıracak olan 2002/20/EC Yetkilendirme Direktifinde esas itibariyle telekomünikasyon hizmetlerini sunmak ve altyapılarını

³ 90/388/EEC, 94/46/EEC, 95/51/EC, 96/2/EC, 96/19/EC, 99/64/EC, 97/13/EC, 2002/20/EC

kurmak ve işletmek isteyen şirketlerin Bireysel Lisans yerine Genel Yetkilendirme yoluyla yetkilendirilmesi benimsenmiş olup, söz konusu Direktifle uyumlu bir yetkilendirme rejiminin oluşturulmasına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

2.2.3. Uygulamalar

Türk Telekom ile Ulaştırma Bakanlığı arasında 28 Şubat 2001 tarihinde Görev Sözleşmesi, 11 Ocak 2001 tarihinde ise GSM Görev Sözleşmesi imzalanmıştır. Söz konusu sözleşmeler 4673 sayılı Kanun gereği yenilenmiş, 11 Şubat 2002 tarihinde Kurum ve Türk Telekom arasında Görev Sözleşmesi, 8 Şubat 2002 tarihinde de Kurum ve Türk Telekom'un şirketi olan Aycell arasında GSM Görev Sözleşmesi imzalanmıştır.

Bugüne kadar sermaye şirketlerine yalnızca GSM hizmet ve altyapılarına yönelik imtiyazlar verilmiş olup, bunlardan Turkcell ve Telsim ile GSM900, İş-Tim ile GSM1800 hizmet ve altyapılarına ilişkin İmtiyaz Sözleşmeleri imzalanmıştır. Daha önce Ulaştırma Bakanlığı ile imzalanmış olan İmtiyaz Sözleşmeleri, Kurum tarafından Turkcell ile 13 Şubat 2002, Telsim ile 13 Şubat 2002, İş-Tim ile 11 Nisan 2002 tarihlerinde yenilenmiştir.

Telekomünikasyon Kurumu tarafından, 406 ve 2813 sayılı Kanunlar ile yukarıda açıklanan düzenlemeler doğrultusunda Mart 2002 itibarıyla 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin yetki belgeleri verilmeye başlanmıştır.

2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı kapsamında halihazırda;

- Uydu Platform İşletmeciliği
- Uydu Telekomünikasyon Hizmetleri İşletmeciliği
- GMPCS Mobil Telefon İşletmeciliği

hizmet türlerine yetki belgeleri düzenlenmektedir. 31 Aralık 2002 tarihine kadar 19 şirkete Uydu Telekomünikasyon Hizmeti işletmeciliği, 2 şirkete Uydu Platform İşletmeciliği, 5 şirkete ise GMPCS Mobil Telefon İşletmeciliği lisansı verilmiş ve Devlete toplam KDV dahil 352.820 ABD Doları gelir sağlanmıştır.⁴ 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı kapsamında değerlendirilen diğer 2 hizmet türünden biri olan “Kısmi Altyapı Kurulması ve İşletilmesi”ne, Kuruma bu konuda herhangi bir başvuru yapılmamış olması nedeniyle şu aşamada yetki belgesi verilmeye başlanmamıştır. 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı kapsamında değerlendirilen bir diğer hizmet türü olan “Telefon Mesaj Servisi (0900’lü hatlar)” hizmeti için, yetki belgesi ücreti yüksek bulunması sebebiyle şu aşamada yetki belgesi verilmeye başlanamamıştır. Bu hususta asgari değer yeniden düzenlenmesi çalışmaları yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra, halihazırda İnternet Servis Sağlayıcılığı hizmetini yürütmek isteyen sermaye şirketleri Genel İzin belgesi verilmek suretiyle yetkilendirilmektedir. 31 Aralık 2002 tarihine kadar 66 adet şirket Kurumdan İnternet Servis Sağlayıcılığı Genel İzni alarak işletmecisi sıfatına sahip olmuşlardır. Bu Genel İzinlerden Devlete KDV dahil 155.760 ABD Doları gelir sağlanmıştır.⁵

Genel İzin kapsamında değerlendirilen diğer bir hizmet türü olan “Mobil Şebekeler Üzerinden Mesaj Servisi”ne, Hazine Payı kapsamında gelir kaybı olacağı çekincesiyle henüz Hazine Müsteşarlığı tarafından hesap numarası bildirilmemiş olması nedeniyle şu aşamada yetki belgesi verilmeye başlanmamıştır. Bu hizmetin yetkilendirilmeye başlanabilmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

1. Tip Telekomünikasyon Ruhsatının verilme usul ve esaslarını da içerecek olan yeni bir Yetkilendirme Yönetmeliği'nin hazırlanmasına yönelik çalışmalar devam edilmektedir.

2.2.3.1 Yetkilendirilmesi Planlanan Hizmetler

Yukarıda belirtilen düzenleme ve uygulama faaliyetlerine ilaveten, Telekomünikasyon Kurumu tarafından öncelikli olduğu değerlendirilen Kablo TV, Voice Over IP, Ortak Kullanımlı Telsiz Sistemleri, Karasal Hatlar Üzerinden Veri İletimi Hizmeti, Sabit Kablosuz Erişim Sistemleri ve UMTS hizmet ve altyapılarına yönelik olarak sektörel stratejilerin belirlenmesi ve yetkilendirme usul

⁵ ABD Doları olarak belirtilen lisans ve genel izin ücretleri işletmeciler tarafından ödeme tarihindeki T.C. Merkez Bankası efektif döviz satış kuru üzerinden hesaplanan T.L. karşılığı olarak yatırılmaktadır.

ve esaslarının tespiti konularında çalışmalar yürütmek üzere çeşitli çalışma grupları kurulmuş olup, anılan çalışmalara başlanmış bulunmaktadır.

Söz konusu çalışmaların, ilgili kurum ve kuruluşların katılımı sağlanarak sektörle işbirliği içerisinde yürütülmesi planlanmaktadır. Bu ilke doğrultusunda UMTS hizmetleriyle ilgili olarak Telekomünikasyon Kurumu koordinatörlüğünde yürütülen UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu çalışma modeli aşağıda ele alınmaktadır.

2.2.3.2 UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu

Standartları Uluslararası Telekomünikasyon Birliği tarafından geliştirilmekte olup IMT-2000 olarak adlandırılan, kısaca 3G olarak bilinen mobil telekomünikasyon hizmet ve altyapılarına yönelik olarak, finansal sıkıntılar ve terminal cihazlarının üretiminin gecikmesi gibi bazı nedenlerle şebeke kurulumu aşamasında gecikmeler yaşanmakla birlikte, dünyada pek çok ülke lisans verme çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından, 3G teknolojileri kapsamında UMTS (“Universal Mobile Telecommunication System”) hizmet ve altyapılarının yetkilendirilmesi benimsenmiş olup, Türkiye’de de UMTS lisanslarının verilmesi hususu gündemde yerini almıştır. Bu çerçevede 4673 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yetkilendirme görevi Ulaştırma Bakanlığı’nda iken Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanan Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği’nin 32nci Maddesi doğrultusunda Lisans ve Sözleşmeler Dairesi Başkanlığı tarafından Nisan 2001 tarihinde “Üçüncü Nesil (3G) Mobil Telekomünikasyon Sistemleri ve 3G Lisanslarının Verilmesi Konusunda Dünyadaki Uygulamalar ile Türkiye Analizi” başlıklı bir Rapor hazırlanmıştır. 3G teknolojisinin getirileri, frekans tahsisi, lisans ücretleri, lisans sayısı, lisans verme yöntemleri, lisans veriliş tarihi gibi konuların ele alındığı, bu konularda dünyadaki uygulamaların ortaya konduğu ve ana hatlarıyla Türkiye’deki durum hakkında bazı önerilerin yer aldığı söz konusu Rapor, 18 Nisan 2001 tarihli ve 2001/148 sayılı Kurul Kararı uyarınca 25 Nisan 2001 tarihinde Ulaştırma Bakanlığı’na gönderilmiştir. Söz konusu Rapor Kurumun Internet sitesinde yayımlanmıştır.

4673 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip, Telekomünikasyon Kurumu tarafından Türkiye’de UMTS lisanslarının verilmesi hakkında çeşitli hazırlık çalışmaları yürütülmüş ve UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu marifetiyle sektörle yakın işbirliği içerisinde aktif olarak çalışmalara başlanmıştır.

Mevzuat: İmtiyaz, Yetkilendirme Planı ve Asgari Lisans Değeri

Türkiye’de UMTS lisanslarının verilebilmesine yönelik olarak izlenmesi gereken süreç 4502 ve 4673 sayılı Kanunlarla değişik 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda tanımlanmıştır.

406 sayılı Kanunun 4502 sayılı Kanunla değişik 3üncü maddesinin (c) bendi ve bu çerçevede alınan Kurul Kararları doğrultusunda, kıt kaynak tahsisi ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci tarafından sunulması gereken, her bir işletmeciye belirli, özel hak ve yükümlülüklerin verilmesini gerektiren ve ulusal bazda verilmesi planlanan UMTS hizmetleri, imtiyaz sözleşmesi akdedilerek yürütülecek hizmetler kapsamında değerlendirilmektedir.

İmtiyaz verilmesi suretiyle sunulacak hizmetlere yönelik olarak, 406 sayılı Kanuna 4673 sayılı Kanunla ilave edilen Ek 27’nci Madde ile “*İmtiyaz sözleşmesi akdedilerek yürütülecek olan telekomünikasyon hizmetleri veya alt yapısına yönelik yetkilendirmeye ilişkin planlar Kurum tarafından hazırlanır. Kurum tarafından hazırlanan bu planlar Ulaştırma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından onaylanır ve Kurum tarafından yürütülür.*” hükmü getirilmiş olup, bu doğrultuda Türkiye’de UMTS hizmetlerinin sunulması ve altyapılarının kurulmasını teminen yetkilendirme yapılabilmesi için, öncelikle Kurum tarafından bir Yetkilendirme Planının hazırlanması ve söz konusu Kanun hükmünde tanımlanan sürecin takip edilmesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, yukarıda belirtilen Ek 27’nci Maddede “Görev ve imtiyaz sözleşmeleri, telekomünikasyon ruhsatı ve genel izinlerin asgari değerleri, Kurumun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.” hükmü bulunmakta, bu da UMTS lisanslarının verilebilmesi için Kurum tarafından bir asgari değer tespit edilmesi ve bu değer Bakanlar Kurulu tarafından onaylanması sürecinin tamamlanmasını zorunlu kılmaktadır.

UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu’nun Teşekkülü

Mevzuatın yukarıda izah edilen gerekliliklerinin en etkin bir şekilde yerine getirilmesini temin etmek, bu kapsamda UMTS lisanslarının verilmesine yönelik olarak ülke için azami faydayı sağlayacak kararların verilmesini sağlamak için, Telekomünikasyon Kurumu öncelikle devlet tarafından

belirlenen politikalar doğrultusunda sektör ihtiyaçlarının ve sektörün bugünkü durumunun tahlil edilmesi, hedeflere ulaşmak için gerekli stratejilerin (en uygun pazar yapısının) tespit edilmesi, lisansların verilmesi için en uygun zamanın, lisans ücretlerinin ve ihale yönteminin belirlenmesi çalışmalarının yürütülmesinin gerekli olduğunu değerlendirmiştir.

Hazırlanacak UMTS Yetkilendirme Planı'nın yukarıda belirtilen konularda en doğru tespit ve önerileri içermesinin temini bakımından, kamu kurum ve kuruluşları, işletmeciler, sermaye şirketleri, içerik sağlayıcılar, üreticiler, tüketiciler, dernekler gibi telekomünikasyon sektöründe söz sahibi olan kesimlerin bakış açılarının, yaklaşımlarının, talep ve önerilerinin bilinmesinin yararlı olacağı mütalaa edilmiştir.

Söz konusu kesimlerin değerlendirmeleri, zaman zaman yapılacak toplantılar veya yazışmalar yoluyla alınabilecekken Kurum, çözüme ulaşmada daha etkin, daha hızlı, daha katılımcı bir yol izlemeye karar vermiş ve ilgili kesimlerin çalışmalara doğrudan aktif katılımını sağlamak üzere 19 Nisan 2002 tarihli Kurul Kararı ile UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu'nu kurmuştur.

Sektör tarafından yoğun ilgi gösterilen söz konusu Koordinasyon Kurulu'na, bir çok kurum ve kuruluşlardan temsilci bildiriminde bulunulmuş ve Koordinasyon Kurulu'nun ilk toplantısı 28 Mayıs 2002 tarihinde Kurumda gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, Koordinasyon Kurulu'nun hedefleri ortaya konmuş ve bu hedeflere ulaşmak için yürütülmesi gereken çalışmalar vurgulanmıştır. Söz konusu çalışmaların UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu marifetiyle yürütülmesi tüm katılımcılar tarafından benimsenmiş ve Kurumun yaptığı bu girişiminin sektör tarafından desteklendiği ifade edilmiştir.

Kurumumuzun başkanlığında toplanan Koordinasyon Kurulu, ilk kurulduğu günlerden itibaren ilave katılım talepleriyle büyümüş ve üye sayısı bugün itibarıyla, Ulaştırma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığı, Rekabet Kurumu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, GSM işletmecileri, altyapı sağlayıcıları, işadamları, tüketici ve bilişim derneklerinden temsilcilerin katılımıyla toplam 22 kurum ve kuruluştan 74 adede ulaşmıştır.

Çalışma Grubu, Yürütülecek Çalışmalar ve Çalışma Takvimi

Koordinasyon Kurulu, Telekomünikasyon Kurumunun Lisans ve Sözleşmeler Dairesi Başkanlığı koordinatörlüğünde faaliyet yürütmek üzere, anılan Kurul'a katılan kuruluşların bildirdiği temsilcilerden oluşan bir Çalışma Grubu kurmuştur.

Çalışma Grubu, üyelerin bildirilmesini müteakip 16 Temmuz 2002 günü ilk toplantısını gerçekleştirmiş, bu toplantıda Çalışma Usul ve Esasları ile Çalışma Grubu Tarafından Yürütülecek Çalışmalar tespit edilmiş ve Görev Dağılımı yapılarak Çalışma Takvimi hazırlanmıştır.

UMTS lisanslarının verilmesine yönelik olarak Çalışma Grubu tarafından hazırlanacak dokümanlar iki alt başlık altında toplanmaktadır: "3G Raporu" ve "Yetkilendirme Planı". "3G Raporu"nun da, "Dünya Tecrübeleri" ve "Türk Telekomünikasyon Sektörü" olmak üzere iki ana başlıktan oluşması kararlaştırılmıştır.

"Yetkilendirme Planı"nın, yukarıda belirtilen çalışmaların neticelendirilmesini müteakip hazırlanması uygun görülmüştür. Planın, esas itibarıyla "Türk Telekomünikasyon Sektörü" Raporu'nda yer alan tespit ve önerilerden oluşması ve "Dünya Tecrübeleri" Raporu'nun da Planda referans doküman olarak yer alması öngörülmektedir.

Çalışma Grubu tarafından yürütülecek tüm çalışmaların neticelendirilerek Koordinasyon Kurulu'na sunulması için toplamda bir senelik bir süreç öngörülmüştür.

Çalışma Grubu bünyesinde faaliyet yürüten Alt Çalışma Grubu-1 (AÇG-1) tarafından "Dünya Tecrübeleri" Raporu tamamlanarak 17 Aralık 2002 tarihinde Koordinasyon Kurulu'na sunulmuştur. AÇG-2 tarafından "Türk Telekomünikasyon Sektörü" Raporu'nun tamamlanarak "Dünya Tecrübeleri" Raporu ile birleştirilmesi suretiyle hazırlanacak "3G Raporu"nun Koordinasyon Kurulu'na sunulma tarihi ise Nisan 2003 sonu olarak öngörülmüştür.

3G Raporu'nun Koordinasyon Kurulu'nca onaylanması ve Telekomünikasyon Kurulu'ndan gerekli onayların alınmasını müteakip "Yetkilendirme Planı"nın hazırlanması işine başlanması ve söz konusu Planın Haziran 2003'de tamamlanarak Koordinasyon Kurulu'na sunulması planlanmıştır.

Sonuç

UMTS'in yetkilendirilmesine yönelik olarak sektörle yakın işbirliği içinde yürütülen UMTS Ulusal Koordinasyon Kurulu çalışma modelinin henüz yetkilendirilmemiş olan diğer bazı hizmet ve altyapı türleri için de bir örnek teşkil edeceği değerlendirilmektedir.

2.3. Denetleme

Tablo 9. Lisans verme ve lisans şartlarına uygunluğu denetleme yetkilerinin OECD ülkelerine göre sınıflandırılması

Ülke	Lisans şartlarına uygunluğu denetleme yetkisi	Ülke	Lisans şartlarına uygunluğu denetleme yetkisi
ABD	TDK	İsveç	TDK
Almanya	TDK	İsviçre	TDK
Avustralya	Rekabet Kurulu	İtalya	TDK
Avusturya	TDK	İzlanda	TDK
Belçika	TDK	Japonya	Bakanlık
Çek Cumhuriyeti	TDK	Kore	Bakanlık
Danimarka	TDK	Macaristan	TDK
Finlandiya	Bakanlık	Meksika	TDK
Fransa	TDK	Norveç	Bakanlık
Hollanda	TDK	Polonya	Bakanlık
İngiltere	Bakanlık, TDK	Portekiz	TDK
İrlanda	TDK	Türkiye	TDK
İspanya	TDK	Yunanistan	TDK

Kaynak: OECD, Institutional Structures and Responsibilities, s.25,26.

Telekomünikasyon Düzenleyici Kurumları (TDK) tarafından diğer düzenlenen alanların (hizmet kalitesi, frekans kullanımı, tarife uygulamaları, cihaz standartlarının belirlenmesi gibi) denetlenmesi de, lisans şartlarının denetlenmesinde olduğu şekilde TDK'lar tarafından yapıldığı görülmektedir.

Ülkemizde de dünya uygulamasına paralel olarak işletmecilerin denetimine ilişkin 406 ve 2813 sayılı Kanunlarda yer alan hükümler uyarınca TK tarafından re'sen veya kendisine intikal eden şikayetler üzerine yapılmaktadır. İşletmecilerin denetlenmesinden kasıt, Kurum tarafından aranacak şartları taşıyan, Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak sermaye şirketinin faaliyetlerinin lisans şartlarına ve ilgili mevzuata uygunluğunun denetlenmesidir. Bu işletmeciler, Türk Telekom da dahil olmak üzere, Kurum ile yapılan bir görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi ve/veya Kurumdan alınan bir telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin uyarınca telekomünikasyon hizmetleri yürüten ve/veya telekomünikasyon altyapısı işleten sermaye şirketleridir.

İşletmeciler tarafından yerine getirilen telekomünikasyon hizmetlerinin mahiyet itibariyle kamu hizmeti olması, milli güvenlik ve kamu düzeni açısından telekomünikasyon şebekesinin güvenliğinin ve devamlılığının sağlanmasının gerekliliği denetimin önemini daha da arttırmaktadır.

TK, telekomünikasyon sektöründe yer alan işletmecilere yönelik mali, teknik, hukuki ve idari nitelikte düzenlemeler yapmaktadır. Dolayısıyla, Kurum yaptığı bu düzenlemelere göre, işletmecileri mali, teknik, hukuki ve idari yönlerden denetleyebilir, bilgi ve belgeler isteyebilir.

Bu kapsamda;

- Türk Telekomünikasyon AŞ'nin Türk Nokta Net Bilgi Hizmetleri AŞ, Doğan İletişim Servis Hizmetleri A.Ş, Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Hizmetleri AŞ hakkında rekabete aykırı fiillerde bulunduğu iddiasına ilişkin olarak ön araştırma ve soruşturma yapılmıştır.
- Türk Telekomünikasyon AŞ'nin, kiralık hat oranlarını aşırı derecede artırdığı ve rekabete aykırı bulunduğu iddiası ile Türk Telekomünikasyon AŞ'nin milletlerarası noktadan noktaya uydu data hizmetlerinin, uydu yer istasyonları işletmecileri tarafından verilebilmesini sağlamak için SCPC-VSAT ve benzeri sözleşmeler muvacehesinde talep ettiği ücretlere yaptığı fahiş zamlarla sektördeki rekabet koşullarını bozmak suretiyle temel telekomünikasyon hizmetlerindeki hakim durumunu kötüye kullandığı iddiası üzerine ön araştırma ve soruşturma yapılmıştır.
- Netone Internet Servis Sağlayıcı olarak faaliyet gösteren Netone Bilgi ve İletişim Hizmetleri AŞ'nin Internet ortamında ses trafiği geçirdiği iddiası ile Türk Telekomünikasyon AŞ tarafından Kurumumuza gönderilen şikayet üzerine konuyla ilgili olarak ön araştırma ve soruşturma yapılmıştır.

- Telsim AŞ ve Turkcell A. Ş. nin abone sayılarının belirlenerek, Kurumumuza yapılan GSM Telsiz Telefon Sistemlerine ait bildirimlerin yerinde kontrolü ile bu konuda Kurumun zarara uğratılıp uğratılmadığının tespiti amacıyla ön araştırma yapılmıştır.
- İş- Tim tarafından, Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri AŞ'nin Turkcell İletişim Hizmetleri AŞ'ye bazı tarifelerde kendi şebekesine uyguladığı tarifeyi uygulayarak GSM sektöründe uzun zamandır faaliyette bulunan Turkcell lehine indirim yaptığı, GSM sektörüne yeni giren İş- TİM Telekomünikasyon Hizmetleri AŞ ve Aycell Haberleşme ve Pazarlama Hizmetleri AŞ'ye ise Türk Telekomünikasyon AŞ'ye uyguladığı yüksek tarifeyi kullanmak suretiyle sektörde bu firmalar aleyhine bir durum oluşturduğu yönünde iddiaya ilişkin olarak ön araştırma yapılmış olup, konuyla ilgili olarak soruşturma süreci devam etmektedir.

2.3.1. Yaptırımlar

Dünyada TDK'ların özgün niteliklerini en fazla ön plana çıkaran özelliklerinden bir tanesi de yaptırım uygulama yetkileridir. Bu, klasik idari kuruluşların sahip olmadığı bir yetkidir. Çünkü, TDK'ların işletmecilerin düzenlemelere aykırı durumlarını tespit ettikleri anda, aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere idari para cezası ve diğer idari yaptırım uygulama yetkileri vardır.

Tablo 10. Yaptırım Uygulama Yetkisi ve Türleri

Ülke	Yaptırım yetkisi	İdari para cezası miktarı	Lisansın geçici veya tamamen iptali
İsviçre	TDK	kazancın 3 katı, yoksa cironun %10'u	var
Portekiz	TDK	498-44.891 Euro	var
Yunanistan	TDK	14.673-1.467.351 Euro	var
Almanya	TDK	1.000.000 Mark (511.291 Euro)	var
Fransa	TDK	cironun %3'ü, tekerrürde %5'i	var

TDK'lar tarafından uygulanan idari yaptırımlarda asıl amaç, pratik ve etkili olarak uygun olmayan duruma müdahale etmektir. Yani, işletmecilerin lisans şartlarına ve mevzuata aykırılıklarına çok etkili ve anında yaptırım uygulamaktır. Yaptırım uygulama amaç olmaktan ziyade, işletmecilerin lisans şartlarına ve mevzuata uymalarını sağlayan güçlü bir araçtır. Yaptırım uygulanması neticesinde (özellikle idari para cezası), işletmecinin maliyetlerinde cezadan dolayı bir artma olacağı ve bunun tüketicilere yansyabileceği düşünülse bile, Kurumun yaptığı düzenlemelere uyumun sağlanması neticede kamu menfaatini maksimum düzeyde sağlayacaktır.

Ülkemizde de TK'nın, dünyadaki diğer TDK'lar gibi yaptırım uygulama yetkisine sahip olduğu aşağıda belirtilen kanun maddelerinde görülmektedir. Bu çerçevede 406 sayılı kanunun 2/f maddesi, "Kurum; Türk Telekom dahil işletmecilerle imzaladığı sözleşmelerin ve verdiği genel izin ve telekomünikasyon ruhsatlarının şartlarına uyulmasının sağlanması için gereken tedbirleri almaya, ..., aykırılık halinde ilgili işletmecinin bir önceki takvim yılındaki cirosunun % 3'üne kadar idarî para cezası uygulamaya, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi amaçlarıyla gerekli tedbirleri almaya, gerektiğinde tesisleri tazminat karşılığında devralmaya ya da ağır kusur halinde imtiyaz sözleşmesini, telekomünikasyon ruhsatını ya da genel izni iptal etmeye yetkilidir." şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre;

- Bir işletmecinin bir önceki takvim yılındaki cirosunun %3'üne kadar idari para cezası TK tarafından uygulanabilir. İşletmecilerin ihlallerinin türüne ve ağırlığına göre verilebilecek idari para cezalarının uygulanmasında gözetilecek usul ve esaslara ilişkin olarak "İdari Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik" yayımlanmıştır.
- TK'nın milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi amaçlarıyla gerekli tedbirleri alma ve bu çerçevede gerektiğinde telekomünikasyon tesislerini tazminat karşılığında devralma yetkisi vardır.
- TK'nın ağır kusur halinde imtiyaz sözleşmesini, görev sözleşmesini, telekomünikasyon ruhsatını, genel izni iptal etme yetkisi bulunmaktadır. Bu idari yaptırımlara ilişkin daha ayrıntılı hükümler ilgili diğer ikincil mevzuatta düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, yetki belgesi kapsamındaki bir telekomünikasyon hizmetini yetki belgesi almadan yapanlara uygulanacak yaptırımla ilgili olarak 406 sayılı kanunun 4502 sayılı kanunla değişik 18. maddesi,

“2’nci maddenin (a) fıkrasına aykırı olarak genel izin ve ruhsat almaksızın telekomünikasyon hizmeti verenlerin tesisleri Kurumun talebi üzerine ilgili mülki amirlerce kapatılarak hizmetlerine son verilir. Tekerrürü halinde failleri hakkında iki yüz milyon liradan üç milyar liraya kadar para cezasına hükümlenir.

Telekomünikasyon hizmeti sunan bir işletmeci ile abonelik sözleşmesi yapan gerçek ve tüzel kişiler faaliyetlerinin gereği olarak aldıkları hizmeti üçüncü kişilere ücretli veya ücretsiz verebilir. Aboneler yararlandıkları hizmeti sadece ticaret amacıyla üçüncü kişilere sunamazlar. Aksine davrananların abonelik sözleşmeleri iptal edilir.”

şeklinde düzenlenmiştir. İşletmecilerin, bu nevi suçlarında anılan 18’inci maddenin uygulanmasının yanı sıra idari para cezası da uygulanması mümkündür. Ancak, İşletmeci sıfatı kazanmadan, lisanssız olarak telekomünikasyon hizmeti yapanlar hakkında 18inci maddenin uygulanması dışında idari para cezasının uygulanması mümkün görünmemektedir. Ayrıca, anılan maddeyle, abonelerin yararlandıkları hizmeti ticaret amacıyla üçüncü kişilere sunmaları durumunda abonelik sözleşmelerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

TK tarafından yaptırım uygulamaya yönelik işlemler anılan kanun hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

2.3.2. Spektrum İzleme ve Denetimi

Spektrum Yönetimi, Telekomünikasyon düzenlemeleri ve bunlarla ilgili olarak verilen yetkiler ve tahsisler için denetim ve kontrol altında bulundurması; konunun teknik boyutunun zorunlu kıldığı ayrılmaz bir parçasıdır.

2.3.2.1 Sinyallerin İzlenmesi ve Denetlenmesinin Önemi

Kurumumuzun düzenlediği, frekans tahsisi yapmak suretiyle kullanım izin ve yetkisi verdiği frekanslarda iletişim ve iletişim kalitesinin devamlılığı sağlamak zorunluluğu bulunduğundan;

- türlü nedenlerle ortaya çıkan, bu suretle propagasyon ortamının sürekli iletme açık bulundurulması engelleyen veya iletişim kalitesinin düşmesine neden olan etkenler,
- usulsüz ve illegal yayınlar ile can, mal ve ülke güvenliğini olumsuz etkileyecek yayın ve etkiler, vb hususların derhal belirlenmesi ve giderilmesini temin edecek tedbirlerin alınabilmesi amacıyla spektrumun günde 24 saat haftada 7 gün esasıyla izlenmesi gerekmektedir.

Bir haberleşme sisteminin sağlıklı iletişim sağlayabilmesi için illa kendisi ya da aynı frekansı kullanan ve aynı teknik özelliklerdeki benzeri bir sistemin oluşturabileceği enterferanslardan değil, aynı zamanda aynı propagasyon ortamını paylaşan başka frekanslarda, çok farklı teknik özelliklerde ve hatta amacı telsiz iletişimi yapmak olmayan ancak elektrik kullanımı nedeniyle istenmeyen emisyonları bu propagasyon (yayımlı) ortamına yayan cihaz ve makinaların etkilerinden de korunması gerekmektedir. Örneğin;

- uçakların iniş-kalkış ve seyirlerinde hayati öneme sahip telsiz iletişimi FM radyo yayınlarından ve endüstriyel elektrik ark kaynak makinalarından (amacı telsiz iletişimi olmamakla birlikte yüksek akımları nedeniyle oluşan arklar sonucu elektromanyetik sinyaller oluşturabilmektedir),
- uydu haberleşmesi denizde ve karada kullanılan radar sinyalinden ve karasal mikrodalga linklerden,
- GSM haberleşmesi televizyon sinyallerinden,

etkilenmekte, güvenlik kuvvetlerinin iletişiminin doğal yollardan veya kasıtlı olarak bozulması görevin aksamasına yol açtığından hemen bulunması ve çözüm oluşturulması gerekmektedir. Spektrum üzerinden gerçekleştirilen iletişimin çeşitliliği kadar; etkileşme mekanizmalarının da çok çeşitliliği ve ayrıca yasadışı kullanım ve kasıtlı bozma fiilleri dikkate alındığında bu örneklerin artacağı açıktır. Bu örnekler de gündelik hayatımız ve sektörde spektrum izleme ve denetiminin yerini tarif etmektedir.

Diğer bir husus liberalleşen telekomünikasyon sektöründe servis ve bandların belli kalite ve devamlılık düzeyiyle işletilmesi zorunlu tutularak özel müteşebbislere aktarılması nedeniyle;

beraberinde Kurumun bu servis ve bandları, başka frekans kullanımları ile harici nedenlerle enterferans ve etkileşimlerden uzak tutacak tedbirleri alması yükümlülüğü doğmaktadır.

Uluslararası boyutta bakıldığında sinyali oluşturan ve ileten ortamların spektrum izleme ve denetimi kavramı içinde müştereken ele alınması gerekirken, bunların her biri için farklı donanım ve faaliyetler yürütülmesi gerektiğinden iki tarif olduğu görülmektedir. Bunlardan propagasyon ortamının denetlenmesine “Spectrum Monitöring” (Spektrum İzleme) cihazların işletildikleri yerde denetlenmesine de “Inspection” (Denetleme) denilmektedir.

Kanunlar Önünde Spektrumun İzlenmesi ve Denetimi

Spektrum izleme ve denetimi ile bu amaçla kurulacak Milli Monitör Sistemine ilişkin konular 2813 sayılı Telsiz Kanununda çeşitli maddelerde ele alınarak hükümler getirilmektedir:

Madde 4 g)

“Müsaade edilen veya edilmeyen frekanslarda yapılacak usulsüz yayınların ve enterferansların izlenmesi ve önlenmesi amacıyla gerekli kontrol tertip ve tedbirleri alınır.

Madde 5.

“4’üncü maddenin (g) fıkrasında sayılan hizmetlerin ifası için; telsiz sistemlerinin belirlenen tekniklere ve usullere uygun olarak çalıştırılmasının kontrolü, enterferansların tespiti ve giderilmesi, Devlet ve kişi güvenliğini ilgilendiren telsiz faaliyeti konularında yürürlükteki mevzuat dahilinde Devlet güvenlik makamlarıyla işbirliği yapılması ve millî ve milletlerarası teknik monitör hizmeti ve faaliyetleri Kurum tarafından yürütülür.”

Madde 19.

“Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarına, gerçek ve tüzelkişilere ait her çeşit telsiz tesislerini denetler. Ancak, özel anlaşma ve antlaşma hükümlerine tabi yabancı devletlere ait telsiz tesisleriyle diplomatik temsilciliklerin telsiz sistemleri bu hükmün dışındadır.

Telsizlerin denetimi sırasında kanun, yönetmelik ve ruhsatlarındaki kayıt ve şartlara aykırı durumları tespit edilenlerin kullanma izni, gerekli düzeltmeler yapılınca kadar geri alınır ve cihazları mühürlenir. Yönetmelikte gösterilen sürede bu düzeltme yapılmazsa, ruhsatnameleri verilmesindeki usule göre iptal edilir.

Türk kara sularına ve limanlarına giren yabancı deniz taşıtlarıyla, Türk havalarına giren veya hava limanlarına inen yabancı hava taşıtlarındaki telsiz tesisleri "Milletlerarası Telekomünikasyon Sözleşmesi" ve buna bağlı tüzük ve protokollerin hükümlerine uygunluğu açısından Türk mevzuatı ile belirlenen esaslar içinde Ulaştırma Bakanlığınca denetlenir. Bu denetlemeye ilişkin usul ve esaslar ile Türkiye'ye giren yabancı kara taşıtlarında haberleşme amacıyla kullanılmak üzere bulundurulmuş her nevi telsiz cihazına yapılacak işlemler yönetmeliklerle düzenlenir.”

Madde 20.

“Telsiz işletilmesindeki tekniklere ve usullere uyulmamasından doğan hatalardan dolayı telsiz cihazlarında enterferans meydana getiren telsiz sistemine dahil diğer cihaz ve tesisat sahipleri veya bunları işletenler, sebep oldukları bu enterferansı gidermek için gereken tedbirleri almakla yükümlüdürler.”

Spektrum İzleme ve Denetimi ve Monitör Sistemleri

Telsiz frekanslarının kullanıma verildiği andan itibaren de sürekli kontrol altında bulundurulması aynı etkinlik ve kalite düzeyiyle kullanımının devam ettirilmesi ancak spektrum mühendisliği ve EMC disiplininin gerektiği bilgi birikimi ile bu amaçla geliştirilen oldukça geniş bir donanım parkı niteliğindeki ölçüm ve analiz sistemlerinin kullanılmasını gerektirir. Bu sistemlere uluslararası terminolojide monitör (izleme) sistemleri denilmektedir.

Ülkeler kendi yapısal özelliklerine uygun olacak şekilde adet, teknik kabiliyetler vb konulardaki önceliklerini ortaya koyma suretiyle kendilerine özgü bir altyapıyı geliştirmekte ve esas itibarıyla kendi ulusal amaçları için kullanmaktadır. Kurumumuz da bu manada halen son teknoloji ürünü Milli Monitör Sistemi (MMS) Projesini beraberinde Ülkemizde bu konuda know-how oluşturmak kaydıyla hayata geçirmek üzere yürütmektedir.

2.3.2.2 Milli Monitör Sistemi

Bütün dünya ile entegre olmak adına sağlanan telsiz kullanımındaki bu serbestiden geri dönülmesinin ve tekrardan yasaklama yoluyla denetleme yapılmasının mümkün olmadığı göz önünde bulundurulduğunda diğer ülkelerde olduğu gibi gerekli teknik altyapının kurulması açık bir gerçek olarak görülmüştür. Beraberinde telsiz kullanımının denetlenememesinin ülke güvenliğini olumsuz etkileyebileceği de düşünülerek konu Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ve Haberleşme Yüksek Kurulu (HYK) toplantılarında görüşülerek çeşitli kararlar alınmış ve bir monitör altyapısının kurulması resmi belgelerde somutlaşan bir görev tanımı haline gelmiştir.

MGK tarafından “spektrumun denetimsiz kullanımının ülke güvenliği açısından da zararlı olmaya başlaması” gerekçesiyle 281 sayılı Karar ile Monitör Sisteminin kurulması kararı verilmiş, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarlığının bu görevi yapması istenmiş fakat kendi görev kapsamına girmediği gerekçesiyle bu görev kabul edilmeyerek geri çevrilmiştir. Sonuçta MGK’nun 26.06.1985 tarihli toplantısında “monitör sistemi kurma ve işletme görevinin Telsiz Genel Müdürlüğüne verilmesi” ve “bu maksatla yasal düzenleme yapılması için Hükümete tavsiyede bulunulması” kararı alınmıştır.

Hükümet tarafından gerekli değişiklik yapılarak 3293 Sayılı 2813 Sayılı Telsiz Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun yayınlanmış ve 2813 Sayılı Kanunun 3293 Sayılı Kanunla değişik 5nci Maddesi ile monitör altyapısının kurulması ve işletilmesi görevi Telsiz Genel Müdürlüğüne kesin bir görev olarak verilmiştir.

Böylece Milli Monitör Sistemi (MMS) kavramı ortaya atılmış ve TGM tarafından önce yurtdışı örnekler incelenmiş, bunlardan Alman sisteminin yerinde görülerek ön fizibilite raporları hazırlanmış ve “Milli Monitör Sistemi Projesi” fikri ortaya atılarak süreç başlamıştır.

2813 Sayılı Kanunun 3293 Sayılı Kanunla Değişik 5nci Maddesi (aynı Madde 4502 ile de tadil edilerek TGM’ye yapılan atıflar da Kurum ile değiştirilmiştir):

4 üncü maddenin (g) fıkrasında sayılan hizmetlerin ifası için; telsiz sistemlerinin belirlenen tekniklere ve usullere uygun olarak çalıştırılmasının kontrolü, enterferansların tespiti ve giderilmesi, Devlet ve kişi güvenliğini ilgilendiren telsiz faaliyeti konularında yürürlükteki mevzuat dahilinde Devlet güvenlik makamlarıyla işbirliği yapılması ve millî ve milletlerarası teknik monitör hizmeti ve faaliyetleri Kurum tarafından yürütülür.

MMS Konfigürasyonu

MMS’nin Türkiye genelindeki dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 11 MMS Konfigürasyonu

	NCC	RMC	RRS	TRRS	MOBDF	MOBBC	CMSV
Ankara	1	1	3	1	2	1	1
İstanbul		1	4	1	2	1	1
İzmir		1	3	1	2		1
Mersin		1	4	1	2		1
Diyarbakır		1	1	6	6		1
Erzurum		1	1	2	3		1
Samsun		1	1	1	2		1
	1	7	17	13	19	2	7

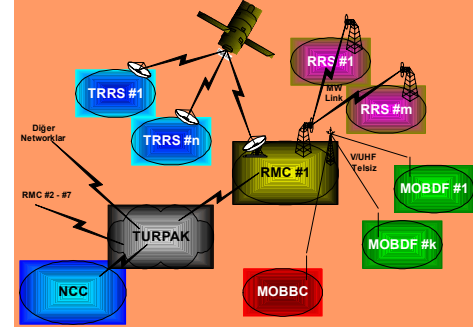

MMS İletişim Ortamı

Sabit, seyyar ve mobil istasyonlardan oluşan konfigürasyon nedeniyle farklı iletişim ortamlarının kullanılması gerekli olmuştur.

MFYS kısmında belirtildiği şekilde Bölge Müdürlükleri dolayısıyla RMC istasyonları arasındaki geniş alan veri iletişim ağı (WAN) TURPAK üzerinden sağlanacaktır.

RMC istasyonları ile RRS istasyonları arasında Kurumumuz tarafından Proje kapsamında kurularak 10.5 GHz Bandında işletilecek Mikrodalga (MW) Linkler kullanılacaktır. Ancak MW Link menzili dışında kalan 2 RRS istasyonu için VSAT (Very Small Aperture Terminal) öngörülmüştür.

Şekil 4. İletişim Altyapısı

TRRS istasyonları için haberleşme ortamı, çalışma şekli nedeniyle Türksat 1C uydusu üzerinden VSAT olarak tasarlanmış ve ayrıca UHF telsiz ilave edilmiştir.

MOBDF istasyonlarındaki iletişim, master-slave operasyonları nedeniyle UHF telsiz üzerinden gerçekleştirilecektir. Ancak haberleşme menzili içerisinde bulunduğu sürece RMC ve TRRS istasyonları ile de ses ve data iletişimi yapılması mümkün olacaktır.

MOBBC ve CMSV araçlarında da UHF telsizler bulunacaktır.

2.3.3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Piyasa gözetimi ve denetimi, Yetkili Kuruluşlar tarafından, ürünün piyasaya arzı veya dağıtımı aşamasında veya ürün piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretildiğinin, güvenli olduğunun denetlenmesi veya denetlettirilmesidir.

Piyasa gözetimi ve denetiminin amacı; piyasaya arz edilen ürünün, ilgili teknik mevzuatlara uygunluğunun tespit edilmesi, tüketicinin ve üründen etkilenen diğer kişilerin sağlığı ile ilgili haklarının korunması, haksız rekabetin önlenmesidir.

Piyasa gözetimi ve denetimi; ürünün piyasaya arzı veya dağıtımı aşamasında veya ürün piyasada iken, ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretildiğini, güvenli olduğunu denetlemek veya denetlettirmek, güvenli olmayan ürünlerin uygun ve güvenli hale getirilmesini temin etmek ve gerektiğinde yaptırımlar uygulanmasını sağlamak amacıyla yetkili kuruluş tarafından yapılacak her türlü faaliyeti kapsar.

2.3.3.1 Yetki ve Görev

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gerçekleştirilen Gümrük Birliği çerçevesinde, ticarete teknik engellerin kaldırılmasına ilişkin Topluluk mevzuatının ülkemiz iç mevzuatına yansıtılması, bu konuda ülkemiz iç mevzuatına dahil edilecek yeni mevzuatın uygulanmasına yasal zemin hazırlanması ve bu suretle uluslararası normlara uygun, diğer bir ifade ile insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitkilerin yaşam ve sağlığı, çevre ve tüketicinin korunması açısından asgari güvenlik koşullarına sahip ürünlerin üretimi ve piyasaya arzının sağlanması ve ayrıca, bu amaçların gerçekleştirilmesi açısından gerekli olan uygunluk değerlendirme prosedürleri, uygunluk değerlendirme kuruluşları, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi ile bu konularla ilgili olarak yapılacak bildirimlere ilişkin düzenlemelerin yapılması ve başta üretici olmak üzere, tarafların yükümlülüklerinin belirlenmesi amacıyla Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından, 29.6.2001 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, 11.07.2001 tarih ve 24459 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış 4703 sayılı "Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması Ve Uygulanmasına Dair Kanun" ve Kanun'un 14 üncü maddesi uyarınca; 17.01.2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Ürünlerin Piyasa Gözetimi Ve Denetimine Dair Yönetmelik"i hazırlanmıştır.

Madde 14- Bu Kanun kapsamında yer alan;

Komisyonca, Avrupa Birliği üyesi ülkelere ve diğer Avrupa Birliği kuruluşlarına yapılacak bildirimlere ilişkin usul ve esaslar, yetkili kuruluşların görüşleri alınarak, Müsteşarlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle,

Piyasa gözetimi ve denetimi, uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

4703 sayılı Ürünler İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'un 4üncü maddesi

Ürünler İlişkin teknik düzenlemeler

Madde 4- Ürünler İlişkin teknik düzenlemeler yetkili kuruluşlar tarafından hazırlanır

ile "Ürünlerin Piyasa Gözetimi Ve Denetimine Dair Yönetmelik" in 5 inci maddesi

Teknik düzenlemelerin hazırlanmasına ilişkin esaslar

Madde 5- Ürünler İlişkin teknik düzenlemeler yetkili kuruluşlar tarafından hazırlanır.

uyarınca Kurumun ve diğer Bakanlık ve Kurumların hazırlıyacakları teknik düzenlemeler çerçevesinde, piyasa gözetimi ve denetimi uygulamalarında Yetkili Kuruluş oldukları tanımlanmıştır.

2.3.3.2 Yapılan Düzenlemeler

Telekomünikasyon sektöründe Yetkili Kamu Kuruluşu olan Kurumumuz bünyesinde, Avrupa Birliği ile uyum çalışmaları çerçevesinde, Ulusal Programda "Malların Serbest Dolaşımı" başlığı altında yer alan; ithalat ve imalat rejimindeki uygunluk değerlendirme prosedürlerinin düzenlenmesini ve CE markalamasını kapsayan, telekomünikasyon sektörünün tam serbestliğinin sağlanması, yeni cihazların piyasaya kısa sürede yerleşmesi ve böylece teknolojik gelişmelerinin hızlanmasını amaçlayan, Avrupa Birliği tarafından yayımlanmış Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanlarının ve bunların uygunluğunun karşılıklı tanınması konusundaki, Avrupa Parlamentosu ve Konsey'inin 9 Mart 1999 tarih ve 1999/5/EC sayılı R&TTE Direktifi ile ilgili "Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları" Yönetmelik Taslağı hazırlanmış olup, Yönetmeliğin Resmi Gazetede yayımlanmasını müteakip "Telekomünikasyon Ürünlerinin Piyasa Denetimi ve Gözetimi Yönetmeliği" hazırlanacaktır.

2.3.3.3 Uygulamalar

Avrupa Birliği Mevzuatlarına uyum çalışmaları, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde yürütülmektedir. Fakat Ulusal Programda, "Malların Serbest Dolaşımı" başlığı altında yer alan mevzuat uyum çalışmaları Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından koordine edilmektedir. Bu çerçevede, Taslak Yönetmelik ile ilgili yapılan çalışmalar kapsamında, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan toplantılarda Kurumumuz temsil edilmektedir. Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanan "Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin Yönetmelik" e istinaden kurulan "Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu" toplantılarına aktif katılımı, Ülkemizdeki tüm Bakanlık ve Kurumlar ile birlikte ortak bir Piyasa Gözetimi ve Denetimi mekanizması teşkil edilmektedir.

Teşkil edilen Piyasa Gözetimi ve Denetimi mekanizması çerçevesinde Kurumumuz, piyasa denetimlerine başlamış, ve bugüne kadar standartlara uymadığı tesbit edilen 6 değişik model PMR Telsiz cihazı ile 70,000 partilik Caller-ID özellikli telefon cihazının satışlarını durdurmuş ve bu cihazlara ilişkin mevzuat hükümleri çerçevesinde işlemler yapılmıştır.

2.3.3. Uzlaştırma

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 4502 sayılı Kanunla değişik 10'uncu maddesi;

"Arabağlantı anlaşması ilk talepten itibaren azami üç ay içerisinde sonuçlandırılmadığı takdirde, Kurum, arabağlantı talep eden tarafın başvurusu halinde, kamu menfaati gözetilerek belirleyeceği esaslar çerçevesinde taraflar arasında uzlaştırma prosedürü işletir ve kamu menfaati açısından makul ve gerekli gördüğü diğer tedbirleri alabilir.

Kurumun bu prosedürü başlatmasından itibaren Kurum tarafından bir dört hafta daha uzatılabilecek olan altı haftalık bir süre içinde tarafların bir anlaşmaya varamamaları halinde, Kurum bu ara bağlantı anlaşması için uygun gördüğü hüküm, koşul ve ücretleri belirlemeye yetkilidir. Bu hüküm, koşul ve ücretler, taraflar aksini kararlaştırmadıkça veya kararlaştırılıncaya kadar geçerli olur.

Bu madde hükümleri dahilinde, mobil telekomünikasyon, data veya Kurumdan belirleyeceği diğer hizmet veya altyapı işletmecileri, aynı alandaki diğer işletmecilerin müşterilerine ait ekipmanların kendi telekomünikasyon sistemleri üzerinden de çalışabilmesine izin verilmesine yönelik yapacakları makul, ekonomik açıdan oranlı ve teknik açıdan imkân dahilindeki roaming taleplerini karşılamakla yükümlüdürler.

Kurum; ilgili işletmecilerin, uygun olduğu ölçüde kendi standart hüküm ve şartları içine dahil edebilecekleri, standart arabağlantı referans ücret tarifeleri yayınlar ve gerektiğinde bunları değiştirir. Kurum; bu maddenin uygulanma esaslarını ve standart referans tarifeleri, ara bağlantı ve roaming anlaşmalarının tabi olduğu ayrıntıları gösteren yönetmelikler çıkarır ve standart referans tarifeleri, şebeke arabağlantıları ve roaming ile ilgili anlaşmaların telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapının işletiminde serbest rekabeti engelleyici sonuçlara yol açmayacak tedbirleri alır, gerektiğinde 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Rekabet Kurumuna başvurabilir."

hükümlerini amirdir.

Diğer taraftan, işletmeciler arasında akdedilmiş olan Şebekelerarası İrtibat ve İşbirliği (Arabağlantı) Sözleşmelerinin 27'nci maddesinde;

"... Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak Türk Telekom ile İşletmeci arasında bir Anlaşmazlık olması halinde Taraflar Anlaşmazlığın çözümlenmesi için gerekli çabayı sarf edeceklerdir. Taraflarca çözüm bulunamaması halinde Anlaşmazlık İlgili Yetkili Mercî'e intikal ettirilecektir. İlgili Yetkili Mercî'nin çözümünün Tarafların herhangi biri tarafından Kabul edilmemesi halinde Türkiye Cumhuriyeti Ankara Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir."

hükmü yer almakta olup taraflar arasındaki uzlaşmazlığın çözümü için İlgili Yetkili Mercî olarak Kurumumuza başvuruda bulunulabileceği ifade edilmektedir.

406 sayılı Kanunun 10'uncu maddesi hükümleri ve Şebekelerarası İrtibat ve İşbirliği Sözleşmesinin ilgili maddesi uyarınca; Kurumun başta arabağlantı ve ulusal dolaşım (roaming) olmak üzere işletmeciler arasında ortaya çıkabilecek uzlaşmazlıkların çözümü konusunda aktif rol üstlenmesi ve bu konuda düzenlemeler yapması gerekmektedir.

Kanunun ruhu ve lafzı istikametinde; Kurum tarafından uzlaşmazlıkların çözümü konusunda; standart referans arabağlantı ücret tarifelerinin yayınlanması ve gerektiğinde bunların değiştirilmesi, yönetmelikler çıkarılması, standart referans tarifelerin, şebeke arabağlantılarının ve roaming ile ilgili anlaşmaların telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapının işletiminde serbest rekabeti engelleyici sonuçlara yol açmayacak tedbirlerin alınması gibi işletmeciler arası müzakereler için genel düzenleyici çerçevenin oluşturulmasına yönelik ex-ante düzenlemeler yapılabileceği gibi, işletmeciler arasında vuku bulan uzlaşmazlıkların çözümüne yönelik olarak doğrudan arabuluculuk veya hakemlik yapılabileceği değerlendirilmektedir.

Nitekim, işletmeciler arasındaki mevcut ve ortaya çıkması muhtemel uzlaşmazlıkların çözümüne yönelik olarak dünyada da benzer yaklaşımlar izlenmekte olup bu yaklaşımların farklı bileşimleri farklı ülkelerde farklı zamanlarda kullanılmıştır.

Şüphesiz, arabağlantı ve ulusal dolaşım gibi teknik ve ticari boyutu oldukça fazla olan konularda, en uygun çözümler ancak ve ancak işletmeciler arası müzakereler yoluyla sağlanabilir. Bununla birlikte, uygulamada, herhangi bir regülatör kurum müdahalesi ve yönlendirmesi olmadan, söz konusu müzakerelerin çoğu kez başarısızlıkla sonuçlandığı görülmektedir. Diğer taraftan, arabağlantı gibi özel erişim hizmetlerinin amaçları arasında toplam şebeke maliyetlerinin minimizasyonu, piyasaya rekabetin ve geniş band erişim hizmetleri gibi yeni hizmetlerin hızlı bir şekilde girişinin sağlanması yer almaktadır. Bu nedenledir ki, arabağlantı yükümlülükleri, sektörün gelişimini sağlamaya yönelik olarak, mutabık kalsınlar ya da kalmassınlar, yasal yükümlü işletmecilere getirilmektedir. Bazı yasal yükümlü işletmeciler, stratejik olarak rakip işletmecilerin piyasaya girişini önlemek ya da engellemek amacıyla müzakere sürecini yavaşlatma yolunu seçmektedirler. Sonuç olarak, regülatör kurumlar yasal yükümlü işletmecilerin şebekelerini yeni işletmecilerin şebekelerine etkin, maliyet esaslı hüküm ve şartlar dahilinde arabağlantısını sağlama konusundaki gönülsüzlüklerini kırmaya yönelik çözümler üretmek durumundadırlar.

- Regülatör kurumlar tarafından alınan caydırıcı tedbirlere rağmen, gerçekte hakim durumdaki işletmeciler arabağlantı yapmak isteyen rakip işletmecilerle arabağlantı anlaşmalarına girme hususunda oldukça az isteğe sahiptirler. Yasal yükümlü işletmeciler müzakerelerde tüm pazarlık gücünü ellerinde bulundurmaktadırlar. Yeni giren işletmecilerin cazip arabağlantı koşulları

karşılığında sunabilecekleri çok az şeyleri bulunmaktadır. Yeni girenler sonuçta tüm işletmecilere yarayacak olan piyasa genişlemesinden bahsedebilirler. Bununla birlikte, çoğu yasal yükümlü işletmeci piyasaya yeni girişler sonucu oluşacak pazar payı kayıplarının bu faydayı bastıracağını düşünmektedirler.

- Pek çok arabağlantı müzakeresi gecikme ya da başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Bazı durumlarda, regülatörler gecikme ve anlaşmazlıkların uygun düzenleyici müdahalelerle giderilebildiğini gözlemlemişlerdir. Bu kapsamda, regülatör kurumlar zaman zaman "benchmark"lara ve "en iyi uygulama" kabul edilen ülke düzenlemelerine başvurmuşlardır. Diğer durumlarda, arabağlantı anlaşmaları müzakereler yoluyla sonuçlandırılmışsa da, zaman zaman tek taraflı, maliyetli ve verimsiz kalmışlardır. Bazen yeni giren işletmeciler sırf işi başlatmak ve iflasa sürüklenmemek için tek taraflı anlaşmalara rıza göstermek durumunda kalmışlardır.

- Yaşanan tecrübeler sonucu, pek çok regülatör kurum, yeterli bir düzenleyici çerçeve oluşturulmadan yasal yükümlü işletmecileri piyasa yeni giren işletmecilerle pazarlık masasına oturtmanın pratik olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Makul arabağlantı anlaşmalarının müzakeresi için genelde ex-ante regülasyon yönlendirmesi ve sürekli gözetim veya arabuluculuk şartı aranmaktadır.

- Uyuşmazlıkların regülatör kurum tarafından çözümünde güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Regülatör kurumlar doğal olarak ayrıntılar hakkında işletmecilerden daha az bilgiye sahiptir. Bilgi asimetrisinden ötürü, tatmin edici olmayan bir karar alınması riski oldukça yüksektir. Bununla birlikte, regülatör kurumlar anlaşmazlıkları kararlı şekilde ve zamanında çözmek durumundadırlar. Aksi takdirde, arzu edilen etkin rekabet ortamı tesis edilemeyecek ve sektörün gelişimi sekteye uğrayacaktır. En önemli uzlaşmazlık konularından birisini verilen hizmetler karşılığı alınacak ücretler oluşturmaktadır. İşletmecilerden temin edilen maliyet bilgilerinin yetersiz veya olması halinde, ücretlerin belirlenmesi konusunda uluslararası benchmarklara başvurulabilir. Ancak uluslararası benchmarklar da çoğu kez maliyet esaslı değildir. Dolayısıyla diğer ülkelerdeki uygulamalar ihtiyaç halinde regülatör kurumlara emsal teşkil etseler bile, çoğu kez faydalı bir referans olmaktan uzaktır.

- Diğer taraftan, diğer ülkelerdeki düzenleyici kurumlarla yapılan istişareler, uluslararası platformlarda oluşturulan çalışma gruplarına aktif katılım ve uzman danışmanlardan alınan yardımlar düzenleyici kurumların işini kolaylaştırabilmektedir.

Kurumumuz, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun kendisine tevdi etmiş olduğu görev ve yetkiler çerçevesinde ve yukarıda yer verilen bilgilerin ışığı altında konuyu değerlendirerek, önümüzdeki günlerde kamuoyunun görüşlerine açılması ve 2002 yılı sonuna kadar da yayımlanması planlanan Özel Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği kapsamında işletmeciler arasında ortaya çıkması muhtemel uzlaşmazlıkların çözümüne yönelik bir Uzlaştırma Prosedürü oluşturmuş bulunmaktadır. Söz konusu prosedür, başta arabağlantı olmak üzere tesis paylaşımı, ortak yerleşim, yerel ağa ayrıştırılmış erişim gibi diğer özel erişim konularında ortaya çıkan uzlaşmazlıkların çözümünde kullanılacaktır. Halihazırda sektördeki oyuncu sayısının az olması ve bu işletmeciler arasında arabağlantı anlaşmalarının zaten mevcut olması nedeniyle arabağlantı anlaşmalarının tesisi hususunda önemli bir sorunla karşılaşılmamaktadır. Ancak özellikle Türk Telekom'un tekel haklarının sona ermesi ve liberalizasyonla birlikte pazara yeni girişlerin olmasıyla, arabağlantı başta olmak üzere özel erişim konusunda çok sayıda uzlaşmazlığın ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, 8 Mart 2002 tarih ve 24689 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Ulusal Dolaşım (Roaming) Anlaşması Yapılması ile İlgili Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik içerisinde de ulusal dolaşım konusundaki uzlaşmazlıkların çözümüne yönelik olarak hazırlanmış oldukça ayrıntılı bir uzlaştırma prosedürü yer almaktadır. Söz konusu prosedür, halihazırda GSM 900 ve GSM 1800 işletmecileri arasında devam etmekte olan ulusal dolaşım anlaşmazlığının çözümü maksadıyla işletilmiş, ancak GSM 900 işletmecilerinin adli yargıdan aldırılmış oldukları ihtiyati tedbir kararları ile uygulaması durdurulmuştur. Uzlaştırma prosedürü kapsamında yapılan Kurum müdahalesi hakkında GSM işletmecilerinin başvurusu üzerine başlatılan uluslararası tahkim süreci halen devam etmektedir.

BÖLÜM 3. BİLİŞİM

3.1. İnternet Düzenleme ve Denetimi

3.1.1. Milli Kanunlarımız Bakımından İnternet

Mevzuatımızda İnternet ve özellikle veri gizliliğinin korunması ve güvenlik konusu aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Bölüm C. Haberleşme hürriyeti Madde 22 ile:

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

denildiğinden haberleşmenin gizliliğinin esas koşulduğu, engellenmesi ve gizliliğine dokunulması yasak olduğu vurgulanmaktadır.

406 Sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda ise;

“(EK:3/5/1995 -4107/2 md.) Sermaye şirketleri haberleşmenin gizliliğine, milli güvenlik ve kamu düzenine aykırı davranışta bulunamazlar.Ulaştırma Bakanlığı sermaye şirketlerinin görev alanlarıyla ilgili faaliyetlerini bütün aşamalarda denetler veya denetletebilir.”

denilmektedir. Bu bakımdan bir sermaye şirketi olan İnternet Servis Sağlayıcılarının (ISS) da doğrudan kendisinin haberleşmenin gizliliğine hanel getirmemesi gerekmektedir.

Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliğinde haberleşmenin gizliliğinin ihlali hususundaki müeyyide için;

Madde 57 — İşletmeciler, Haberleşmenin gizliliği prensibine aykırı davranışta bulunamazlar. Gerek işletmeci gerekse çalışanlar tarafından haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi halinde işletmenin faaliyeti 7 güne kadar, tekrarı halinde ise 30 güne kadar süre ile kısmen veya tamamen durdurulur. Tekrarı halinde yetki belgesi iptal edilir. Yukarıdaki fıkralara aykırı davranış halinde sorumlular hakkında ayrıca Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

denilmekte ve İşletmeci ile çalışanlarını bağlamaktadır.

Yönetmelikte; işletmeci olarak tanımlanan İnternet servis sağlayıcılığıyla (ISS) ilgili yetki belgelerine ilişkin genel hükümlerden şu şekilde bahsedilmektedir.

Hizmetin Tanımı: Kullanıcılara İnternet erişimi sağlanması.
Yetki Belgesi: İşletmeciler, ISS hizmetini Bakanlıktan alacakları Genel İzin çerçevesinde yürütürler.
Hizmete Özel Tanımlar
İnternet Sistemi: Bilgisayar, bilgisayara bağlanabilen yazıcı gibi alıcılar ve uygun diğer terminal cihazları kullanılmak suretiyle veri sunma, veri tabanlarına erişim, elektronik mektup gönderme ve alma, konferans, elektronik ticaret ve benzeri gibi her tür interaktif hizmetlerin sunulmasını ve bu hizmetlerin alınmasını, anılan hizmetlere ait bilgilerin depolanmasını ve gerektiğinde kullanıcıya sunulmasını sağlayan, bakır kablo, fiber optik kablo, uydu, Radyolink, GSM veya GMPCS altyapısı ve sabit şebeke altyapısı gibi tüm altyapı sistemlerini iletim ortamı olarak kullanabilen teçhizat ve tesislerin tamamını,
İnternet Servisi: İnternet sistemi vasıtasıyla verilen telekomünikasyon hizmetini,
İnternet Servis Sağlayıcı (ISS)/İnternet Service Provider (ISP): İnternet sisteminin mevcut altyapı dışındaki gerekli altyapıyı, donanımı ve yazılımı sağlayarak kullanıcılara ve abonelere İnternet sistemi üzerinden İnternet erişimi sağlamak amacıyla kurulmuş olan sermaye şirketini
İfade eder.
Özel Şartlar
a) ISS'ler, sadece İnternet son kullanıcılarına hizmet götürmek için kiraladığı 0 822'li hatlar, dial-up VPOP, ADSL VPOP vb. hizmetlerini, başka bir amaçla kullanmayacaktır.

b) ISS'ler, kullanıcılarının İnternet üzerindeki yetkisiz ve rahatsız edici girişimlerine meydan vermeyecek, gerek kendi tespit ettiği, gerekse diğer kullanıcı ve işletmeciler tarafından tespit edilip kendisine bildirilen bu tür girişimleri engelleyecektir.

c) ISS'ler, birden fazla sayıda aynı yerleşim yerinde veya farklı şehirlerde ofis kurarak servis verebilecek ve birden fazla sayıdaki ofislerini, data şebekeleri üzerinden irtibatlandırılabilirler.

d) ISS'ler, İnternet Şebekesinin yanısıra birbirlerine irtibat yapabileceklerdir.

e) Kurumca talep edilmesi halinde; ISS'ler, kullanıcı sayısı, kullanıcı kimlikleri, sisteme bağlı kalınan süre ve iletilen bilgi miktarları ile ilgili trafik bilgileri verecektir.

Teknik Hususlar

a) ISS'ler, İnternet Şebekesine İnternet PVC devresi ile bağlanarak kullanıcılarına küresel İnternet erişimi ve İnternet servisleri ile gerekli teknik desteği sağlayacaktır.

b) ISS'ler, yurtdışı bağlantılarını, uydu veya fiber optik data devreleri ile yapabilecek, ofislerini başka ülke İnternet Şebekelerine irtibatlandırılabilirler.

c) ISS'lerin kuracağı teçhizatın, İnternet Backbone sistemi ile uyumluluğu, ISS'in sorumluluğunda olacaktır.

d) ISS'ler, verecekleri İnternet erişimi için kuracağı teçhizatı kendileri temin edecektir.

e) Servislerin sunulmuş biçimi, ISS'lerin kusurundan kaynaklanan arıza ve kesintiler ile ilgili her türlü sorumluluk ile şikayetin muhatabı ISS'ler olacaktır.

f) ISS'lerin vereceği servislere yetkisiz kişilerin, dışarıdan erişim ve bozucu/değiştirici müdahalelerini önlemek amacıyla gerekli önlemler ISS'ler tarafından alınacaktır.

Önkoşullar: Yönetmeliğin 12'nci maddesi kapsamında, gerekli olduğu hallerde Kurum tarafından önkoşullar konulabilir.

Bu önkoşullar ise;

Madde 12 — Şebeke işlemlerinin güvenliğinin sağlanması, şebeke bütünlüğünün korunması, haklı bir sebebe dayandırılabilir olduğu hallerde hizmetlerin birbiriyle uyumlu işleyişinin garanti edilmesi, veri korunmasının sağlanması, çevre korumacılığı, şehir ve ülke planlamacılığı hedeflerinin gözetilmesi, frekans ve uydu pozisyonları gibi sınırlı kaynakların verimli kullanılması ve radyo bazı telekomünikasyon sistemleri arasındaki zararlı enterferansların önlenmesi amaçlarının gerçekleştirilmesini teminen; Bakanlık tarafından telekomünikasyon hizmeti vermek üzere yetki belgesi verilen sermaye şirketlerince telekomünikasyon hizmetinin sunulması veya telekomünikasyon alt yapısının kurulması ve/veya işletilmesi sırasında yerine getirilmek üzere, anılan işletmeciler Kurum tarafından geçici veya kalıcı zorunlu ön koşula tabi tutulabilirler. Bu ön koşullar yetki belgesine ek olarak yayınlanabilirler, anılan ön koşullar hizmetin eksiksiz ve ayırimsız verilmesine bir engel oluşturmayacak ve hizmetin verilmesini aksatmayacak bir tarz ve içerikle düzenlenecektir.

Keza, bu Yönetmeliğe dayanılarak hazırlanmış olan 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatları Tebliğinde de bu hususta İşletmecilerin tüketici haklarına ilişkin ilgili mevzuata ve Kurum düzenlemelerine uyma yükümlülükleri bulunmaktadır. Aykırılık halinde bir önceki cirosunun %3'üne kadar idari para cezası ve diğer yaptırımlar uygulanabilmektedir (müeyyideler başlığı madde-13). Yine aynı tebliğ "haberleşmenin gizliliği, milli güvenlik ve kamu düzeni" başlığı madde-14'te haberleşmenin gizliliği açısından İşletmecilerin gerekli tedbirleri alma zorunluluğu ve istisnalar tekrar edilmektedir.

3.1.2. İnternet Alanında Görev ve Yetkilerin Dağılımı

Halihazırda ülkemizdeki duruma bakıldığında internet konusunda tam anlamıyla bir de-regülasyon olduğu görülmektedir. Bu alandaki aktörler kısaca aşağıda verilmiş olup mevcut kuruluşlar ve bunların görev kapsamı değişmediği sürece İnternet konusunda pek çok düzenleme ve denetleme konusu doğrudan Kurumumuzu işaret etmektedir.

Diğer haberleşme ortamlarında olduğu gibi işin altyapı ve teknik boyutunun düzenlenmesi ve denetimi anlamında Kurumun kendi yapılanmasını ve personel yeterliğini arttırarak konuya eğilmesi kaçınılmaz olacaktır.

Devletin çeşitli alanlardaki yapılanma çalışmaları dikkate alındığında kurulmakta olan diğer kurum/kurullar ile başka bir konjektürün oluşması durumunda örneğin Ulusal Güvenlik Kurumu gibi başka birimlerin görevi bütünüyle üstlenmesi ya da mevcut birimler ve bu arada Kurumumuzla paylaşması söz konusu olabilir.

Kurumumuzun Görev ve Fonksiyonları

Yukarıda kanunların hükümlerinin yapılan hülasası ve diğer ülkelerdeki durumun ışığında Kurumumuzun internet olayındaki yerinin değerlendirilmesi için aşağıdaki hususların dikkate alınması gerekmektedir:

- İnternet erişimi 406 Sayılı Kanun gereğince bir telekomünikasyon hizmeti olup, 2813 Sayılı Kanunun 4502 ile değişik 7. Maddesi gereğince Kurumun görev sahasına girmektedir.
- Konu, suç kavramı nedeniyle adli boyutu, içerik nedeniyle örneğin basın Kanunu, RTÜK Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) vb kanunlar ve bunları uygulayan kuruluşlar ile ilişkilidir ve toplam bir düzenleme ve iş bölümüne ihtiyaç vardır, yeni bir düzenleme ve görev taksiminde müşterek hareket edilmesi uygun olacaktır.
- Halihazır durumda İnternet için Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği ve buna dayanılarak hazırlanan “2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliğ”de İnternet Servis Sağlayıcılarına (ISS) ilişkin hükümler öngörölmüş durumdadır ve aşağıdaki faaliyetler yürütölmektedir:
- Kurumumuz tarafından “genel izin” verilmek suretiyle sermaye şirketlerine genel bir ISS yetkisi verilmekte, bununla sunulan hizmetin kalitesi (hız, performans, vb) ile alakalı konular düzenlenmekte ancak içeriğe ilişkin düzenleme bulunmamaktadır.
- Kurumumuz tarafından verilen altyapı işletmeciliğine ilişkin ruhsatlar veya TTAŞ’la yapılan görev sözleşmesi ile aynı altyapı üzerinden, İnternet trafiği münhasıran veya diğer trafikle paylaşımlı olarak geçirilebilmektedir.

Ölkemizde Kurumumuzun Kanunlarla tanımlı görevleri dışında İnternet ile ilgili olarak aşağıdaki kurum ve kuruluşların spesifik fonksiyonları ile birlikte dikkate alınması gerekmektedir.

Ulaştırma Bakanlığı ve İnternet Kurulu

Ulaştırma Bakanlığı tarafından 4502 Sayılı Kanun Madde 22 ile değişik 3348 Sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanuna eklenen Ek Madde 1’e istinaden; İnternet Kurulu bir danışma organı olarak kurulmuş ve halen faaliyetini sürdürmektedir.

Bu maddede;

Bakanlık, teknolojinin getirdiği yeni ulaştırma ve haberleşme hizmetleri ile ilgili olarak oluşturulacak politikaların tespitinde Bakanlık dışından tecrübeli ve yetişkin kişi ve kuruluş temsilcilerinin katıldığı geçici danışma kurulları kurabilir. ...

denilmektedir ve Bakanlığın internet’i “yeni ulaştırma ve haberleşme teknolojileri” arasında gördüğü ve bu suretle görev kapsamına dahil ettiği anlaşılmaktadır. İnternet Kurulu bir danışma birimi olması nedeniyle yaptırım gücüne sahip değildir ancak Bakanlığın politika belirleme görevi için teknik destek vermektedir. Bakanlığın telekomünikasyon alanında görev kapsamı politika belirleme ile sınırlı olduğundan başka kuruluş ya da kuruluşları düzenleme fonksiyonlarını yerine getirmesi gerekmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)

4756 Sayılı 3984 Sayılı Radyo ve Televizyon Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun Değişikliği Madde 26 içinde Ek Madde 9 ile; 5680 sayılı Basın Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Bu Kanunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerden doğacak maddî ve manevî zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve İnternet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır.”

Yayıncılık açısından kabul edilemeyecek fiilleri tarif ederken; bu manada bilgilerin yayımı konusunda İnternet ortamı da zikredilmek suretiyle; Kanun değişikliğinin bu maddesindeki tanım çerçevesinde kısıtlı bir içerik denetimi getirildiği görölmektedir. Bunun tam bir denetim olduğu veri gizliliği ve güvenliği bakımından da kullanılabileceğinin düşünölmemektedir.

Diğer taraftan RTÜK’nun bu değişiklik ile İnternet düzenlemeleri alanında bir aktör haline geldiği değerlendirilmemelidir.

İnternet konusunun düzenleme gerektiren DNS ve IP tahsisleri halihazırda ODTÜ ve TTAŞ tarafından yürütölmektedir.

3.2. Bilgi Toplumu ve e-Dönüşüm

3.2.1. Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi

Birleşmiş Milletler (BM) İdari Koordinasyon Komitesi (Administrative Committee on Coordination-ACC) 1997 yılında bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri ve bunların sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini değerlendirmek amacıyla Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (World Summit on Information Society-WSIS) düzenlenmesini gündemine almıştır. ITU ise, 1998 yılında ABD/Minneapolis'te yaptığı Tam Yetkili Temsilciler Konferansı'nda (PP98) aldığı kararlar doğrultusunda, Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi hazırlık çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalar neticesinde, ITU Genel Sekreteri tarafından 2001 yılında ITU Konseyi'ne bir rapor sunulmuştur. Rapor üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde Zirvenin, ilki 10-12 Aralık 2003 tarihleri arasında Cenevre'de, ikincisi ise 2005 yılında Tunus'ta olmak üzere iki aşamada yapılması kararlaştırılmıştır. Cenevre'de yapılacak ilk toplantı sonucunda İlkeler Bildirisi ve Eylem Planı'nın deklare edileceği, Tunus'ta yapılacak ikinci toplantıda ise kalkınma ile ilgili tüm konular üzerinde görüşüleceği ve Eylem Planının uygulanması hususunda kaydedilen gelişmelerin görüşüleceği belirtilmiştir. Bu Zirveler, Devlet Başkanlarını, Birleşmiş Milletler birimlerinin idarecilerini, hükümetler arası organizasyonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşları, iş dünyası temsilcilerini, sivil toplum örgütlerini ve medya temsilcilerini bir araya getirecek önemli organizasyonlar olma özelliğini haiz olup tüm taraflara, en üst düzeyde bir araya gelmek ve geleceğin dünyasını birlikte şekillendirebilmek için uygun bir ortam sağlayacaktır. ITU'nun bu çabalarına mukabil, BM, 21 Aralık 2001'de kabul ettiği 56/183 nolu kararla Zirveye tam destek verdiğini açıklamıştır.

Zirvenin gündemine ilişkin olarak, ITU Sekreteryası, BM'nin ilgili birimlerinin ve ilgili tarafların görüşlerini alarak taslak bir gündem oluşturmuştur. Taslak gündemde; altyapının kurulması, bilgi toplumuna eşit erişim için engellerin kaldırılması, hizmetler ve uygulamalar, kullanıcı ihtiyaçları, genel çerçevenin geliştirilmesi, bilgi-iletişim teknolojileri ve eğitim konuları üst başlıklar olarak belirlenmiştir.

Söz konusu Zirve hazırlıkları çerçevesinde, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey bünyesinde mevcut bulunan dört bölgesel komisyonun (Avrupa, Asya-Pasifik, Afrika ve Latin Amerika-Karayipler) destekleriyle tüm bölgelerin en az bir hazırlık toplantısı yapması önerilmiştir. Bu itibarla, Afrika Bölgesi 25-30 Mayıs 2002 tarihleri arasında Mali-Bamako'da, Avrupa Bölgesi ise 7-9 Kasım 2002 tarihleri arasında Romanya Bükreş'te Bölgesel Hazırlık Toplantısını yapmıştır. Asya-Pasifik Bölgesi Ocak 2003'te Japonya-Tokyo'da, Latin Amerika-Karayipler Bölgesi ise, Şubat 2003'te Dominik Cumhuriyeti-Dominik'te Bölgesel Hazırlık Konferanslarını yapacaklardır.

Zirve hazırlık sürecinde İlkeler Bildirisi ve Eylem Planı için gerekli girdilerin elde edilmesine yönelik olarak 3 Hazırlık Komitesi Toplantısı (PrepCom) yapılması kararlaştırılmıştır. Amacı Zirve ile ilgili bir çerçeve oluşturmak, gündem belirleme çalışmalarına başlamak ve çalışma metodlarını tespit etmek olan I. Hazırlık Komitesi Toplantısı (PrepCom-1), 1-5 Temmuz 2002 tarihleri arasında Cenevre'de yapılmıştır. II. Hazırlık Komitesi Toplantısı (PrepCom-2) 17-28 Şubat 2003'te ve III. Hazırlık Komitesi Toplantısı (PrepCom-3) 2003 Sonbaharında yapılacaktır.

Ülkemizin Zirveye ve hazırlık sürecine etkin bir şekilde katılması ve bilgi toplumuna giden yolda belirlenecek ulusal önceliklerin hazırlanacak olan İlkeler Bildirisine ve Eylem Planı'na yansıtılabilmesi amacıyla, kamu kurum ve kuruluşlarının, iş dünyasının, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve ilgili diğer tarafların etkin olarak katılacakları bir Ulusal Hazırlık Süreci öngörülmüştür. Hazırlık sürecinde kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi toplumuna yönelik projelerini (E-Türkiye vb.) amaç, kapsam, gelinen nokta, karşılaşılan zorluklar ve başarı boyutlarını göz önüne alarak sunmaları, bilgi toplumunda eğitim, kültür, sağlık, sosyal hayat, ticaret, medya, siyaset ve devletin nasıl yapılandırılması gerektiğine yönelik iş dünyasının, basın dünyasının, sivil toplumun, üniversitelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ulusal ve uluslararası toplantılar düzenlemeleri, bu konularda öneriler sunmaları ve kendi önceliklerini belirlemeleri beklenmektedir.

Telekomünikasyon Kurumu'nun bilgi toplumunun merkezinde yer alan telekomünikasyon veya geniş adıyla elektronik haberleşmenin düzenlenmesinden sorumlu olması, Ulaştırma Bakanlığı ile yapılan 1 Aralık 2000 tarihli protokol, mevcut imkân ve kapasite dolayısıyla, ilgili çalışmaların Ulaştırma Bakanlığı ve Telekomünikasyon Kurumu'nun koordinasyonunda yürütülmesinin daha uygun olacağı değerlendirilerek bu konuda çalışmalara başlanmıştır. Bu çerçevede, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, iş dünyası, sivil toplum örgütleri, üniversite ve medya temsilcilerinin katılımıyla 4 Eylül 2002 tarihinde Telekomünikasyon Kurumu'nda Ulusal Hazırlık Çalışmaları Bilgilendirme Toplantısı

yapılmıştır. Toplantıda katılımcılara Zirve ve Ulusal Hazırlıklar Çalışmaları ile ilgili bilgi verilmiş, çalışma yöntemi ve çalışma grupları ile ilgili öneriler sunulmuştur. Öneriler üzerinde yapılan görüş alış-verişi sonucunda tüm çalışmalar yürütecek Ulusal Koordinasyon Komitesinin (UKK) ve buna bağlı bir Sekreteryaya ile Yazım Komitesinin kurulması, UKK'ya bağlı olarak, Zirve için önerilen altı konu başlığı baz alınarak çalışma gruplarının kurulması ve belli aralıklarla kamu kurumları, iş dünyası, sivil toplum örgütleri ve medya temsilcilerinin bir araya gelerek kendi önceliklerini belirlemesi kabul edilmiştir.

Ulusal Koordinasyon Komitesi ve Çalışma Gruplarının oluşturulması ve Pan Avrupa Bölgesel Hazırlık Toplantısı öncelikli olmak kaydıyla, Zirveye yönelik Ulusal Hazırlık Çalışmalarının başlatılması için, 19 Eylül 2002 tarihinde Kurumda Ulusal Koordinasyon Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda, belirlenen konu başlıkları esas alınarak 6 çalışma grubu kurulmuş, koordinatörler belirlenmiş ve ulusal önceliklerin belirlenmesini teminen çalışmalar başlatılmıştır. Kurum, ulusal hazırlık çalışmalarının genel koordinatörlüğü ile birlikte “Ana Çerçevenin Geliştirilmesi Çalışma Grubu”nun da koordinatörlüğünü üstlenmiştir. Her iki koordinasyonun yürütülmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

3.2.2. eAvrupa+ Girişimi

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin giderek artan kullanımı ve Internet'in gelişimi, bireylerin, devletlerin ve her alanda büyük ve küçük işletmelerin kullanımına son derece güçlü araçlar sunmuştur. Bu durum; devletlerin ve işletmelerin iç yapılanmalarıyla, talep edilen iş becerilerinde ve iş örgütlenmeleriyle, işletmeler, ticari ortaklıklar, bireyler ve devletler arasındaki ilişkilerde çok ciddi değişikliklere yol açmıştır. Bu teknolojiler, kullanım ve uygulamalarını düzenleyen ve destekleyen ekonominin ve politikaların tamamı üzerinde büyük bir etkiye sahip olmanın yanında, bu ekonomilerin modernizasyonunda etkili olup, istihdam için yeni olanakların yaratılmasında ve yeni küresel ekonomiye dahil olunmasında katkıda bulunmaktadırlar.

AB'ye aday ülkelerin, bilgi toplumunun sunduğu fırsatları eksiksiz olarak kullanabilmeleri ve AB ile daha derin bir sayısal uçurum yaşamamaları için, güçlü, politik kararlılığa dayalı olumlu adımların atılması gerekmektedir. Müktesebatin uyumu tek başına yeterli değildir. Ekonominin modernizasyonu, iş süreçlerinde ve devletlerin işleyişlerinde değişiklikler ile bireyler, işletmeler ve devletler arasındaki değişen ilişkiler, özellikle aday ülkelerin ekonomilerini kalkındırmaları ve vatandaşlarına refah ve yeni fırsatlar sunmaları için, bu gelişmelerin taşıdığı fırsatları dikkate alan geniş tabanlı bir politika yaklaşımı gerektirmektedir.

Ayrıca, bu faaliyet, Avrupa'nın tamamının “dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi tabanlı ekonomisi” haline getirilmesi, bunun sadece bir parçası olmamasında, aday ülkelerin AB üyesi ülkelerle birlikte çalışmalarını sağlayacaktır. Böyle bir paralel çalışma, AB ile aday ülkelerin işbirliğine girmelerine, deneyimlerini ve başarılı uygulamalarını paylaşmalarına olanak tanıyarak Avrupa'nın etkin bir biçimde bütünleşmesine katkıda bulunacaktır.

Tanım ve Kapsam

23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında, 15 AB ülkesinin Hükümet ve Devlet Başkanları, Avrupa'nın gelecek on yılda “dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi tabanlı ekonomisi” haline gelmesi hedefini koymuşlardır. Bu hedef, Avrupa'nın bir an önce bilgi tabanlı ekonominin, özellikle de Internet'in sağladığı fırsatlardan sonuna dek yararlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu gerekliliğe yanıt olarak, 19-20 Haziran 2000 tarihinde Feira'da eAvrupa Eylem Planı kabul edilmiştir.

Bu çerçevede;

- Daha ucuz, daha hızlı ve daha güvenli Internet
- İnsan kaynağına yatırım
- Internet kullanımını özendirmek

şeklinde özetlenebilecek üç temel amaç ve bu amacı gerçekleştirmek için gerekli bazı kriterler belirlenmiştir.

11-12 Mayıs 2000 tarihlerinde Varşova'da yapılan Avrupa Bakanlar Konferansı'nda, Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri, 15 AB ülkesi tarafından Lizbon'da ortaya konulan stratejik hedefi benimsemiş; 15

AB ülkesinin eAvrupa ile ortaya koyduğu girişimin bir parçası olma konusunda uzlaşmış ve AB'nin politik kararlılığına destek olarak, belirtilen bu iddialı hedefe ulaşmayı denemek ve bunda yararlanılacak zemini genişletmek amacıyla, aday ülkeler olarak kendileri için "eAvrupa-benzeri bir Eylem Planı"nı hazırlamaya karar vermişlerdir. Avrupa Komisyonu, Şubat 2001'de Ülkemiz, Malta ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimine, bu ortak eylem planının oluşturulmasında diğer aday ülkelere katılmaları için davette bulunmuştur. 7. Avrupa Ülkeleri Bilgi Toplumu Üst Düzey Karma Komitesi (Joint Level High Level Committee-JHLC) Toplantısı'nın sonucunda ülkeler, eAvrupa ile eAvrupa+ arasında izleme ve değerlendirme amacıyla veri karşılaştırması yapılabilmesi için, 15 AB ülkesinin eAvrupa için seçtiği ve kabul ettiği göstergeleri kullanmayı kabul etmişler ve eAvrupa+ Eylem planının son şekli kabul edilmiştir.

eAvrupa+ girişimi, eAvrupa'nın öncelikli amaçlarını ve hedeflerini yansıtmakta ve aday ülkelerin özel durumlarına yönelik eylemler sunmaktadır. Sadece aday ülkeler arasında değil, AB üyesi ülkelerle de bilgi paylaşımını ve karşılaştırma yapmayı sağlamak için, söz konusu eylemler eAvrupa'da tanımlanmış üç ana amaç etrafında toplanmış; ilerlemenin izlenmesi ve değerlendirilmesi için 15 AB Ülkesi tarafından seçilen göstergelerin aynıları kabul edilmiştir. Ancak, aday ülkeler, söz konusu eylemlerden tam fayda sağlanabilmesi için, bilgi toplumu ile ilgili alanlarda topluluk müktesebatının etkin bir biçimde uygulanması ve işleyişinde hızlanma kaydedilmesi gerektiğinin farkındadırlar. Bu durum, daha önce eAvrupa'da yer almayan ve bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarına yardımcı olmayı hedefleyen yeni bir amacın eklenmesine yol açmıştır. Ayrıca, eAvrupa+'nın amaçlarına ulaşılması sınır ötesi ve uluslararası işbirliği yoluyla daha kapsamlı ve hızlı bir biçimde gerçekleşecektir.

Amaçlar

1. Bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarının hızlandırılması
  - a) Herkes için uygun fiyatlı İletişim hizmetlerinin sağlanması
  - b) Bilgi toplumu ile ilgili müktesebata uyum ve uygulama
2. Daha ucuz, daha hızlı, daha güvenli Internet
  - a) Daha ucuz ve daha hızlı Internet erişimi
  - b) Araştırmacılar ve öğrenciler için daha hızlı Internet
  - c) Güvenli ağlar ve akıllı kartlar
3. İnsan kaynağına yatırım
  - a) Avrupa gençliğinin sayısal çağa hazırlanması
  - b) Bilgi tabanlı ekonomide iş gücü
  - c) Bilgi tabanlı ekonomiye herkesin katılımı
4. Internet kullanımının canlandırılması
  - a) e-ticaretin hızlandırılması
  - b) Elektronik devlet: Kamu hizmetlerine elektronik erişim
  - c) Çevrimiçi sağlık
  - d) Küresel ağlar için Avrupa sayısal içeriği
  - e) Akıllı ulaşım sistemleri
  - f) Çevrimiçi çevre

Görev ve Yetkiler

eAvrupa+ Projesi, e-Türkiye Projesi kapsamında oluşturulmuş olan 13 grubun içinde yer almakta ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin koordinatörlüğünde sürdürülmektedir. Ülkemiz eAvrupa+ Eylem Planında yer alan olan 4 temel amacın gerçekleşmesini sağlayacak olan eylemleri belirlenmiş hedef tarihlere kadar (2003 yılı sonu) gerçekleştirmeye çalışacağını taahhüt etmiştir. Ülkemiz açısından son derece önemli olan bu konuyla ilgili olarak eAvrupa+ Eylem Planındaki Kurumumuzun sorumluluğundaki olan gündem maddeleri tespit edilerek konularla ilgili açıklamalar bir rapor halinde projenin koordinatörü olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ne gönderilmiştir. Söz konusu rapor örnek rapor olarak seçilmiş ve ilgili tüm kurumlara iletilmiştir. 2002 yılı ilk gelişim raporu Avrupa Birliği Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde ilgili kurumların göndermiş olduğu bilgiler ışığında hazırlanarak Avrupa Birliği Komisyonuna iletilmiştir.

eAvrupa+ Eylem Planına, eAvrupa Eylem Planından farklı olarak eklenmiş olan “Bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarının hızlandırılması amacı ve “Daha ucuz, daha hızlı, daha güvenli Internet” konusu projenin omurgasını oluşturmakta olup doğrudan Telekomünikasyon Kurumunu ilgilendirmektedir. Bu amaçların gerçekleştirilmesinde meydana gelebilecek herhangi bir aksaklık projenin hayata geçirilmesini çok önemli bir seviyede etkileyecektir

Uygulamalar

eAvrupa+ eylem planının en temel taşları olan “Bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarının hızlandırılması ve “Daha ucuz, daha hızlı, daha güvenli Internet” amaçlarının gerçekleştirilmesinden Telekomünikasyon Kurumu sorumludur. Söz konusu amaçlar gerçekleştirilmediği takdirde bilgi toplumunun temel yapı taşları oluşturulamayacak, dolayısıyla eAvrupa+ Projesi hayata geçirilemeyecektir. Bu bağlamda Telekomünikasyon Kurumu söz konusu projenin hayata geçirilmesinde, dolayısıyla bilgi toplumunun oluşturulmasında kilit kurum olarak yer almaktadır.

3.2.3. e-Türkiye Projesi

eAvrupa+ Girişimi'nin Haziran 2001 tarihinde açıklanmasını takiben, Türkiye'deki bilgi toplumu politikaları çalışmaları, girişimleri ve projeleri yeni bir itici güç kazanmıştır. Halen yürütülen ve toplumu, bilgi tabanlı ekonomi ve değer yaratan vatandaşların bir bileşimine çevirmeyi amaçlayan ve bu çalışmalar, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarında tüm seviyelerde büyük bir kabul görmüştür. Tüm çıkar gruplarının yakın çalışmasının sonucu, uluslararası boyutu eAvrupa+ Girişimi'nde şekillenen eTürkiye Girişimi olmuştur. eTürkiye için, Başbakanlığın yönlendirmesi ve koordinasyonu altında kamu, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve sosyal taraflardan temsilcilerin bulunduğu 13 çalışma grubu oluşturulmuştur.

Görev ve Yetkiler

Kurumumuz e-Türkiye Projesinin tüm safhalarına aktif katılım sağlamış olup, Altyapı Çalışma Grubu, Yatırımlar ve Planlama Çalışma Grubu ve Uluslararası İzleme ve e-Avrupa+ Çalışma Grubu'nun çalışmalarına ise bilfiil iştirak etmektedir. e-Türkiye Projesinin hayata geçirilebilmesi için eAvrupa+ Eylem Planının ilk amacı olan Bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir.

Bu amacın gerçekleştirilmesi ise;

- En kısa sürede telekomünikasyon sektörünün liberalizasyonunu hızlandırmak, eksiksiz bir biçimde tamamlamak ve gerekli hizmetlerde yetkilendirmeler yapılması. Özellikle, liberalizasyon tarihi itibarıyla taşıyıcı seçimi olanaklarının ve bu tarihten sonra en kısa sürede de, numara taşınabilirliğinin sunulmasını sağlanması.
- İletişim hizmetleriyle ilgili yeni düzenleyici paket AB tarafından kabul edildikten sonra, en kısa sürede uyarlayarak uygulanması.
- Telekomünikasyon hizmetlerinde evrensel hizmetin hayata geçirilmesine ilişkin uygulama düzenlemelerinin başlatılması ve Internet erişimine olanak tanıyan, uygun fiyatlı temel telefon hizmetlerinin yaygınlığının sağlanması ile mümkündür.

Uygulamalar

Telekomünikasyon Kurumu yukarıda belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesini sağlamakla yükümlüdür. Yukarıda belirtilen eylemler gerçekleştirilmeden e-Türkiye Projesi gerçekleştirilemeyecektir. Bu bağlamda söz konusu proje Başbakanlığın koordinatörlüğünde yürütülmekte olsa da gerçekleştirilmesi gereken eylemlerin omurgası Telekomünikasyon Kurumunun görevleri arasında olduğundan projenin gerçekleştirilmesinin hızlandırılması açısından koordinatörlüğün Telekomünikasyon Kurumunun uhdesinde olmasının uygun olabileceği mütalaa edilmektedir.

3.2.4. Türkiye'deki e-Ticaret ve e-İmza Çalışmaları

3.2.5. Elektronik İmzanın Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

Günümüzün gelişen teknolojisi sayesinde elektronik imzanın tamamen klasik imzanın yerini alacağı düşünülmektedir. Zira, sabit bir mekana bağlı kalmadan ticari işlemlerin yapılabilmesine imkan sağlayan m-ticaret (mobil ticaret) yaygınlaştıkça zorunlu olarak klasik imza yerini e-imzaya bırakacaktır.

E-imza ve uygulamaları konusunda AB mevzuatının ve üye ülkelerdeki kanunların temelinde “UNCITRAL” (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Konferansı) tarafından 1996 yılında hazırlanan olan model kanunun yer aldığı bilinmektedir. Söz konusu model kanun, Birleşmiş Milletler tarafından diğer ülkelere arzu ettiği takdirde örnek teşkil etmek üzere hazırlanmış ve sadece genel çerçeveyi belirterek önerilerde bulunan bir kanundur.

Ülkemizin AB mevzuatına uyum çalışmaları çerçevesinde Sekizinci 5 Yıllık Kalkınma Planı'nın 1238. maddesi ile Ulusal Programı'nın Madde 4.20'sinde elektronik ticarete ilişkin temel yasal düzenleme çalışmalarının sonuçlandırılması ve bu çerçevede olabilecek gelişmelerin izlenmesi için gerekli çalışmaların başlatılması gerektiğine işaret edilmektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Ülkemizde e-imzanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yer aldığı kanun taslağında, Sorumlu Kurum olarak Telekomünikasyon Kurumu'nun tanımlanmış olması ve yasa sonrası için hazırlık çalışmalarının başlatılması amacıyla; Telekomünikasyon Kurumu Bilgi Teknolojileri ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı koordinatörlüğünde “e-İmza Ulusal Koordinasyon Kurulu” oluşturulması ve söz konusu Kurul'da e-İmza konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olan Kurum ve Kuruluşlar ile Üniversite ve sektör temsilcilerinin yer alması planlanmıştır. Bu amaçla e-İmza yasa tasarısının kanunlaşmasından sonra Kurumumuzun gerekli düzenlemeleri yapmak üzere çıkaracağı Yönetmelikler için 17.01.2003 tarihinde, Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı koordinatörlüğünde kurumumuzda bir çalışma grubu ve Ulaştırma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, TÜBİTAK-BİLTEN, TÜBİTAK-UEKAE, Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, KOSGEB, Çankaya Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Eximbank, T.C. Merkez Bankası, Tüm İnternet Derneği, Bilişim Derneği, Bilişim Vakfı, gibi kurum ve kuruluşların katılımıyla “e-imza Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur

Bununla birlikte Meclise gönderilmek üzere Başbakanlık Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün incelemesinde bulunan E-imza yasa tasarısıyla ilgili bütün Kurumların görüşlerini yasa tasarısına yansıtılabilmek ve tasarı taslağını son şekline getirmek 28.03.2003 ve 03.04.2003 tarihlerinde Başbakanlıkta iki toplantı yapılmış ve Kurumumuz görüşleri üzerine tartışılmıştır. Sonraki işlem olarak tasarının Başbakanlık'ta son halini alarak Meclise gönderilmesi beklenmektedir.

Bu çerçevede, Kurumumuza Ülkemizde E-imza uygulamalarına geçişte karşılaşılabilecek sorunların ve çözüm önerilerinin net bir şekilde ortaya koyulabilmesi amacıyla Kurumumuza Devlet-Üniversite-Sanayi işbirliğinin kurulması yönünde önemli bir fırsat doğmuş olacaktır. Bu sayede, e-ticaret ve e-imza uygulamalarının Ülkemizde yasal bir zemine dayandırılarak yapılması Ülkemizde bilgisayar ve İnternet kullanımının ve dolayısı ile de Türk toplumunun bilgi çağına diğer gelişmiş toplumlar gibi ulaşmasında önemli kazanımların elde edilebileceği gibi bu konuda Telekomünikasyon Kurumuna büyük görevler düştüğü aşikardır.

3.2.6. e-Ticaret

Elektronik ticaret, 20. yüzyılın son döneminde bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim ve gelişmelere paralel bir şekilde ve giderek artan ölçüde dünya genelinde tartışılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. Elektronik ticareti, basit anlamda, ürünlerin telekomünikasyon şebekeleri aracılığıyla üretilmesi, reklamının, satışının ve dağıtımının yapılması olarak tanımlamak mümkündür.

Elektronik ticaret çerçevesinde yaşanan gelişmeler sonucunda, pek çok ülke, uluslararası örgüt ve kuruluş, elektronik ticaret ve bu alanla bağlantılı konuları gündemlerine almışlar ve elektronik ticaret olgusunu çeşitli yönleriyle araştırmaya başlamışlardır. Söz konusu örgüt ve kuruluşlar arasında, Dünya Ticaret Örgütü (WTO), İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC), Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL), Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) ve Dünya Bankası'nı saymak mümkündür.

Görev ve Yetkiler:

Ülkemizde ise “Elektronik Ticaret Ağı” tesis edilmesi ve elektronik ticaretin yaygınlaştırılması amacıyla, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 25 Ağustos 1997 tarihli toplantısında, bir çalışma grubunun oluşturulması kararlaştırılmış ve yapılacak çalışmalarda koordinatörlük görevi Dış

Ticaret Müsteşarlığı'na, sekreteryaya görevi de TÜBİTAK'a verilmiştir. Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde kurulmuş olan e-ticaret Kurulu'nun (ETİK) uygulama Gruplarından "Güvenli Ağlar ve Akıllı Kartlar-İdari Alt Yapı" grubunun çalışmalarına Kurumumuzda iştirak etmektedir.

Uygulamalar

Elektronik ticaretin geliştirilmesi telekomünikasyon otoritelerinin yaptıkları regülasyonlarla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda öncelikle dünyadaki telekomünikasyon regülasyon otoritelerinin yapmış oldukları elektronik ticareti ilgilendiren düzenlemelerin incelenmesi, Ülkemizdeki mevcut durum ve kurumumuzun bu konu ile sürdürülecek olan çalışmalara daha etkin bir şekilde katkı sağlayabilmesini teminen gerekli kurum politikasının oluşturulmasına yönelik bir model oluşturulması çalışmalarına başlanılmış olup, bu konu ile ilgili çalışmalara devam edilmektedir.

BÖLÜM 4.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

4.1. Genel Bakış

20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ticari uyduların sayıca artıp daha fonksiyonel hale gelmeleri, İnternet'in sosyal hayata girip çok hızlı bir şekilde yayılması, e-ticaret gibi İnternet üzerinden sağlanan hizmetlerin hızla artması ve bilginin, malların, sermayenin ve emeğin ulus-devlet sınırlarını aşması dünyamızı giderek küresel hale getirmiştir. Böylelikle, telekomünikasyon teknolojilerindeki hızlı gelişme İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra küreselleşme sürecine hız kazandırmıştır. Küreselleşme ile birlikte ulusal duvarların zayıflaması sermayeyi uluslararası hale getirmiş ve bu durum küresel ölçek ekonomilerinin oluşmasına öncülük etmiştir. Gelişen ölçek ekonomileri ve dolayısıyla küreselleşme, telekomünikasyona, bu alandaki hizmetlere ve yeni teknolojilere olan ihtiyacı daha da arttırmıştır.

Bununla birlikte, telekomünikasyon teknolojilerindeki ve ulaşım araçlarındaki hızlı değişimin sebep olduğu küreselleşme, klasik diplomasi ve uluslararası ilişkiler yaklaşımlarını da değiştirmiştir. Ülkelerarası klasik diplomasi yerini giderek ülkelerarası teknik işbirliğine bırakmakta ve süreçte birebir ilişkiler daha ön plana çıkmaktadır. Diplomatik kanallarla haberleşme ve müzakereler yürütme işi yerini, teknik çalışmalar yürüten uzmanların birebir çalışmalarına bırakmaktadır.

Bu itibarla denilebilir ki, telekomünikasyon teknolojilerinde ve hizmetlerinde meydana gelen hızlı değişimler ve gelişmeler dünyayı küreselleştirmekte ve küreselleşen dünya yeni telekomünikasyon teknolojilerine ve hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır.

4.2. Avrupa Birliği İle İlişkiler

Avrupa Birliği'nin (AB) telekomünikasyon politikası sektörün ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla evrimsel bir süreç içerisinde oluşmuştur. Telekomünikasyon Kurumu, bu süreci kuruluşundan bu yana yakından takip etmekte ve düzenleme faaliyetlerini, Ulusal Programdaki hedeflere uygun olarak yapılan uyumlaştırma çalışmalarını göz önüne alarak sürdürmektedir. AB müktesebatını üstlenmek için hem Katılım Ortaklığı Belgesi'nde belirtilmiş, hem de ülkemizce belirlenmiş olan öncelikli alanlarda kullanılacak mali ve beşeri kaynakları, gerçekleştirilecek kurumsal ve idari reformları, AB müktesebatına uyum bağlamında çıkarılacak kanun ve yönetmelikleri ve bunlara ilişkin takvimi gösteren "AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" 24 Mart 2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizin AB ile telekomünikasyon alanındaki ilişkileri, büyük ölçüde Telekomünikasyon Kurumu tarafından yürütülmektedir. Söz konusu ilişkilerin önemli bir kısmını mevzuat uyum çalışmaları oluşturmaktadır. Kurumun AB ile mevcut ilişkileri, ana başlıklar halinde aşağıda belirtilmektedir.

4.2.1. Mevzuat Uyum Çalışmaları

AB'ye üye olmak isteyen ülkelerin, "Kopenhag Kriterleri" olarak adlandırılan yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Aday ülkelerin siyasi ve ekonomik kriterlerin yanı sıra, AB müktesebatını benimsemeleri ve bu müktesebatı uygulayabilmek için, yeterli idari ve hukuki kapasiteyi oluşturmaları zorunluluk arz etmektedir. Bu açıdan, ülkemizin AB'ye üyelik sürecinde Türk mevzuatının AB mevzuatı ile uyumlaştırılması çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Telekomünikasyon Kurumu, Türkiye-AB ilişkilerinin yoğunluk kazandığı bir dönemde faaliyete geçmiş ve telekomünikasyon alanındaki mevzuat uyum çalışmalarını üstlenerek, önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Türkiye-AB ilişkileri, Avrupa Konseyi'nin 8 Mart 2001 tarihinde Katılım Ortaklığı Belgesi'ni kabulü ve Türkiye'nin Mart 2001'de AB müktesebatının kabul edilmesine ilişkin Ulusal Programı (NPAA) hazırlamasıyla yeni bir döneme girmiştir. Adaylık sürecinde ülkemizin AB müktesebatına uyum sağlamak amacıyla her alanda neler yapması gerektiğini, orta ve kısa vadeli hedefler olarak belirleyen bir strateji ortaya koyan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde "Telekomünikasyon" ile ilgili olarak lisans verme, arabağlantı, evrensel hizmet, liberalizasyonun daha da geliştirilmesi, bağımsız düzenleyici otoritenin özellikle regülasyon yapma kabiliyetinin kuvvetlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

Ulusal Programın "Telekomünikasyon" başlıklı bölümünde kısa vadede bilgi güvenliği ve kişisel bilgilerin işlenmesi ve serbest dolaşımı konusunda Türk mevzuatının AB müktesebatıyla uyumlu hale

getirileceği belirtilmektedir. Orta vadede ise, Türk mevzuatında yapılması gereken değişiklik ve yeniliklerin genel olarak tamamlanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bilgi güvenliği, elektronik ticaret, sayısal yayıncılık konularında gerekli hukuksal düzenlemelerin yapılacağı ifade edilmiştir.

Söz konusu çalışmalara 2001 yılında başlanmış olup, halen devam etmektedir. Kurumun kuruluşundan bu yana yaptığı ve yapacağı düzenlemelerde AB müktesebatı ile uyumlu olmasına dikkat edilmektedir. AB müktesebatına uyum çalışmalarında önceliklerin belirlenmesi amacıyla 18 Ocak 2002 tarihinde alınan Kurul Kararı ile, Kurum bünyesindeki ilgili Daire Başkanlıklarının AB müktesebatıyla uyum çalışmalarında göz önünde bulundurulacakları mevzuat uyum takvimi kabul edilmiştir. Söz konusu uyum takviminde, telekomünikasyon alanındaki Türk mevzuatının AB müktesebatıyla uyumlaştırılması için son tarih olarak, Ulusal Programda orta vade için öngörülen 2004 yılı belirlenmiştir.

4.2.2. İlerleme Raporları

AB Komisyonu, Konseyin karar almasına temel teşkil eden ve aday ülkelerin tam üyelik yolunda gösterdiği ilerlemeleri içeren İlerleme Raporları (Regular Report on Progress Towards Accession) yayımlamaktadır. İlki 1998 yılında yayımlanan Türkiye'ye yönelik İlerleme Raporları'nın (Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession) sonuncusu 9 Ekim 2002 tarihinde yayımlanmıştır. İlerleme Raporu'na dahil edilmek üzere hazırlanan Türkiye katkısına esas teşkil eden telekomünikasyon alanındaki gelişmelere ilişkin bilgiler, Telekomünikasyon Kurumu tarafından hazırlanarak AB Genel Sekreterliği'ne gönderilmektedir. AB Komisyonu'nun İlerleme Raporlarında değindiği hususlar, Telekomünikasyon Kurumu tarafından gerekli düzenlemeler yapılırken dikkate alınmaktadır.

1998-2002 yılları arasında AB Komisyonu tarafından Türkiye'ye yönelik olarak yayımlanan beş raporda yer alan telekomünikasyon sektörüne ilişkin değerlendirmeler aşağıda sunulmaktadır:

1998 İlerleme Raporu

Mevcut durum başlığı altında, mobil telefon alanında önemli gelişmeler olurken, Türk Telekom'un tekel konumuna ilişkin kanuni belirsizlik yüzünden sabit telefon alanında ilerlemenin yavaş olduğu belirtilmektedir. 31 Aralık 2005 tarihinde sona ermesi beklenen Türk Telekom'un tekel hakkının, 1998 yılındaki Hükümet programında 2001 yılına çekildiği ancak yine de Türk mevzuatının Topluluk müktesebatına uyumunda önemli bir gelişme olmadığı vurgulanmaktadır. Serbestleşmenin sağlanmasında bu yavaş ilerlemenin Türkiye'de bilgi toplumunu kurmak için gerekli olan altyapının kurulmasını engellediği ifade edilmekte ve bilgisayarlaşma oranının AB'den oldukça düşük olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, telekom sektöründe başarılı bir serbestleştirme ve özelleştirme gerçekleştirmek için Türkiye'nin bunun için gerekli mevzuatı ve kurumsal çerçeveyi oluşturması (düzenleyici bir otorite ve lisans ve bağlantı gibi konular için gerekli kurallar) gerektiği ifade edilmektedir. Avrupa stratejisinin uygun işbirliği yöntemleri için öneriler içerdiği, fakat bunun için Türkiye'nin müktesebat uyumu konusunda bir politika belirlemesi gerektiği bildirilmektedir. Ayrıca yapılması planlanan görüşmelerin bilgi toplumu konusunda Türkiye'nin stratejilerini geliştirme ve Trans-Avrupa Şebekelerine Türkiye'yi de dahil etme konularını da içereceği belirtilmektedir.

1999 İlerleme Raporu

Hizmetlerin ve altyapının genişlemesi ve modernleşmesinin olumlu şekilde geliştiği, sabit telefonlar yoğunluğunun (penetration) 100 hanede 32 hat, mobil telefonda ise 100 hanede 5.3 olduğu belirtilmektedir. Sabit sesli telefon piyasasının 1 Ocak 2003 tarihine kadar Türk Telekom'un tekel alanında kalacağı, bununla birlikte omurga şebekede sayısallaşmanın %82.9 oranına ulaştığı, mobil telefon piyasasında serbestleşmenin ilerletilmesi çalışmalarının hazırlık aşamasında olduğu bildirilmektedir (1998 yılında verilen GSM lisanslarına ek olarak yeni lisansların verilmesi).

Türk Telekom'un statüsünü değiştiren ve kısmi özelleştirmenin yolunu açan (%49), imtiyaz ve lisanslar konusunda genel şartlarını tanımlayan ve bağımsız düzenleyici otoritenin kurulmasını sağlayan yeni bir telekomünikasyon yasasının hazırlandığı ifade edilmektedir. İnternet hizmetlerine ilişkin talebin hızla arttığı ve bu talebi karşılamak üzere Türk Telekom tarafından yeni İnternet omurga hizmetinin (TT-NET) 1999 yılı içerisinde başlatılacağı belirtilmektedir. Sonuç olarak, Avrupa stratejisinin bir parçası olarak Komisyon ve TÜBİTAK'ın Bilgi Toplumu Teknoloji Programı ve TİDEB Programı çerçevesinde işbirliği yapmaya karar verdikleri ifade edilmektedir.

2000 İlerleme Raporu

Hükümetin 1999 yılında mobil telefonda üç adet ek lisans vermeye karar verdiği, bunlardan birinin Türk Telekom'a, diğer ikisinin ise ihale sonucu verileceği, bu kapsamda Nisan 2000'de lisanslardan birinin verildiği, diğer ihalenin ise iptal edildiği belirtilmektedir.

Ocak 2000'de kabul edilen yasanın serbestleşmenin hukuki çerçevesini oluşturduğu, ancak Türk Telekom'un tekel hakkının 2003 yılı sonuna kadar süreceği ifade edilmektedir. Yasayla birlikte Telekomünikasyon Kurumu'nun kurulduğu ve 5 üyesinin atandığı, kurumun sektörde rekabeti sağlamayı amaçladığı vurgulanmaktadır. Hizmetler ve altyapıda modernleşmenin oldukça geliştiği, mobil telefon yoğunluğunun 1999 yılı sonunda 100 hanede 14 hatta ulaştığı (yaklaşık 8 milyon abone), sabit şebekede bu oranın 100 hanede 32 hat olduğu (yaklaşık 20 milyon abone) belirtilmektedir. Bir AB üyesi ülkenin şirketinin de içinde yer aldığı konsorsiyumun GSM lisansını almasından sonra, GSM abone sayısının daha da arttığı bildirilmektedir. Omurga şebekenin sayısallaşma oranının %84.2'ye yükseldiği, İnternet kullanımının özellikle üniversitelerde oldukça arttığı belirtilmektedir.

İdari kapasite konusunda Ulaştırma Bakanlığı'nın genel politika belirleme sorumluluğu olduğu ve 75 kişinin burada çalıştığı, güvenlik konularında Haberleşme Yüksek Kurulu'nun, rekabete ilişkin konularda Rekabet Kurumu'nun sorumlu olduğu bildirilmektedir.

Yeni yasanın rekabeti geliştirme konusunda önemli olduğu, ancak düzenleyici otoritenin sabit şebeke operatöründen bağımsızlığını sağlamakta yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Türk Telekom'un tarifelerinin yeniden dengelenmesi için bir tarife rejimine ve kiralık hatları maliyet bazlı olarak AB müktesebatında belirlenen kriterler doğrultusunda düzenleyecek bir mekanizmaya ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Bunun hem İnternet'in hem de diğer serbestleştirilmiş hizmetlerin gelişimini arttıracığı belirtilmektedir.

Sonuç olarak, kısa vadede arabağlantı, lisans verme konularında ilgili müktesebatın kabul edilmesi ve mobil telefonda tüm operatörler için eşit koşulların yaratılması gerektiği, orta vadede ise, Ulusal Düzenleyici Otoritenin idari kapasitesinin artırılması gibi müktesebatın diğer kısımlarının kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

2001 İlerleme Raporu

Raporda Telekomünikasyon Kurumu'yla ilgili olabilecek bölümler, üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneği ana başlığı altında yer alan Malların Serbest Dolaşımı (Bölüm 1) ve Telekomünikasyon (Bölüm 19) başlıklı bölümlerdir. Malların serbest dolaşımına ilişkin bölümde Kurumdan bahsedilmemekle birlikte, teknik mevzuatın uyumlaştırması ile ilgili 4703 sayılı Çerçeve Kanunun (Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun) 11 Ocak 2002'de yürürlüğe girecek olması önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu Çerçeve Kanun, Kurumun 99/5/EC sayılı AB direktifine uyum amacıyla çıkaracağı mevzuat açısından önem taşımaktadır.

Telekomünikasyon bölümünde ise, sektörün serbest bir yapıya kavuşturulması için gerekli bazı düzenlemelerin yapıldığı ve bunların bir kısmının ekonomik reform programı sonucunda oluşturulduğu ifade edilmiştir. 4673 sayılı Kanun ile, Türk Telekom'un altın hisse dışında tamamının özelleştirileceği ifade edilmektedir. Yasal zeminin olduğu ve serbestleşmeye geçilmesi için 1 Ocak 2004 tarihini beklemenin gerekmeyeceği belirtilmektedir. Ayrıca, "Aria" ve "Aycell" in faaliyete geçmesinden ve GSM tarifelerindeki düşüşlerden bahsedilmektedir.

Düzenlemelerle ilgili olarak, Telekomünikasyon Kurumu'nun kuruluşundan, görev ve çalışma prosedürlerinden, Mart 2001 tarihli Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği'nden, Ulaştırma Bakanlığı'ndan Telekomünikasyon Kurumuna devredilen yetkilerden ve Kurum tarafından telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin tarifeleri düzenlemek amacıyla Eylül 2001 tarihinde yayımlanan Tarife Yönetmeliği'nden söz edilmektedir. Değerlendirmeler kısmında, düzenleyici çerçevenin AB müktesebatıyla uyumlu olması için bazı adımların atıldığı, fakat özellikle numaralandırma, arabağlantı, evrensel hizmet ve veri gizliliğinin korunması konusunda daha çok çaba gösterilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Tarifelerin maliyet esaslı olması, Türk Telekom'un maliyet muhasebesi çalışmalarına başlaması ve bunun sonucunda tarifelerin yeniden dengelenmesi gereği üzerinde durulmaktadır.

Sonuç olarak, Telekomünikasyon Kurumu'nun idari kapasitesinin kuvvetlendirilmesinin ana öncelik olması gerektiği belirtilmektedir. Kurum personelinin lisans verme, mevzuat hazırlama konularında eğitilmesi ve işe alımlarda bu hususun göz önüne alınması gerektiği bildirilmektedir. Ayrıca, mevcut personelin çoğunluğunun frekanslar ve tip onayı gibi teknik konularda çalıştığı ifade edilmektedir.

GSM işletmecileri arasındaki ulusal dolaşım konusunda Kurumun aktif rolünden ve Kurumun bağımsızlığını sağlamak için daha çok çaba sarf edilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Telekomünikasyon Kurumu'na yönelik düzenleyici yardım için kapsamlı bir genişleme projesinin hazırlık aşamasında olduğu belirtilmektedir.

2002 İlerleme Raporu

Telekomünikasyon Kurumu'nun idari kapasitesinin özellikle insan kaynakları ve eğitim konularında artırılması için daha çok çaba sarf edilmesi gerektiği, telekomünikasyon pazarında serbestleşme konusunda fazla bir ilerleme sağlanmadığı ve sabit sesli telefon pazarının Ocak 2004'den önce rekabete açılmayacağı ifade edilmektedir.

Sabit şebekedeki %93'lük yüksek sayısallaşma oranına rağmen sektörün gelişiminin yavaş olduğu, sabit ve mobil şebekelerde %28 ve %27 yoğunluğa ulaşıldığı ve Internet'e erişim (%4) ve kablo TV'yi (%5) kullanan nüfus oranı bakımından Türkiye'nin aday ülkeler arasında en düşük orana sahip olduğu vurgulanmaktadır. Evrensel hizmetin ise kısmi olarak uygulamaya konulduğu ifade edilmektedir.

GSM piyasasının daha da gelişme kaydetmiş olduğu, Mart 2002'de Ulusal Dolaşım Anlaşması Yapılması ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin yayımlandığı, Ulusal Dolaşım hususunun Telekomünikasyon Kurumu ile pazara yeni giren Aria ve Aycell'e ulusal dolaşım hizmeti vermeyi reddeden GSM işletmecileri Turkcell ve Telsim arasında mahkeme konusu olduğu ifade edilmektedir.

Raporda, düzenleyici çerçeve konusunda, Ekim 2001'de 7 telekomünikasyon hizmetine yönelik lisans ve genel izinler için asgari değerlerin Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edildiği, Ocak 2002'de Türk Telekom'un Tarifelerine Tavan Fiyat Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğin, Şubat 2002'de 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin yayımlandığı ve GMPCS hizmetlerine yönelik 2 adet, Internet servisi sağlayıcılığına 13, uydu platform hizmetlerine 1, uydu telekomünikasyon hizmetlerine yönelik olarak ise 4 adet lisans verildiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca, numaralandırma konusunda, Acil Aramalar için 112 ve Uluslararası Kod için 00'in tahsis edilmesine yönelik Kurul Kararının Mart 2002'de alındığı ifade edilmektedir.

2002 İlerleme Raporu'nda telekomünikasyon konusunda "Genel Değerlendirmeler" başlığı altında yer alan ifadeler ise şu şekildedir:

Mobil telefon pazarının serbestleştirilmesi konusunda, Turkcell ve Telsim'in pazara yeni girenlerle arabağlantı yapmayı reddetmesi mobil haberleşme sektörü ile ilgili AB mevzuatının uygulanmasına en büyük engeldir. Mevcut durum potansiyel yatırımcıların Türk telekomünikasyon piyasasına yatırım yapmalarını caydırmaktadır.

Mart 2002'de yürürlüğe giren Ulusal Dolaşım Anlaşması Yapılması ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yeterli değildir ve sorunu çözmek için Ocak 2000 tarihli Telekomünikasyon Kanununun ilgili hükümlerinde değişiklikler yapılmalıdır.

Lisanslamada, pazara giriş engellerini azaltmak için bireysel izinler minimum seviyede tutulmalıdır. Lisans anlaşmalarının sürelerine özellikle dikkat edilmeli, en azından gözden geçirmeye ilişkin bir hüküm konmalıdır. Ekim 2001'de belirlenen lisans ücretlerinin AB mevzuatına uyumlu olup olmadığı net değildir, bu ücretler Telekomünikasyon Kurumu'nun lisans faaliyetleri için yapılan idari harcamaları ile orantılı olmalıdır.

Tarife konusunda, Eylül 2002 tarihli Tarife Yönetmeliği ve Ocak 2002 tarihli Tavan Fiyat Tebliği'nin uygulanmasında bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Etkin piyasa gücüne sahip tüm işletmeciler, özellikle Türk Telekom tüketici yararı için maliyet esaslı sisteme geçmelidir.

Numaralandırma konusunda, "call-by-call" taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi mevcut değildir. Numara taşınabilirliği konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Tek Avrupa Acil Telefon Numarası 112, sadece kamu hastanelerine yapılan aramalar için geçerlidir. Ulusal Numaralandırma Planı gözden geçirilirken numaralandırma konusu tüm yönleriyle ele alınmalıdır.

Evrensel hizmet için bir düzenleme olmamakla birlikte, bu kavram asgari hizmet olarak mevcut mevzuat içerisinde yer almaktadır. Evrensel hizmet yükümlülüğü konusunda bir düzenleme yaparken, evrensel hizmet ve kullanıcı hakları konusundaki yeni direktifin göz önünde bulundurulması tavsiye edilmektedir.

Telekomünikasyon Kurumu'nun idari kapasitesi, AB mevzuatının zamanında uygulanması açısından yetersiz görünmektedir. Yeni Kurul üyelerinin atanması sırasında yaşanan gecikmeler Kurumun

performansını olumsuz etkilemiştir. Düzenleme işleri konusunda yeni personel alınmasına karşın, düzenlemenin yasal ve ekonomik yönü konusunda halâ eksiklikler bulunmaktadır.

1998 yılındaki raporda Komisyon tarafından, telekomünikasyon sektörünün mobil telefon konusunda önemli ilerlemeler gerçekleştirdiği ancak uyumda önemli bir gelişme olmadığı vurgulanmış ve serbestleşmenin yavaş olduğu ve bilgi toplumu yaratmak için gerekli altyapının kurulmasının engellendiğini belirtilmiştir.

1998 yılından bu yana, Türk telekomünikasyon pazarı serbestleşme ve mobil telefon pazarında gelişmenin sağlanması için gerekli önlemler konusunda önemli gelişmeler kaydetmiştir.

Türkiye şimdi, 2004 yılında sabit telefon hizmetlerinde liberalleşmeye hazırlanma, mobil telefonda ulusal dolaşımın sağlanması, sektörde düzenleyici çerçevenin tamamlanması, kişisel verilerin korunması, numaralandırma, evrensel hizmet ve posta hizmetlerinde liberalleşme konularında çabalarını yoğunlaştırmalıdır. Ayrıca güncellenen telekomünikasyon mevzuatına uyumu sağlamalıdır.

4.2.3. AB Mali Yardımları

Telekomünikasyon Kurumu, Türkiye-AB mali işbirliği sürecine hazırladığı proje başvuruları ile katılmaktadır. İdari İşbirliği Fonu kapsamında Kuruma yönelik mali yardımların faaliyete geçirilmesi amacıyla gerekli girişimler başlatılmış bulunmaktadır.

AB'ye uyum sürecini desteklemek amacıyla ülkemizin kullanımına sunulan İdari İşbirliği Fonu kapsamında, Kurumun idari yapısının güçlendirilmesi ve AB müktesebatıyla uyumu gerçekleştirecek çerçevenin oluşturulmasına yönelik projenin hazırlanması için, AB tarafından iki uzman ülkemizde görevlendirilmiştir. Uzmanlar tarafından AB Genel Sekreterliği ve AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği ile işbirliği içinde hazırlanan taslak proje fişi, AB Komisyonu Phare Yönetim Komitesi'nce onaylanmıştır. Yaklaşık olarak 2.5 milyon Euro tutarındaki proje kapsamında; AB üyesi bir ülkenin düzenleyici kurumundan ilgili uzmanların bir kaç aylık sürelerle ülkemize gelerek teknik destek sağlaması, Kurumdan 38 personelin uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda AB üyesi bir ülkenin muhatap kuruluşunda bir ay süreyle incelemelerde bulunması, yöneticiler için kısa süreli çalışma ziyaretleri düzenlenmesi ve spektrum izleme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ve bedelinin % 25'i Kurum kaynaklarından karşılanmak şartıyla, iki spektrum tarayıcı alınması öngörülmektedir. Projenin 2003 yılının ilk çeyreğinde uygulamaya konulması planlanmaktadır.

4.2.4. MATRA Projeleri

Hollanda'nın AB'ye aday ülkelere yardımcı olmak amacıyla yürüttüğü MATRA Programı'nın alt programlarından biri olan ve emekli olmuş veya halen faal üst düzey Hollandalı devlet memurlarının AB aday ülkelere AB müktesebatına uyum çalışmalarında destek olmak üzere kısa süreler için danışmanlık hizmeti vermelerine dayalı "Project for Advisory Missions of Government Officials (PUA)" programından yararlanmak için girişimlerde bulunulmuştur. Buna göre, Kurumun, "128/1999/EC sayılı 3. Nesil Mobil ve Telsiz Haberleşme Sisteminin koordineli olarak başlatılması" konulu direktif için proje başvurusu kabul edilmiş olup, ilgili uzman çalışmalarını 18-29 Kasım 2002 tarihleri arasında yürütecektir.

4.2.5. TAIEX Faaliyetleri

AB Komisyonu Genişleme Genel Müdürlüğü (DG Enlargement) bünyesinde faaliyet gösteren TAIEX Ofisi (Technical Assistance Information Exchange Office) aday ülkelere AB müktesebatına uyum çalışmalarında kısa süreli teknik destek vermektedir. Ofisin faaliyetleri inceleme gezisi, uzman talebi ve çalışma toplantısı organizasyonlarını içermektedir. Buna göre, telekomünikasyon alanında AB mevzuatı hakkında bilgi vermek ve üye ülke tecrübelerinin aktarılması amacıyla, TAIEX tarafından finanse edilerek Prag ve Budapeşte'de gerçekleştirilen çalışma toplantılarına Kurumdan 3'er uzman iştirak etmiştir. Bu toplantılarda, üye ülke temsilcileri tarafından, AB'de telekomünikasyon alanında kabul edilen Yeni Düzenleyici Çerçeve kapsamında 2002/21/EC sayılı Çerçeve Direktifi, 2002/19/EC sayılı Erişim ve Arabağlantı Direktifi, 2002/20/EC sayılı Yetkilendirme Direktifi, 2002/22/EC sayılı Evrensel Hizmet ve Kullanıcı Hakları Direktifi, 2002/676/EC sayılı Radyo-Spektrum Çerçeve Direktifi ve 2002/58/EC sayılı Verilerin Korunması ve Gizliliği Direktifine ilişkin sunuşlar yapılmıştır. Ayrıca, 2003 yılının ilk altı ayı için planlanmakta olan inceleme gezisi, uzman talebi ve çalışma toplantı talepleri için girişimlerde bulunulmuştur.

4.2.6. MEDA

MEDA (Akdeniz Ülkelerinde Bilgi Toplumunun Geliştirilmesi için Akdeniz Eylem Planı-Mediterranean Action Plan for the Development of the Information Society in Mediterranean Countries); Akdeniz bölgesindeki telekomünikasyon politikalarına yeni bir yaklaşım olup, haberleşme ve Internet uygulamaları alanında, uzmanlığa yönelik ve AB üyeleri arasında işbirliğini geliştirerek, deneyimlerinden diğer üyelerin faydalanmasını sağlayacak bir programdır. Bu program kapsamında, 2000-2002 yılları arasında uygulanmak üzere politika forumları, düzenleyici otorite forumları, eğitim seminerleri, çalışma turları düzenlenmesi ve bir takip ünitesi oluşturulması kararlaştırılmıştır.

MEDA kapsamında düzenlenen faaliyetlerin bir kısmına Telekomünikasyon Kurumu'ndan katılım olmuştur. Buna göre, 2001 yılında Yunanistan'da düzenlenen Bölgesel Forumu, 2001 yılında Barcelona'da yapılan grup çalışmasına, 2000 yılında Fransa, Belçika ve Hollanda, 2001 yılında ise Almanya ve İrlanda'nın telekomünikasyon düzenleyici kurumlarına yapılan çalışma turlarına, 2001 ve 2002 yıllarında Fransa'da düzenlenen iki ayrı eğitim programına iştirak edilmiştir.

4.2.7. IRG ile İlişkiler

Telekomünikasyon alanında AB müktesebatının uygulamasında sorunla karşılaşmamak için, tüm aktörlerin gerek Komisyon gerekse de üye ülkeler arasında uyumlu bir politika izlenmesi, tüketicilerin zarar görmemesi ve rekabetin sağlanması için kuvvetlendirilmiş bir işbirliğine ihtiyaç duyulmuş ve bu işbirliği ilk defa 1997 yılında resmi olmayan bir organ olarak ulusal düzenleyici otoriteler arasında görüş alışverişi sağlamak amacıyla kurulan Bağımsız Düzenleyici Otoriteler Grubu (Independent Regulatory Group for Telecommunications-IRG) ile ortaya çıkmıştır. IRG'nin üyeleri: Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lihtenştayn-Liechtenstein, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre ve İngiltere'nin telekomünikasyon alanında ulusal düzenleyici otoriteleridir.

AB'de telekomünikasyon alanında yeni çıkarılan düzenlemelerle birlikte, IRG benzeri bir uygulama, "Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyici Otoriteleri" (European Group of Regulators for Electronic Communications-ERG) adıyla ortaya çıkmıştır. Bu anlamda AB mevzuatının uygulanmasında ortak bir anlayış belirlenmesi, detaylı metinlerin oluşturulmasından daha etkin bir yol olarak görülmektedir. Tecrübelerin değişimi resmi olmayan bir kıyaslama (benchmarking) yapma imkanı sunmaktadır.

ERG'nin IRG'den önemli bir farkı; AB'nin, EFTA ülke otoritelerinin yanı sıra, aday ülkeleri de sürecin içerisine gözlemci statüsüyle dahil edecek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda, Telekomünikasyon Kurumu da, bir aday ülke ulusal düzenleyici otoritesi olarak toplantılara katılabilecektir. ERG bünyesinde alınacak kararlar bağlayıcı olmamakla birlikte ülkeler ulusal politikalarla uyumlu olarak alınan kararları uygulamaya çalışacaklardır. ERG Komisyona tavsiyelerde bulunacaktır.

Bu yapıların aday ülkelere açılmasının, AB ile aday ülke ilişkilerinin ilerleme derecesine göre şekillendiği görülmektedir. Bu anlamda, IRG Dönem Başkanı Finlandiya Düzenleyici Otoritesi-FICORA'nın ev sahipliğinde 22 Kasım 2002 tarihinde Helsinki'de gerçekleştirilecek aday ülke düzenleyici otoriteleri ve IRG ortak toplantısı ile sürecin daha netlik kazanacağı düşünülmektedir.

4.3. Uluslararası Telekomünikasyon Kuruluşlarıyla İlişkiler

4.3.1. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU)

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunication Union-ITU), Birleşmiş Milletlere bağlı olarak uluslararası frekans tahsisi, dünya çapında telekomünikasyon standardizasyonu ve telekomünikasyonun kalkınma faaliyetlerine etkisi hususlarından sorumlu olan, devletlerarası hukuk tüzel kişiliğine sahip bir uzmanlık kuruluşudur. 1865 yılında aralarında Osmanlı İmparatorluğu'nun da bulunduğu 20 Avrupa ülkesi tarafından kurulmuş dünyanın en eski iki kuruluşundan biri olan ITU'nun, 2002 yılı itibarıyla 189 üye ülke ile beraber 700'e yakın sektör üyesi mevcuttur. ITU üyesi 189 ülkenin 113'ünde telekomünikasyon alanında düzenleyici kurum bulunmakta olup, 2005 yılında bu sayının 140'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

ITU görevlerini yerine getirirken; teknik, kalkınma ve politik olarak adlandırılan amaçları doğrultusunda hareket etmektedir. Telekomünikasyon hizmetlerinin etkinliğini arttırmak ve tüm topluma ulaştırılmasını sağlamak için, telekomünikasyon faaliyetlerinin etkin sunumunu ve kalkınmasını teşvik etmek, teknik amaçlar olarak, gelişmekte olan ülkelere telekomünikasyon

alanında teknik yardım sağlamak, telekomünikasyonun gelişimi için gereken işgücü ve finansal kaynakların hareketliliğini teşvik etmek, yeni telekomünikasyon teknolojilerinden sağlanan faydaların tüm insanlığa ulaşmasına öncülük yapmak, kalkınma amacı olarak, küresel bilgi ekonomisinde ve toplumunda telekomünikasyonla ilgili konulara uluslararası düzeyde bir yaklaşımın olmasını teşvik etmek ise politik amaç olarak değerlendirilmektedir.

ITU'nun yapısı içerisinde başlıca 7 organ bulunmaktadır. Bunların ilk üçü belli aralıklarla toplanırken, diğer dördü Birliğin yükünü taşıyacak şekilde faaliyet göstermektedir. Bu yedi organ sırasıyla,

- Tam Yetkili Temsilciler Konferansı (Plenipotentiary Conference-PP)
- Konsey
- Uluslararası Telekomünikasyon Dünya Konferansları (World Conferences on International Telecommunications)
- Radyokomünikasyon Sektörü (Radiocommunication Sector-ITU-R)
- Telekomünikasyon Standardizasyon Sektörü (Telecommunication Standardization Sector-ITU-T)
- Telekomünikasyon Kalkınma Sektörü (Telecommunication Development Sector-ITU-D)
- Genel Sekreterliktir.

Birliğin en üst karar organı olan ve üye ülkelerin katılımıyla 4 yılda bir toplanan Tam Yetkili Temsilciler Konferansı'nda, Birlik politikaları belirlenmekte, Birliği yönetecek Konsey ve yetkili kişilerin seçimleri yapılmaktadır.

4.3.1.1 ITU Konseyi

ITU Kuruluş Yasası gereğince dört yılda bir yapılan Tam Yetkili Temsilciler Konferansı (Plenipotentiary Conference-PP) sırasında seçilmek suretiyle oluşturulan Konsey, bir sonraki PP'ye kadar kendisine tanınan yetki ve sorumluluklar çerçevesinde ITU'yu yönetmektedir. Konseyin kendi çalışma kurallarını kendisinin tayin yetkisi bulunmaktadır.

Türkiye, 23 Eylül-18 Ekim 2002 tarihleri arasında Fas'ın Marakeş şehrinde gerçekleştirilen PP-02 sırasında yapılan seçimler sonucunda, 50 yıl aradan sonra ilk defa Konsey üyeliğine seçilmiştir.

İki yıla yakın bir zaman dilimini kapsayan seçim çalışmaları ülkemiz adına Telekomünikasyon Kurumu koordinatörlüğünde yürütülmüştür. Seçim çalışmaları sırasında ITU üyesi 189 ülkeye, Kurum Başkanı ve Ulaştırma Bakanı adına değişik zamanlarda toplam 1000'e yakın mektup gönderilmiş ve ilgili ülkelerden destek talebinde bulunulmuştur. Konferans sırasında da etkin lobi faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizin uzun bir aradan sonra, Fransa, Almanya, Norveç, İsviçre, İspanya gibi telekomünikasyon dünyasının önde gelen ülkelerinin yer aldığı ve en çetin seçim mücadelelerinin yaşandığı B bölgesinden İtalya, İngiltere gibi ülkeleri geride bırakarak ITU Konsey üyeliğine seçilmesi, Türkiye'nin uluslararası arenada hak ettiği yerlere gelmesi açısından çok önemlidir.

Bunun yanı sıra, Konsey ITU politikalarının belirlendiği bir platform olduğu için, Türkiye bu politikalar belirlenirken ya da kararlar alınırken söz sahibi olacaktır. Bütün bunlara ek olarak, Avrupa'dan yıllardır hep aynı gelişmiş ülkeler seçilmekte ve Konseyde gelişmekte olan ülkeler lehine alınacak kararlarda genelde olumsuz görüşler öne sürülmektedir. Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan ülkemiz, bundan böyle az gelişmiş ve diğer gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında bir köprü vazifesi görebilecektir. Bu meyanda, ITU-D sektörü tarafından gelişmekte olan ülkeler için ayrılan fonların nasıl kullanılacağı kararlarının alındığı Konseyde ülkemiz, aktif bir politika sergileyerek bu fonların gerçekten ihtiyacı olan ve ülkemiz ile coğrafi ve tarihsel bağları bulunan ülkelere aktarılmasında önemli bir rol oynayabilecektir.

Sonuç olarak Konsey; iki olağan Tam Yetkili Temsilciler Konferansı arasında, kendisine tanınan yetki ve sorumluluklar çerçevesinde, ITU'yu yönetmek, Birliğin faaliyetleri, politikaları ve stratejilerinin günümüzün dinamik, hızla değişen telekomünikasyon çevresi ile uyumlu olmasını sağlayacak genel telekomünikasyon politikalarını ortaya koymak, bunu sağlamak için ITU'nun politika ve strateji planlarını hazırlamak, çalışma programlarını koordine etmek, bütçe ve harcamalarını onaylamak, ayrıca, ITU'nun Kuruluş Yasası ve Sözleşmesi ile İdari Tüzüklerinin ve Tam Yetkili Temsilciler Konferanslarında ve Birliğin diğer konferans ve toplantılarında alınan kararların uygulanmasını takip etmek görevlerini yerine getiren, ITU'nun en önemli karar organıdır.

Konsey kararları, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün gelişen ve yüksek bir potansiyele sahip olan telekomünikasyon sektörü açısından büyük önem taşımaktadır. Bu itibarla, Konseye seçilmek; küreselleşen ekonominin başlıca ayaklarından birini oluşturan telekomünikasyon sektörü açısından son derece önemli olan bu kararların oluşum aşamasında söz sahibi olmak anlamına geleceği gibi, ülkemiz sektörünün uluslararası platformlarda temsili ve tanıtımına da vesile olacaktır. Türkiye'nin ITU Konseyi üyeliğine seçilmesinde, 2000 yılında İstanbul'da düzenlenen Dünya Radyokomünikasyon Konferansı (WRC-2000) ve 2002 yılında yine İstanbul'da yapılan Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı'nın (WTDC-02) önemli etkisi olmuştur. Bu konferansların ilkinde ülkemiz ITU tarafından gümüş madalya ile ikincisinde ise, altın madalya ile ödüllendirilmiştir.

4.3.1.2 Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı

ITU bünyesinde yapılan ve telekomünikasyon sektörü açısından en önemli dünya konferanslarından olan Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferanslarından üçüncüsü (WTDC-02), 18-27 Mart 2002 tarihleri arasında İstanbul'da, Telekomünikasyon Kurumu'nun ev sahipliğinde düzenlenmiştir. 189 ülkeden 60'a yakın bakan veya bakan yardımcısı ile 1364 delegenin katıldığı Konferans, özellikle kalkınmakta olan ülkeler için büyük önem taşımaktadır. Kalkınmakta olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında giderek büyüyen teknoloji açığının (Sayısal Uçurum) giderilmesine yönelik önemli adımların atıldığı Konferans sonucunda İstanbul Eylem Planı kabul edildi.

WTDC-02'deki görüşmeler sonucunda, İstanbul Bildirgesi, ITU İstanbul Eylem Planı'nda da yansıtıldığı gibi, tüm insanlığın, özellikle de az gelişmiş ülkelerin bilgi ve iletişim teknolojileri hizmet ve uygulamalarından yararlanması ve günümüzdeki "sayısal bölünme"yi tam bir "SAYISAL FIRSAT"a dönüştürmesi beklenmekte olduğunu ifade etmektedir.

Yeni yüzyılın bu ilk kalkınma konferansına Cumhurbaşkanımız Sayın A. Necdet Sezer ile dönemin Ulaştırma Bakanı Sayın Oktay Vural da iştirak etmiş olup, Konferans, gerek ülkemizin tanıtımı ve dolayısıyla turizme katkısı bakımından gerekse de ülke politikalarının savunulması açısından oldukça başarılı geçmiştir.

4.3.2. Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı (CEPT)

Ülkemizin de üyesi bulunduğu Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı (CEPT), Batı ve Doğu Avrupa'dan 44 ülkenin üye olduğu Avrupa merkezli bir kuruluştur. CEPT çalışmalarını, her iki alanda kurulmuş bulunan 3 komite (ECTRA-Avrupa Telekomünikasyon Regülasyon Komitesi, CERP-Avrupa Posta Regülasyon Komitesi ve ERC-Avrupa Radyokomünikasyon Komitesi) ve çalışma grupları vasıtasıyla yürütmektedir.

2000 yılında yapılan CEPT Genel Kurulu'nda; CEPT içerisinde bir reform hareketi başlatılarak, CEPT'in yapısında, sözleşmelerinde, kural ve prosedürlerinde köklü değişiklikler yapılması kararlaştırılmıştır. Bu reform çalışmalarının sonucu olarak, 2001 yılında yapılan CEPT Genel Kurulu'nda; daha önceden ERC ve ECTRA marifetiyle iki ayrı grup halinde gerçekleştirilen çalışmaların, Elektronik Haberleşme Komitesi'nin (ECC-Electronic Communication Committee) kurulması suretiyle aynı çatı altında yapılması kararlaştırılmıştır. Bu Komitenin kurulmasına bağlı olarak da, CEPT kural ve düzenlemeleri içerisinde geçen "Telecommunication" terimi "Electronic Communication" olarak değiştirilmiştir.

Yeni kurulan Elektronik Haberleşme Komitesi-ECC bünyesinde faaliyet gösteren ve ECC'ye bağlı çalışma gruplarına uzmanlık desteği vermek amacıyla 1993 yılında kurulmuş olan Avrupa Radyokomünikasyon Ofisi ERO, 1 Ocak 2001 tarihinde Avrupa Telekomünikasyon Ofisi ETO'nun da katılımı ile Avrupa'daki tek düzenli ve sürekli Ofis haline gelmiş ve 2001 yılı Kasım ayında Antalya'da yapılan ilk ECC toplantısında ERO ile ETO'nun bir araya gelmesi ile oluşan bu yeni ofisin adının Avrupa Haberleşme Ofisi-ECO (European Communications Office) olmasına karar verilmiştir. 2002 Nisan ayında Kopenhag'da yapılan 14. ERO Konsey toplantısında alınan kararla da ERO Sözleşmesi'nde değişiklikler yapılarak ECO Sözleşmesi oluşturulmuştur.

CEPT, posta ve telekomünikasyon alanlarında üyeleri arasında işbirliği ve dinamik bir pazar oluşturmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Faaliyetlerinin önemli bir kısmını;

- Frekans spektrumunun Avrupa'da kullanımı için ortak kurallar geliştirmek,
- Telekomünikasyon teknolojilerindeki yeni gelişmelere Avrupa merkezli geçişi sağlamak,
- Telekomünikasyon terminallerinin Avrupa'da serbest dolaşımını sağlamak,

- Yeni nesil telekomünikasyon sistemlerinin lisans prensiplerini belirlemek,
  - ITU'nun Dünya Konferanslarına Avrupa Ortak Görüşünü oluşturmak amacıyla çözümler geliştirmek
- oluşturmaktadır.

CEPT tüm bu regülasyon ve frekans planlaması çalışmalarını, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Standartları Enstitüsü (ETSI) ile işbirliği içerisinde sürdürmekte ve alınan kararların AB mevzuatı haline getirilmesine yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Ülkemiz; telekomünikasyon politikalarını Avrupa ile uyumlu olarak oluşturduğundan, CEPT'in frekans planlamaları ve telekomünikasyon düzenlemeleriyle ilgili çalışmalarını, önceliklerini belirlemek suretiyle etkin bir şekilde takip etmekte ve Kurum tarafından yapılan düzenlemelerin ve frekans planlamalarının altyapısında bu çalışmalardan fayda sağlanmaktadır.

CEPT bünyesinde yürütülen teknik ve düzenleyici çalışmaların takibi neticesinde; ülkemiz frekans planlarının AB ülkeleri ile % 95 oranında uyumluluğu sağlanmıştır. Bu sayede, frekans tahsisi yapılan tüm telekomünikasyon sistemleri Avrupa ile harmonize olarak kullanılmaktadır.

4.3.3. Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI)

Bilindiği üzere, AB tarafından başta telekomünikasyon alanı olmak üzere bir çok teknik konularda standartları ve test ve ölçüm yöntemlerine ilişkin olarak tüzük, direktif ve karar hazırlanmasına karşın, AB'nin kendi bünyesinde faal olarak çalışan herhangi bir standardizasyon kuruluşu bulunmamaktadır. Dolayısıyla, AB tarafından telekomünikasyon gibi teknik konularda hazırlanan düzenlemelerin temelinde, başta ETSI olmak üzere CEN (European Committee for Standardization-Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi), CEPT ve ITU gibi çeşitli uluslararası standardizasyon kuruluşları tarafından hazırlanan teknik standartlar ve kriterler yer almaktadır.

Örneğin, telekomünikasyon standartları konusunda AB bünyesindeki harmonizasyonun sağlanması ve bunun uygulanmasına yönelik olarak CEPT, CEN, CENELEC, ITU ve ISO tarafından hazırlanan standartların 84/549/EEC ve 87/95/EEC sayılı Konsey kararları gereğince AB tarafından kabul edileceği ve ayrıca 98/34/EC ile 92/400/EEC sayılı direktiflerde ise ETSI, CEN ve CENELEC'in AB tarafından onaylanmış standardizasyon kuruluşları olduğu ifade edilmektedir.

Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI), 1988 yılında Avrupa'da telekomünikasyon standartlarını oluşturmak amacıyla kurulmuştur. AB'nin girişimi ile CEPT, CEN ve CENELEC uzmanları tarafından kurulan Enstitüsü'nün amacı, üye ülkeler arasında telekomünikasyon altyapılarını birleştirmek, terminal donanımlarının uyumluluğunu sağlamak ve Avrupa telekomünikasyon ağını oluşturmaktır.

ETSI, başlangıçta bölgesel bir standardizasyon kuruluşu olarak kurulmuştur. Bununla birlikte, Avrupa haricindeki diğer ülkelerin de gözlemci statüsünde katılımlarının sağlandığı teknik standartların hazırlanmasına yönelik ETSI toplantılarında, telekomünikasyon pazarının giderek küreselleşmesi ve mobil haberleşmenin bir çığ gibi büyümesiyle küresel düzeyde de etkili olan standartlar üretilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla, ETSI sadece Avrupa ülkelerinin bir bilgi toplumuna dönüştürülmesinde önemli bir rol oynamakla kalmayıp, aynı zamanda Avrupa haricindeki diğer ülkelerde de etkinliği artan bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mülga Telsiz Genel Müdürlüğü 1992 yılında idare statüsünde ETSI'ye üye olmuştur. PTT İşletmesi Genel Müdürlüğü (1995 yılından itibaren Türk Telekom) ise, 1989 yılında idare ve şebeke operatörü statüsünde ETSI'ye üye olmakla birlikte "Ulusal Standartlar Organizasyonu-NSO" görevini de yürütmekteydi. Ancak kurumların yapılarının değişmesi nedeniyle, ETSI Genel Kurul Toplantısı'nda üyelik durumları yeniden değerlendirilmiştir. Bu çerçevede; Telsiz Genel Müdürlüğü'nün yerini Telekomünikasyon Kurumu almış, Türk Telekom'un idare statüsü Kuruma devredilmiştir. Ülkelerdeki telekomünikasyon sektöründe otorite olan kuruluşların, diğer sektör üyesi kuruluşlarla ETSI arasında işbirliğini geliştirmek ve yön vermek amacıyla yürütmekte oldukları NSO görevine, resmi nitelik kazandırmak amacıyla "Memorandum of Understanding-MoU" imzalamaları gerekmektedir. Telekomünikasyon Kurumu, bu çerçevede, ETSI ile 10 Ekim 2001 tarihinde MoU imzalamıştır.

Ayrıca, ülkemizden Türk Telekom, Alcatel, Siemens, Netaş, Aselsan, Setkom, Turkcell ve Telsim ETSI'ye üye olup, bu kuruluşlar tarafından ETSI bünyesinde yapılan toplantılara iştirak edilmektedir.

Diğer taraftan, malların serbest dolaşımı konusunda ülkemizde DTM, TÜRKAK ve TSE gibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. AB tarafından tanınan standardizasyon kuruluşlarının (CEN, CENELEC ve ETSI) yer aldığı 98/34/EC ile değişik 98/48/EC sayılı karara uygun olarak “Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanması” konusundaki 4703 sayılı Kanun, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanarak 11 Temmuz 2001 tarih ve 24459 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu yasa çerçevesinde “CE İşaretlemesi”, “Bildirimler”, “Onaylanmış Kuruluşlar” ve “Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları” konularındaki Taslak Yönetmelik çalışmaları da adı geçen Müsteşarlık tarafından yürütülmekte olup, bu çalışmalar Kurum tarafından da yakından takip edilmektedir.

4.4. Diğer Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler

4.4.1. Uluslararası Ekonomik ve Ticari Kuruluşlar

4.4.1.1 Dünya Ticaret Örgütü

Ülkemiz, uluslararası mal ve hizmet ticaretindeki engellerin ortadan kaldırılması amacıyla 1995 yılında kurulan ve halihazırda 144 üyesi bulunan Dünya Ticaret Örgütü’nün (WTO) kurucu üyelerindedir. WTO kapsamındaki faaliyetlerin ülke içindeki koordinasyonu Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülmektedir. Kurum; WTO bünyesinde 2000 yılında başlayıp halen sürdürülen ve telekomünikasyon hizmetlerinin önemli bir yer tuttuğu hizmet ticareti müzakereleri esnasında üye ülkeler tarafından, kendi faaliyet alanına giren konulara ilişkin olarak bulunulan bilgi taleplerini karşılamaktadır.

4.4.1.2 Dünya Bankası

Dünya Bankası’na başlatılan Ekonomik Reform Kredisi Projesi’nin temel hususlarından birini, telekomünikasyon sektöründe yabancı yatırımların artırılması amacıyla yapılması öngörülen reform çalışmaları oluşturmaktadır. Proje kapsamında ülkemize gelerek ilgili kurum ve kuruluşlarda temaslarda bulunan Dünya Bankası heyeti, kaydedilen gelişmeler hakkında rapor hazırlamaktadır. Dünya Bankası heyetinin ülkemize yaptığı ziyaretler esnasında, Kurum, faaliyet alanına giren konularda kaydedilen gelişmeler hakkında heyeti bilgilendirerek, raporun hazırlanmasına katkıda bulunmaktadır.

4.4.1.3 Uluslararası Para Fonu (IMF)

Türk Hükümeti, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin üstesinden gelebilmek amacıyla, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile “Stand-by Anlaşması” imzalamıştır. Bu kuruluşla yürütülen işbirliği çerçevesinde, telekomünikasyon sektörünün de içinde bulunduğu bazı önemli konuların yapısal reformlar kapsamında ele alınması kararlaştırılmıştır. Telekomünikasyon Kurumu bu çerçevede üzerine düşen katkıları sağlamaktadır.

4.4.1.4 İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Ülkemizin kuruluşundan itibaren üyesi bulunduğu İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) 1961 yılında kurulmuştur. OECD çok farklı alanlarda bilimsel faaliyetlerde bulunan ve raporlar hazırlayan bir “think tank” kuruluşu olarak çalışmalarını yürütmektedir. OECD bünyesinde hazırlanan çalışmalar; hükümetler, uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve sivil toplum tarafından sürekli takip edilmekte ve bu çalışmalar kaynak eserler olarak değerlendirilmektedir. Telekomünikasyon Kurumu; OECD tarafından hazırlanan ve uluslararası kuruluşlar ile yatırımcılar tarafından da yakinen takip edilen “İletişime Genel Bakış-Communications Outlook”, sualnameler vb. çalışmalara destek sağlamakta, ayrıca, OECD’nin ülkemizin telekomünikasyon sektörüne ilişkin bilgi taleplerini karşılamaktadır.

OECD, bilimsel çalışmalar yapmakla birlikte; hükümetlerin, uluslararası kuruluşların ve özel sektörün kaynak olarak kullandığı, üye ülkeleri sektörel bazda inceleyen ülke incelemeleri de yapmaktadır. Ülkemiz “Düzenlemelerde Reform Gönüllü Ülke İncelemeleri” çerçevesinde 2001 yılında incelenmiştir.

Düzenlemelerde Reform Gönüllü Ülke İncelemeleri (Türkiye İncelemesi)

OECD bünyesinde faaliyet gösteren Kamu Yönetimi Komitesi (Public Management Committee-PUMA) tarafından 1997 yılında yayımlanan “Yasal ve İdari Düzenlemelerde Reform” raporunun

ardından, 1998 yılında OECD tarafından “Düzenlemelerde Reform Gönüllü Ülke İncelemeleri” başlatılmıştır.

Her yıl 4 ülke olmak üzere bugüne kadar 12 ülke (ABD, Japonya, Hollanda, Meksika, İspanya, Danimarka, Kore, İtalya, Yunanistan, İrlanda ve Çek Cumhuriyeti) incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizin de incelemelere alınması için Başbakanlık tarafından girişimlerde bulunulmuş ve ülkemiz, 2001 yılında Kanada, İngiltere ve Polonya ile birlikte incelenecek ülkeler arasına alınmıştır. İncelenen ülkeye herhangi bir sorumluluk yüklemeyen bu incelemeler, üye ülkelerin reform çalışmalarında yararlanabilecekleri bir danışma hizmeti niteliği taşımaktadır.

“Türkiye İncelemesi” kapsamında Telekomünikasyon Kurumu’nun ve diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının üst düzey temsilcilerinin iştirakiyle “Düzenlemelerde Reform Kurumlararası Koordinasyon Komitesi (Eşgüdüm Komitesi)” oluşturulmuştur.

Türkiye incelemesine esas teşkil edecek raporu hazırlamak üzere;

- İdari Kapasite Çalışma Grubu
- Rekabet Politikası ve Uygulamaları Çalışma Grubu
- Piyasalarda Açıklık ve Serbestliğin Sağlanması Grubu
- Enerji Sektörü Çalışma Grubu
- Telekomünikasyon Sektörü Çalışma Grubu
- Kara Yük Taşımacılığı Çalışma Grubu

kurulmuştur.

“Telekomünikasyon Sektörü Çalışma Grubu” Telekomünikasyon Kurumu koordinasyonunda Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Rekabet Kurumu, Özelleştirme İdaresi ve TÜBİTAK-Bilten temsilcilerinden oluşmuştur. Kurum, “Rekabet Politikası ve Uygulamaları Çalışma Grubu”nda da yer almış, “Piyasalar da Açıklık ve Uygulamaları Çalışma Grubu”nun telekomünikasyona yönelik çalışmalarına da destek vermiştir.

Çalışma Grupları’nın yaptıkları çalışmaların temelini OECD tarafından gönderilen “Sualnameler” teşkil etmiştir.

Kurumun başkanlığını yaptığı Telekomünikasyon Sektörü Çalışma Grubu’nun sualnameleri OECD tarafından 2002 Ağustos’unda gönderilmiş olup, grupta yer alan kurum/kuruluşlarla birlikte yapılan bir dizi toplantı sonunda rapor hazırlanarak, Başbakanlık aracılığı ile OECD’ye ulaştırılmıştır. OECD İnceleme Heyeti, Türkiye’ye gelerek sektör aktörleri ile bir dizi görüşme yapmıştır. Heyet, Telekomünikasyon Sektörü Çalışma Grubu’nun verdiği cevaplar ve yaptığı görüşmeler doğrultusunda hazırladığı taslak raporu Kuruma iletmiştir. Akabinde taslak rapora görüşler oluşturularak, OECD’ye gönderilmiştir. 6-7 Mart 2002 tarihlerinde OECD merkezinde yapılan Bilgi-İletişim ve Bilgisayar Politikaları ve Rekabet Politikaları Komiteleri ortak toplantısında “Türkiye İncelemesi Genel Raporu” telekomünikasyon bölümü üzerinde tartışmalar yapılmış, üye ve gözlemci ülkeler ile AB temsilcilerinin konuya ilişkin soruları ve değerlendirmelerine cevaplar verilmiştir. Son olarak, 16-18 Nisan 2002 tarihlerinde OECD merkezinde Düzenleyici Politika Forumu düzenlenmiş ve Devlet Bakanı Sayın Şükrü Sina Gürel’in başkanlığında bir Türk Heyeti bu toplantıya iştirak ederek Türkiye İncelemesi Genel Raporu üzerinde son tartışmaları yapmıştır. Tartışmalar neticesinde rapor tamamlanmış olup, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve AB temsilcileri, raporun sonuç bölümünü benimsediklerini ve bu çerçevede yapılacak çalışmaları takip edeceklerini ifade etmişlerdir.

Yukarıda ifade edildiği üzere altı bölümden oluşan raporun telekomünikasyon sektörü ile ilgili bölümünde; sektörde son on yılda yapılan mevzuat değişiklikleri, telekomünikasyon sektörüne ve piyasa aktörlerine ilişkin bilgiler, düzenleyici yapı ve reformlar, piyasa yapısı ile sonuç ve öneriler yer almaktadır.

4.4.2. Bölgesel İşbirliği Kuruluşları

Sahip olduğu coğrafi konum itibarıyla dünya haritasında önemli bir yere sahip olan Türkiye, diğer alanlarda olduğu gibi bölgesel işbirliği çalışmalarına da büyük önem vermektedir. Bu amaçla Telekomünikasyon Kurumu da; Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI), Haberleşme Alanında İşbirliği Bölgesel Milletler Topluluğu (RCC) ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) gibi bölgesel işbirliği kuruluşları bünyesinde telekomünikasyon alanında yapılan çalışmalara aktif bir şekilde katılım sağlamaktadır. KEİ bünyesinde yer alan “İletişim Çalışma Grubu” kapsamındaki

çalışmalar ile SECI ve RCC bünyesinde faaliyet alanına giren konulardaki çalışmalara iştirak ederek, ülkemiz adına üzerine düşen görevleri yerine getirmektedir.

4.4.3. Uluslararası Denizcilik Örgütü

1958 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde IMCO (Hükümetler arası Denizcilik Danışma Örgütü) adıyla kurulan örgüt, 1982’de IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü) adını almıştır. Ülkemiz, halen 159 üyesi olan IMO’nun kurucu üyelerindedir.

Uluslararası deniz ticaretini etkileyen düzenleme ve uygulamalar için, hükümetler arası işbirliği mekanizması geliştirmek, deniz güvenliğini ilgilendiren konularda standartların genel kabulünü desteklemek ve kolaylaştırmak, gemilerin yol açtığı deniz kirliliğini önlemek ve kontrol etmek görevleri bulunmaktadır.

Ülkemizde IMO çalışmaları, Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı eliyle yürütülmektedir. Telekomünikasyon Kurumu kurulmadan önce radyokomünikasyon alanında yetkili olan mülga Telsiz Genel Müdürlüğü’nün IMO’un kapsamına giren alanlardaki çalışmaları artık Kurumun yetki alanındadır. Özellikle SOLAS-74 (Safety Of Life At Sea – Denizde Can Güvenliği) Sözleşmesi’nin 4. bölümü “Radiocommunications” başlığı altında telsiz haberleşmesi konularıyla ilgilidir. Deniz alanlarına göre gemilerde bulundurulacak telsiz cihazları, bu cihazların performans standartları ve bakım gerekleri ile deniz taşıtlarının telsiz ruhsatnamesi ve telsiz tüzüğüne uygunluğu hususları Kurum faaliyetleri ile ilgilidir.

Daha önce Kurumun görev alanına giren, SOLAS Sözleşmesi’ne tabi gemilerin periyodik surveyleri ve deniz telsiz operatör ehliyetname sınavları iki kurum arasında yapılan bir protokolle Denizcilik Müsteşarlığına devredilmiştir. Telekomünikasyon Kurumu, IMO bünyesinde yapılan denizde haberleşme konularıyla ilgili çalışmalarda, Denizcilik Müsteşarlığı’na destek sağlamaktadır.

4.4.4. Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü

İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen havacılık faaliyetlerinin uluslararası düzeyde yürütülmesi zorunlu hale gelmiştir. 1944 yılında hazırlanan "Şikago Konvansiyonu" tüm dünya ülkelerinin kabulüne sunulmuş, böylece uygulama beraberliğinin sağlanması yolunda büyük bir adım atılmıştır.

Ülkemizin de katıldığı çalışmalar sonucunda hazırlanan Şikago Konvansiyonu, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü’nün (International Civil Aviation Organization-ICAO) kurulmasını sağlamıştır. Halen 187 ülkenin üye olduğu birliğe ülkemiz, 1945 yılında üye olmuştur.

Uluslararası sivil havacılık sahasındaki tüm faaliyetlerin yürütülmesinde esas alınan Şikago Konvansiyonu’nda yer alan bütün hükümler dünya çapında, daha düzenli ve emniyetli hava taşımacılığının teminine yöneliktir.

Ülkemizde ICAO ile ilişkilerden sorumlu kuruluş, Ulaştırma Bakanlığı’na bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’dür. ICAO Sözleşmesi’nin 10 nolu eki, Telekomünikasyon Kurumu’nun görev kapsamına giren “Havacılık Haberleşmesi” ile ilgili olup, Telsizle Seyir Yardımcıları, Haberleşme Sistemleri, Havacılık Telsiz Frekans Spektrumu gibi konuların yer aldığı Hava Seyrüsefer Komisyonu ve Hava Seyrüsefer Bürosu’nun çalışmaları Kurum tarafından takip edilmektedir. Bu çerçevede, Kurum;

- Hava mobil ve seyrüsefer sistemlerine sistem kurma izni, frekans tahsisi ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü vasıtasıyla uluslararası koordinasyonun sağlanması,
- Hava ve yer haberleşmesinde kullanılan telsiz cihazlarının imal ve ithal izinleri ile ruhsatlandırılması,
- Hava Telsiz Operatör Ehliyetname Sınavlarının yapılması,
- ICAO tarafından alınan frekans tahsisi kararlarına ilişkin görüşlerini Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’ne bildirilmesinden sorumludur.

4.5. Uluslararası Anlaşmalar

Ülkemizin üyesi olduğu ITU, CEPT gibi uluslararası telekomünikasyon kuruluşları çalışmalarını, Kuruluş Yasası ve Sözleşmelerinin öngördüğü kurallar çerçevesinde yürütmektedir. Bu kuruluşların belirli dönemlerde yapılan Genel Kurul toplantılarında, üye ülkelerin önerileriyle, Kuruluş Yasası ve Sözleşmelerde değişiklikler yapılmaktadır. Üzerinde değişiklik yapılan Kuruluş Yasası ve

Sözleşmelerin yürürlüğe girebilmesi ve yaptırımı haiz olması için, üye ülkelerin parlamentoları tarafından onaylanması gerekmektedir.

Telekomünikasyon Kurumu, uluslararası telekomünikasyon kuruluşlarının temel belgelerinde yapılan değişikliklerin ya da bu kuruluşlar bünyesinde hazırlanan önemli anlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmasına yönelik işlemleri Ulaştırma Bakanlığı aracılığı ile yürütmektedir. Halen, imzalanmak ya da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onayına sunulmak üzere işlemlerine başlanmış olan üç uluslararası anlaşma bulunmaktadır.

4.5.1. ITU Temel Belgeleri

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin en üst düzey ve en yetkili konferansı olma özelliğini haiz olan Tam Yetkili Temsilciler Konferansı (PP-Plenipotentiary Conference) olağan olarak 4 yılda bir, Birliğe üye ülkelerin katılımıyla yapılmaktadır. Bu konferanslarda telekomünikasyon uygulama ve düzenlemelerinde olan gelişmelere paralel olarak, ülkelerin onayıyla, ITU Kuruluş Yasası ve Sözleşmesi'nde (Temel Belgeler) değişiklikler yapılmaktadır. En son 23 Eylül-18 Ekim 2002 tarihleri arasında Marakeş'de yapılan Tam Yetkili Temsilciler Konferansı'nda değiştirilen ITU Temel Belgeleri'nin 2006 yılında yapılacak konferansa kadar ülkelerin meclisleri tarafından onaylanması gerekmektedir. Bir önceki Konferansta değiştirilen Temel Belgeleri imzalamayan ülkeler oy kullanma haklarını yitirmekte, bu suretle de bir sonraki Konferansta alınan kararlara katkı sağlayamamaktadırlar.

4.5.2. ECO Kuruluş Sözleşmesi

Telekomünikasyon teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak tüm dünyada telekomünikasyon ve radyokomünikasyon düzenlemelerinin bir çatı altında toplanması Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı'nın (CEPT) yapısında da köklü değişikliklere gidilmesini gerektirmiştir. CEPT'in ofis hizmetlerini yürüten Avrupa Radyokomünikasyon Ofisi (ERO) ve Avrupa Telekomünikasyon Ofisi (ETO) birleştirilerek, Elektronik Haberleşme Ofisi (ECO) oluşturulmuştur. Bu yeni oluşumun Kuruluş Sözleşmesi'nin üye ülkeler tarafından imzalanması gerektiğinden, Telekomünikasyon Kurumu tarafından, bu Sözleşmenin imzalanmasını teminen Ulaştırma Bakanlığı aracılığı ile işlemlere başlanmıştır.

4.5.3. Tampere Sözleşmesi

Haziran 1988'de Finlandiya'nın Tampere kentinde "Acil Telekomünikasyon Haberleşmesi" üzerine yapılan hükümetler arası konferansta (ICET 98), "Felaket Yaralarının Sarılması ve Kurtarma Operasyonlarında Telekomünikasyon Kaynaklarının Kullanımı" ile ilgili Tampere Sözleşmesi kabul edilmiştir. Konferans esnasında 33 ülke tarafından imzalanan Sözleşme ile ilgili prosedürler, BM Genel Merkezi'nde Anlaşmalar Bölümü'ne bağlı Yasal İşler Ofisi tarafından yürütülmekte olup, depozitörü BM Genel Sekreterliğidir.

Bulunduğu coğrafi bölge nedeniyle özellikle doğal ve insan kaynaklı felaketlerden etkilenen ülkemizin, felaketin zararlarının en aza indirilmesi, felaket yaralarının sarılması ve kurtarma operasyonlarında telekomünikasyon hizmetlerinin kullanımını düzenleyen bu uluslararası sözleşmeye taraf olabilmesi için sözleşmenin tercümesi ve aslı, imzalanmasını teminen Ulaştırma Bakanlığı'na gönderilmiştir.

4.6. Türk Cumhuriyetleri İle İşbirliği Faaliyetleri

Türk Cumhuriyetleri ile telekomünikasyon alanındaki işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla 3-4 yıl sürebilecek bir proje planlanmıştır. Telekomünikasyon Kurumu öncülüğünde yürütülecek proje bağlamında; Türkmenistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan ve Gürcistan'ı kapsayacak kapsamlı çalışmalar yapılması öngörülmektedir. Projeye yönelik ilk çalışmalar 2002 yılı içerisinde başlatılmış olup, 2003 yılı içerisinde hızlandırılması düşünülmektedir. Proje kapsamında ilk çalışma, 22-24 Mayıs 2002 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 1. Uluslararası Hazar Telekom Konferansı sırasında yapılmıştır. Bu bağlamda Avrupa Telekomünikasyon Standardları Enstitüsü (ETSI) ile ortaklaşa bir seminer gerçekleştirilmiş ve söz konusu seminere Türk Cumhuriyetleri ile Gürcistan'ın yetkilileri katılmıştır. Bu toplantı sırasında işbirliği projesi ilgili ülke temsilcilerine aktarılmış ve oldukça olumlu tepkiler alınmıştır. Bu çerçevede, 2003 yılında ilgili ülkelere Kurumumuz arasında karşılıklı işbirliği protokollerinin imzalanması hedeflenmektedir. Söz konusu

işbirliği projesinde, TİKA ile temasa geçilmiş olup, projenin uygulamaya konulmasına yönelik ortak çalışmalar sürdürülmektedir.

4.7. İkili İlişkiler

Telekomünikasyon Kurumu'nun faaliyete geçmesinin ardından, uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin yanı sıra, telekomünikasyon alanında ikili işbirliği çalışmaları da başlatılmıştır. Ülkemizin ve sektörün çıkarlarının en üst seviyede korunması amacıyla, 2000 yılında ABD, 2002 yılında da Bulgaristan telekomünikasyon düzenleyici otoriteleri ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır. ABD ile imzalanan protokol, 11 Eylül saldırıları nedeniyle yürürlüğe konulamamıştır. 2001 ve 2002 yıllarında anılan ülkeyle yeni bir program başlatma çabalarımız devam etmiş ve neticede iki ülke telekomünikasyon idarelerinin bilgi ve tecrübe paylaşımı esasına dayanan ortak çalışmalar yapması fikri karşılıklı olarak benimsenmiştir.

Telekomünikasyon Kurumu'nun, Türk Cumhuriyetleri ve Balkanlar başta olmak üzere, stratejik konumdaki ülkelerle telekomünikasyon alanında işbirliği yapma girişimleri devam edecektir. Hali hazırda; Lübnan ve Moldova'nın telekomünikasyon düzenleyici otoritelerinin Kurum ile işbirliği protokolü imzalama talepleri bulunmaktadır. Bu çerçevede, ikili işbirliği projelendirme çalışması tamamlanmıştır.

BÖLÜM 5.

TÜRKİYE’DE TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ

5.1. Sektörün Aktörleri ve Görevleri

Türkiye Telekomünikasyon Sektöründe rol alan Kurum ve Kuruluşları üç ana grupta toplamamız mümkündür.

1. Devlet Kurumları
2. Düzenleyici Kurumlar
3. Müteşebbisler

5.1.1. Devlet Kurumları

Bakanlar Kurulu

Bakanlar Kurulunun telekomünikasyon sektörü ile doğrudan iki temel işlevi bulunmaktadır.

- Genel İzin de dahil her türlü lisansın asgari değerinin belirlenmesi,
- İmtiyaz Sözleşmesi gerektiren telekomünikasyon hizmetleri için “yetkilendirme planı”nın onaylanması.

Haberleşme Yüksek Kurulu

Başbakanın veya görevlendireceği bir Devlet Bakanının Başkanlığında İçişleri ve Ulaştırma Bakanları ile Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı ve Genelkurmay Başkanlığı Muhabere Elektronik Başkanından oluşan bu Kurulun görevi, telsiz haberleşmesi konusunda Ulaştırma Bakanlığına tavsiyede bulunmak ve bu konudaki uygulamaları takip etmektir.

Ulaştırma Bakanlığı

Ulaştırma Bakanlığı, telekomünikasyon sektörüne ilişkin ülke politikalarını belirlemektedir. Bu doğrultuda da evrensel hizmetlerin konu ve kapsamı yine Ulaştırma Bakanlığınca belirlenmektedir. Ulaştırma Bakanlığının bir diğer görevi de imtiyaz sözleşmesi gerektiren telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin hazırlanan “yetkilendirme planları”nı Bakanlar Kuruluna teklif etmektir.

5.1.1.1 Düzenleyici Kurumlar

Telekomünikasyon Kurumu

Türkiye’nin, idari ve mali özerkliğe haiz bağımsız ulusal regülasyon otoritesidir. Görevleri dört ana başlık altında toplanabilir.

- Yetkilendirme
- Düzenleme
- Denetleme
- Hakemlik

Rekabet Kurumu

Rekabet otoritesi, her sektörle ilgilenen şemsiye bir kurumdur. Diğer sektörler için olduğu gibi telekomünikasyon sektörüyle ilgili de “birleşme ve devralmalar” konusunda görev yapmaktadır.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve/veya televizyon yayını yapmak isteyen müteşebbislere yayın lisansı vermekte ve yapılan yayınların içeriklerini denetlemektedir.

5.1.1.2 Müteşebbisler

İşletmeciler

Telekomünikasyon sektörünün ana müteşebbisleri, Telekomünikasyon Kurumu’ndan yetki belgesi alan “İşletmeci”lerdir. Türkiye telekomünikasyon sektöründe, hiç kimse Telekomünikasyon Kurumu ile görev ya a imtiyaz sözleşmesi imzalamadıkça veya Telekomünikasyon Kurumundan telekomünikasyon ruhsatı ya da genel izin almadıkça telekomünikasyon hizmeti sunamaz ve/veya telekomünikasyon altyapısı kuramaz ve işletemez.

İmalat ve İthalatçılar

Telekomünikasyon ile ilgili her türlü teçhizatın ve terminal cihazlarının imalatına ve ithalatına ilişkin işlemlerde Telekomünikasyon Kurumunun iznine tabidir. İmalat ve ithalatçılar da bu sektörün önemli aktörleridir.

Tüketiciler

Telekomünikasyon sektörünün asli unsuru tüketicilerdir. Tüketiciler, Tüketici Dernekleri ve Vakıfları gibi çeşitli şekillerde örgütlenmekte ve sektörün en önemli kurumları haline gelmektedirler.

5.2. Mevcut Durum

5.2.1. İşletmeciler ve Sunulan Hizmetler

5.2.1.1 Sabit Telekomünikasyon Hizmet İşletmecisi

Kurumumuzla Görev Sözleşmesi imzalamış ve statüsü 406 sayılı kanunla belirlenmiş olan Türk Telekomünikasyon AŞ, sabit işletmeci olarak tanımlanmaktadır. Türk Telekomünikasyon AŞ, her türlü telekomünikasyon hizmetlerini yürütmeye, telekomünikasyon alt yapısını işletmeye yetkili kılınmıştır. Telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerinin yürütülmesi ve bazı istisnalar dışında tüm telekomünikasyon alt yapısının kurulması ve işletilmesi, 31.12.2003 tarihine kadar Türk Telekomünikasyon AŞ'nin tekelinde bırakılmıştır. Ancak Türk Telekomünikasyon AŞ'deki kamu payı %50'nin altına düştüğünde, tüm tekel hakları -31.12.2003 tarihinden önce de olsa- ortadan kalkmış olacaktır.

Türk Telekomünikasyon AŞ; sabit telefon, ISDN, ADSL, NMT, Kablo TV, kiralık devreler, İnternet servis sağlayıcılığı gibi birçok farklı hizmet sunmaktadır. Bunlardan bazıları tekel kapsamında olmakla beraber bazıları da ruhsat veya genel izinle rekabete açılmış bulunmaktadır.

5.2.1.2 Mobil Telekomünikasyon Hizmet İşletmecileri

Ülkemizde iki tanesi GSM 900 bandında, iki tanesi de GSM 1800 bandında olmak üzere mobil telefon hizmeti vermekte olan dört adet işletmeci bulunmaktadır. 1994 yılında faaliyetlerine başlayan Turkcell ve Telsim, 27 Nisan 1998'de T.C. Ulaştırma Bakanlığı ile 25 yıllık GSM 900 lisans anlaşması yapmıştır. 16 Mart 2000 tarihinde açılan ihale ile de Aria ve Aycell, GSM 1800 hizmeti vermeye hak kazanmışlardır. 4673 sayılı yasa ile lisans verme yetkisinin Telekomünikasyon Kurumu'na geçmesiyle Kurum; Turkcell, Telsim ve Aria ile İmtiyaz Sözleşmesini, Aycell ile de GSM Görev Sözleşmesini yenilemiştir.

Mobil işletmeciler; SMS, WAP, GPRS, MMS gibi data hizmetlerini, akıllı şebekeler üzerinden coğrafi bilgi, özel faturalama, sanal kullanıcı platformu oluşturma, farklı tarife yapıları ve seçenekleri sunma, sesli mesaj, cep-mail gibi katma değerli hizmetler sunmaktadırlar.

5.2.1.3 İnternet Servis Sağlayıcılar

İnternet servis sağlayıcılar; gerekli altyapı, donanım ve yazılımı sağlayarak son kullanıcıya İnternet sistemi üzerinden erişim ve içerik sağlamaktadırlar. Bir İSS'nin yaptığı iş, kendisine ait bilgisayar donanımı ve sabit işletmecinin yerel şebekesinden kiraladığı hatlar aracılığı ile kullanıcıları yerel ve uluslararası İnternet omurgalarına taşımak olarak özetlenebilir. İnternet erişimi için çevirmeli bağlantı en yaygın hizmet olarak göze çarpmaktadır. Tüm dünyada artan bir talebe sahip olan geniş bant erişimi ise, çok yaygın olmamakla birlikte sunulan hizmetler arasındadır. Ayrıca barındırma (hosting) ve içerik sağlayıcılık da İSS'lik kapsamına girmektedir.

Daha önce Türk Telekomünikasyon AŞ ile yaptıkları servis sağlayıcılık sözleşmeleri ile hizmet veren İSS'ler, gelişmekte olan ülkelerde ve Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de "Genel İzin" ile faaliyetlerini yürütmektedirler. Bu kapsamda, 31 Aralık 2002 itibarı ile 66 adet işletmeciye Genel İzin Belgesi verilmiştir.

5.2.1.4 Uydu İşletmecileri

Uydu işletmecileri; uydu telekomünikasyon hizmeti veren işletmeciler ve uydu platform işletmecileri olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Uydu telekomünikasyon hizmetleri; uydular ve yer istasyonları aracılığıyla tek yönlü veya karşılıklı olarak, elektromanyetik dalgalar şeklinde veri ya da

ses iletişiminin gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. 31 Aralık 2002 itibarı ile “2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı” almayı gerektiren bu hizmeti veren 19 lisanslı firma bulunmaktadır.

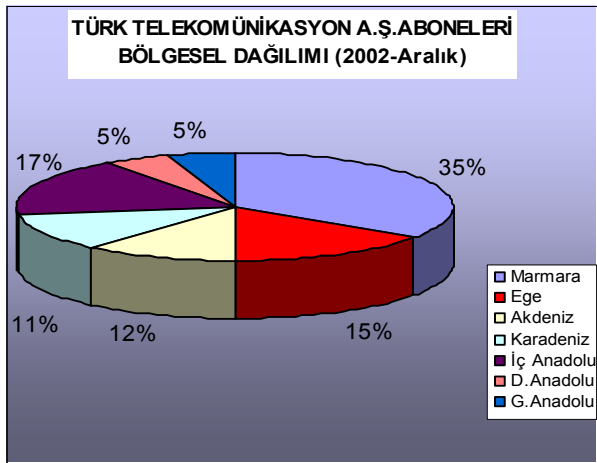
Uydu platform işletmeciliği ise değişik transmisyon ortamlarından gelen analog veya sayısal sinyallerin birleştirilip çoklanarak sayısal paketler halinde, uydu üzerinden abonelere iletilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Uydu platform işletmeciliğinde sunulan hizmetler arasında yüksek hızda İnternet erişimi, geniş bant veri aktarımı, sayısal TV ve radyo yayını, multimedya uygulamaları bulunmaktadır. “2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı” gerektiren bu hizmet 31 Aralık 2002 itibarı ile 2 adet işletmeci tarafından sunulmaktadır.

5.2.1.5 GMPCS Mobil Telefon Hizmeti Veren İşletmeciler

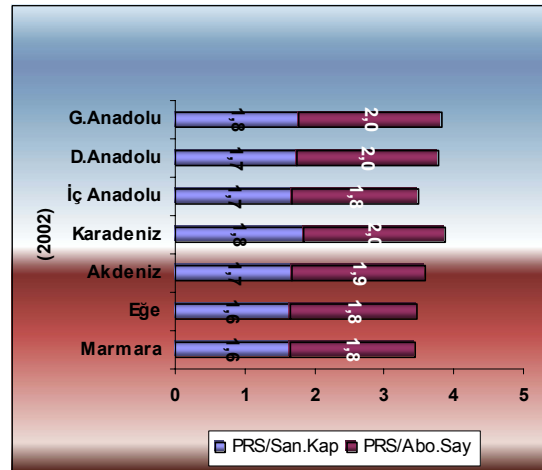
Pozisyonu ve çalışma frekansları Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından belirlenmiş ve tahsis edilmiş bulunan ve bir sabit veya mobil, geniş band veya dar band, küresel veya küresel olmayan, yere göre durağan olan veya olmayan, mevcut veya planlanan bir uydu kümesi üzerinden GMPCS MoU kapsamındaki hizmetleri kullanıcılara doğrudan veren telekomünikasyon hizmeti olarak tanımlanan GMPCS Mobil Telefon Hizmeti konusunda Kurumca 31.12.2002 tarihi itibarıyla 5 adet işletmeci 2.Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ile yetkilendirilmiş bulunmaktadır.

5.2.2. Telekomünikasyon Göstergeleri

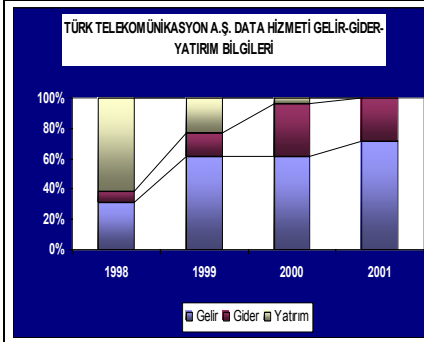
5.2.2.1 Temel Büyüklükler

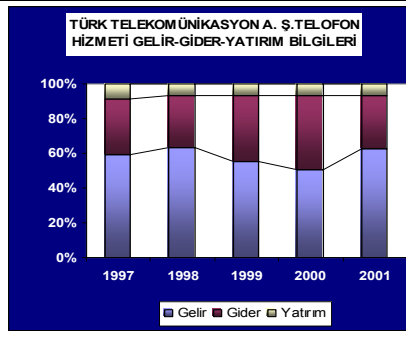
Şekil 5. TTAŞ Aboneleri Bölgesel Dağılımı

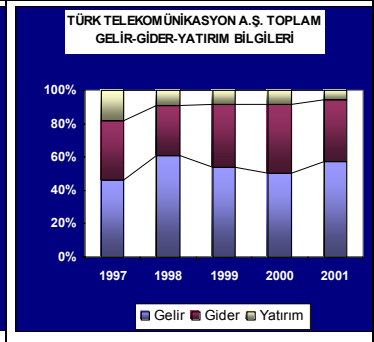
Şekil 6. Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Bölgeler İtibarıyla PRS/Santral Kapasitesi ve PRS/ Abone Oranları

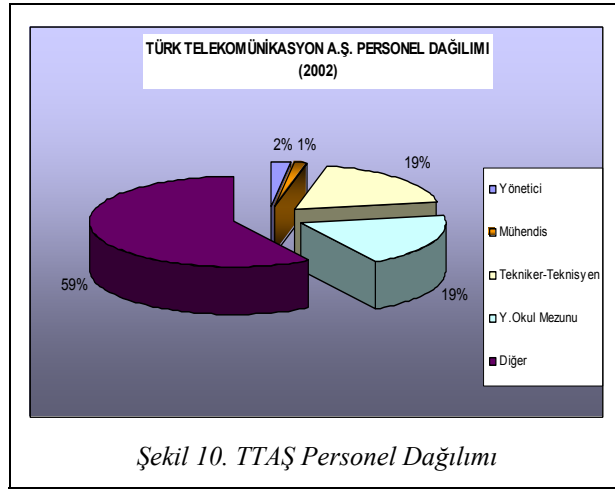
Şekil 7. TTAŞ Data Gelir-Gideri

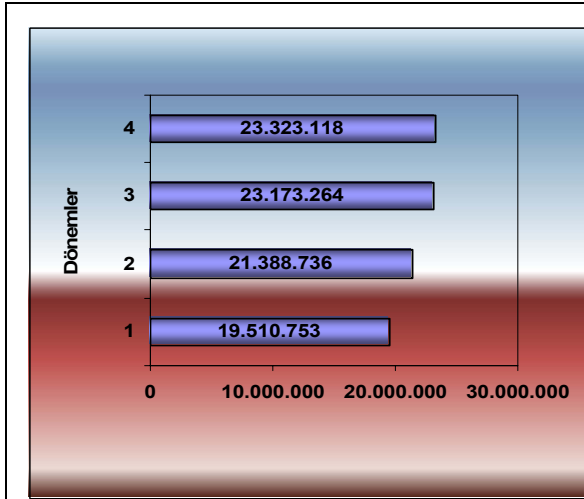
Şekil 8. TTAŞ Telefon Gelir-Gideri

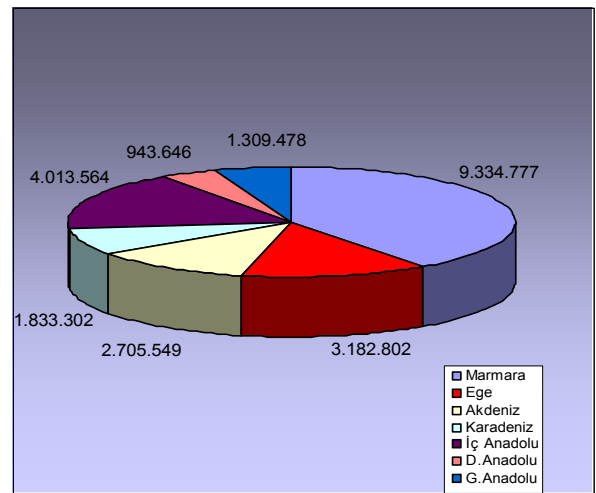
Şekil 9. TTAŞ Toplam Gelir-Gideri

Şekil 10. TTAŞ Personel Dağılımı

Şekil 11. GSM Dönemsel Toplam Abone Sayıları (2002)

Şekil 12. GSM Toplam Aboneleri Bölgesel Dağılımı (2002)

Tablo 12. GSM Abone Sayılarının Yıllar İtibariyle Gelişimi

Yıllara Göre GSM Abone Bilgileri	
Yıllar	Abone Sayısı
1994	81.968
1995	332.716
1996	692.779
1997	1.481.323
1998	3.360.000
1999	7.560.000
2000	14.970.000
2001	18.228.598
2002	23.323.118

Tablo 13. GSM 2002 Yılı Bölgesel Abone Bilgilerinin Aylar İtibariyle Gelişimi

Bölgeler	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Marmara	7.687.582	7.780.315	7.975.359	8.193.746	8.421.420	8.648.815	8.878.302	9.011.175	9.199.291	9.660.527	9.286.793	9.334.777
Ege	2.545.738	2.607.653	2.691.915	2.794.816	2.878.531	2.953.056	3.049.045	3.129.245	3.207.376	3.133.590	3.188.458	3.182.802
Akdeniz	2.080.016	2.131.031	2.192.758	2.281.904	2.372.359	2.441.707	2.526.295	2.620.472	2.688.132	2.672.573	2.700.438	2.705.549
Karadeniz	1.459.016	1.497.721	1.549.214	1.614.316	1.665.946	1.705.444	1.762.830	1.819.864	1.865.072	1.854.986	1.839.878	1.833.302
İç Anadolu	3.081.377	3.160.490	3.255.124	3.383.009	3.497.721	3.590.446	3.721.616	3.854.153	3.952.574	4.226.192	3.994.018	4.013.564
D.Anadolu	727.664	756.884	774.082	805.123	835.192	858.972	886.834	921.017	945.772	928.033	946.035	943.646
G.Anadolu	1.011.778	1.039.487	1.072.301	1.117.038	1.161.162	1.190.297	1.232.577	1.280.239	1.315.048	1.209.237	1.323.369	1.309.478
TOPLAM	18.593.170	18.973.581	19.510.753	20.189.952	20.832.331	21.388.736	22.057.499	22.636.165	23.173.264	23.685.139	23.278.989	23.323.118

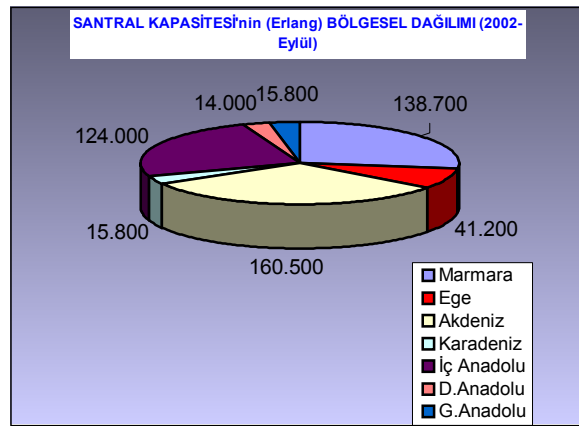
Tablo 14. 2002 Yılı GSM Verileri

Bölgeler	Bölgesel BTS Sayıları	Bölgesel BSC/BTS Oranları	Bölgesel TRX/BTS Oranları
Marmara	6.212	0,020	6,27
Ege	2.346	0,020	5,36
Akdeniz	1.751	0,030	6,45
Karadeniz	969	0,024	5,76
İç Anadolu	2.949	0,026	5,81
D.Anadolu	529	0,032	5,44
G.Anadolu	562	0,034	6,18
TOPLAM	15.318	0,024	6,00

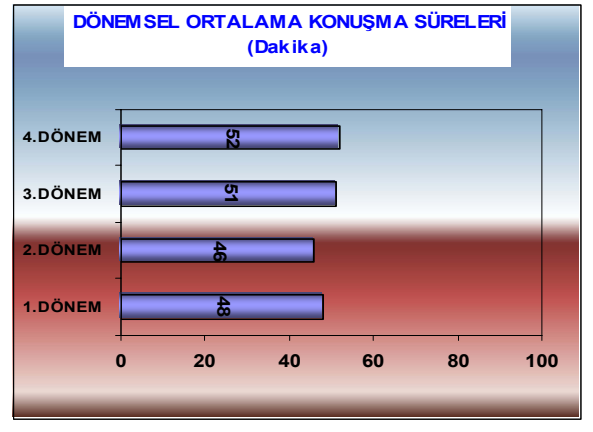
Tablo 15. GSM Yıllık Gelir-Yatırım Bilgileri (\$)

	1999	2000	2001
Gelir	4.043.222	3.894.035	1.991.523
Yatırım	3.165.578	2.886.872	2.590.000

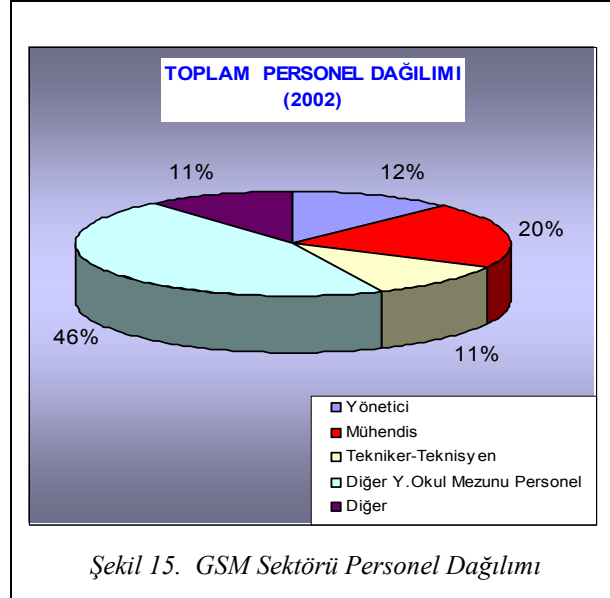

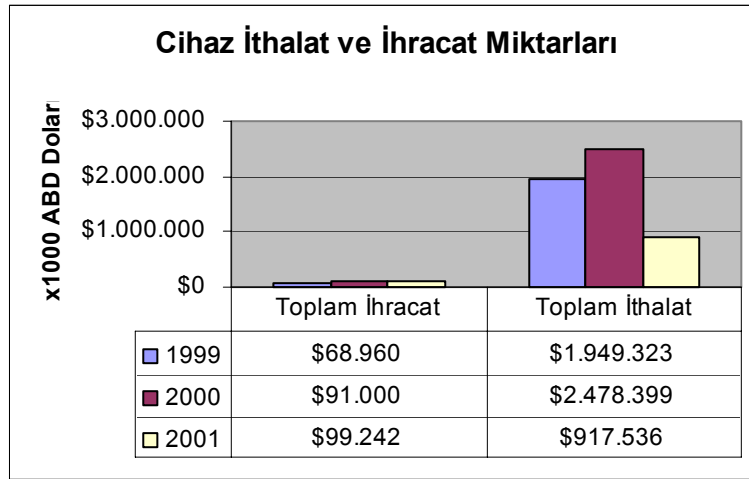
Şekil 13. Santral Kapasitesi Bölgesel Dağılımı

Şekil 14. 2002 Yılı Dönemsel Ortalama Konuşma Süresi

Şekil 15. GSM Sektörü Personel Dağılımı

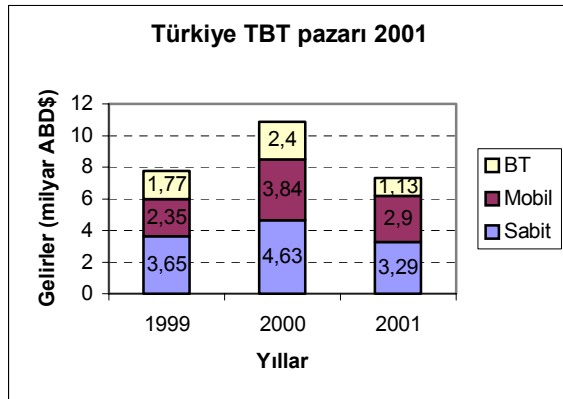
Şekil 16. Cihaz İthalat ve İhracat Miktarları

5.2.2.2 Pazarın Büyüklüğü

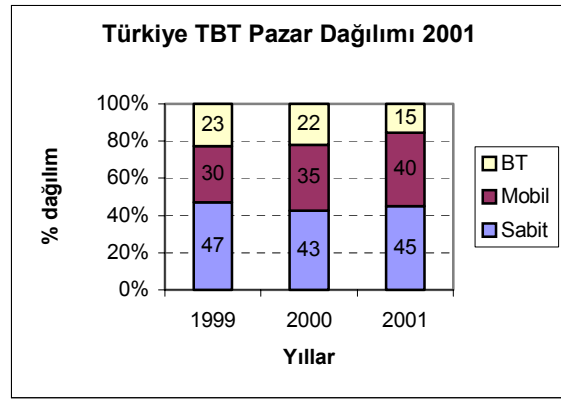
Genel olarak telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri (TBT) olarak adlandırılan sektörde pazar paylarının değişimi incelendiğinde, son yıllarda, sabit telefon gelirleri toplam pazardaki payını hemen hemen sabit oranda korumakta ve mobil sektörünün payını giderek artırmakta olduğu görülmektedir. Toplam pazardaki BT payı ise giderek azalmaktadır.

Tablo 16. Türkiye TBT pazarı (Milyar ABD Doları)

	1998	1999	2000	2001	99/98 (%)	00/99 (%)	01/00 (%)
Sabit telefon gelirleri	3,82	3,65	4,63	3,29	-4,5	27	-29
Mobil hizmet gelirleri	1,25	2,35	3,84	2,9	88	63	-24
Telekomünikasyon toplamı	5,07	6,00	8,47	6,19	18	41	-27
BT gelirleri	1,5	1,77	2,4	1,13	18	37	-53
Toplam TBT	6,57	7,77	10,87	7,32	18	40	-33

Şekil 17. Türkiye TBT Pazarı

Şekil 18. Türkiye TBT Pazar Dağılımı

Yakın gelecekteki mobil ticaret uygulamaları ve GPRS yatırımları ile önümüzdeki yılda Telekomünikasyon pazarının daha yüksek büyüme oranları yakalayacağı açıktır. TBT pazarının gelecek yıllarda gittikçe artan oranda hizmet temelli bir pazar haline gelmesi, özellikle dış kaynak kullanımı, eğitim, İnternet hizmetlerinin bu anlamda önem kazanması ve yüksek büyüme oranlarına ulaşmaları, telekomünikasyon pazarında yaşanması beklenen diğer önemli gelişmelerdir.

Tablo 17. Yıllar itibariyle İnternet Abone Sayıları(*)

Yıllar	Abone Sayısı
1999	2.000.000
2000	2.500.000
2001	3.500.000
2002	4.300.000

(*) Yaklaşık değerlerdir.

5.3. Sektörün Sorunları

5.3.1. Tarife Yapılarındaki Bozukluklar

Telekomünikasyon sektöründe başlayan reform hareketlerinden beklenenler arasında, maliyetin üstünde satılan uluslararası hizmet tarifelerin düşürülmesi ve sübvans edilen hizmet tarifelerinin yükseltilmesi yoluyla, hizmet tarifelerinin yeniden dengelenmesi sayılabilir. Nitekim telekomünikasyon sektörlerini serbestleştiren ülkelerde daha önce maliyetin altında satılan yerel telefon hizmetlerinin maliyet seviyelerine doğru yükseldiği ve maliyetin çok üstünde satılan şehirler arası ve uluslararası arama hizmetlerine ilişkin tarifelerin ise ucuzladığı görülmüştür.

Ülkemizde henüz bu alanlarda serbestleşme gerçekleşmediğinden yerel telefon hizmetleri düşük, şehirlerarası ve uluslararası hizmet tarifeleri ise yüksek düzeydedir. Kurumumuz serbestleşme tarihinden önce Türk Telekom'un tarifelerini yeniden dengeleme konusunda çalışmalarına başlamış ve konuya ilişkin tavsiyelerini de bildirmiştir. Serbestleşme sürecinin başlamasıyla birlikte özellikle uzak mesafe hizmet pazarında artan rekabetin etkisiyle Ülkemizde de bu tarifelerin düşmesi beklenmektedir.

Bugün Türk Telekom'un gelir büyüklüğü açısından %85'ine tekabül eden hizmetleri (arama ve kiralık devre hizmetleri) Tavan Fiyat Tebliği kapsamında onaylanmaktadır. Tavan Fiyat Yöntemi diğer ülkelerde de zorunlu yükümlü işletmeciyi regüle etmek için yaygın bir şekilde kullanılan fiyat düzenlemesidir. Yöntem, hem fiyatların ne şekilde artacağını göstererek yatırımcıların geleceğe dönük kararlar vermesini kolaylaştırmakta hem de düzenlenen şirkete tarifelerini maliyetlere yaklaştırarak yeniden dengelemesi hususunda gereken esnekliği tanımaktadır. Tavan fiyat yöntemi, sektörde rekabetin oluşturulması yönünde en etkili yöntemlerden biridir.

Hem mobil işletmecilerin hem de İnternet servis sağlayıcıların hizmetlerini sunarken kullandıkları önemli altyapılardan biri olan kiralık devrelerin fiyatları konusunda Telekomünikasyon Kurumu'na şikayetler gelmektedir. Şu anda Tavan Fiyat Yöntemine göre belirlenen kiralık devre tarifeleri 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren maliyet esasına göre belirlenecektir. Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde kiralık devrelerin maliyetlerine ilişkin çalışmalar başlatılmış ve konuya ilişkin ilgili tüm işletmecilerin görüşleri istenmiştir.

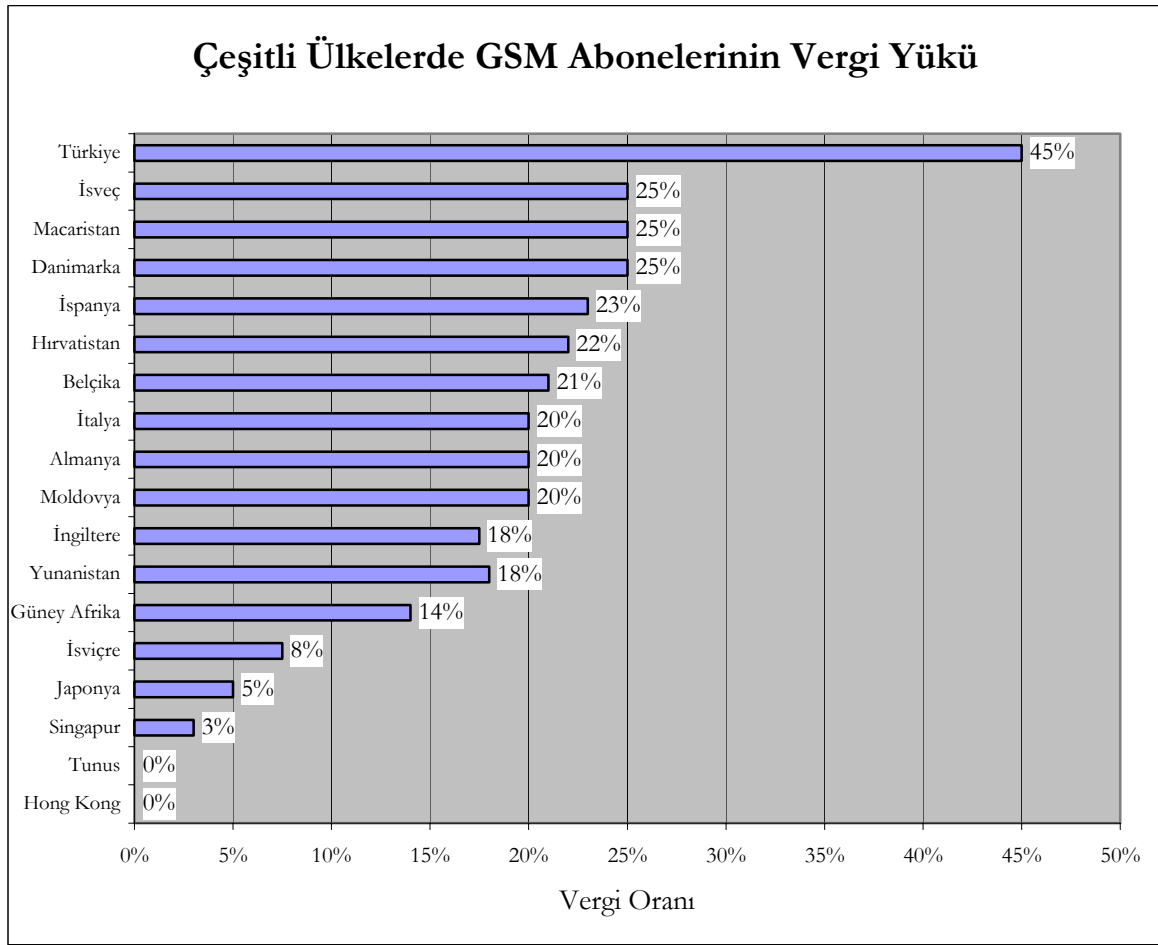
Telekomünikasyon hizmet tarifelerindeki bir hizmetin maliyetinin diğer hizmetlerden sağlanan gelirlerle karşılanması şeklinde ortaya çıkan çapraz sübvansiyon, maliyetin altında satış yoluyla gerçekleştirilen ve yeni firmaların pazara girmesini engelleyen öldürücü fiyatlandırma, işletmeciler ve kullanıcılar arasında yapılan fiyat ayrımcılığı gibi rekabeti ihlal eden ve tarife aksaklıklarına neden olan uygulamalar Telekomünikasyon Kurumu'nca 4502 sayılı Yasanın 9 ve 10. maddeleri kapsamında ele alınmakta, bu Kanunda zikredilmeyen hususlar ise Rekabet Kurumunca ele alınmaktadır. Bununla birlikte sektördeki tarife aksaklıkların giderilmesi yönünde yapılması gereken, sektörde etkin rekabet ortamının sağlanmasıdır. Rekabetin sağlanmasıyla birlikte tüketici tercihleri, tarifeleri düzenleyecek ve fiyatlar maliyet bazlı düzeylere çekilecektir.

5.3.2. Vergilerin Yüksekliği

Bugün hem GSM abonelerinden hem de PSTN (sabit) kullanıcılarından çeşitli adlar altında yüksek miktarda vergi alınmaktadır. GSM abonelerinden ilk abone olduklarında bir defaya mahsus eğitime katkı payı, Telekomünikasyon Kurumu ruhsat ücreti ve özel işlem vergisi, ayrıca her ay %25 oranında özel iletişim vergisi ile %18 oranında katma değer vergisi alınmaktadır. Bunun yanında, GSM işletmecileri brüt gelirleri üzerinden hesaplanan %15 oranında Hazine payı ve %0.35 oranında Telekomünikasyon Kurum masraflarına katkı payı ödemektedir. PSTN kullanıcıları ve işletmecileri de bu vergi yüküyle karşı karşıyadır. Nitekim bu vergiler tüketiciye yansımakta ve fiyatlar olmasa

gerekenin üzerine çıkmaktadır. Diğer ülkelere bakıldığında kullanıcılardan sadece katma değer vergisinin alındığı ve Ülkemizde uygulanan değişik vergi kalemlerinin bulunmadığı görülmektedir.

Çeşitli ülkelerde GSM işletmecileri üzerinde yer alan vergi yükü kıyaslamasında Türkiye %45 gibi bir oranla, en yüksek vergi uygulamasında bulunan ülke konumundadır.

Şekil 19. Çeşitli Ülkelerin GSM Abone Vergi Yükleri

5.3.3. Kurum Düzenlemelerinin Tamamlanamamış Olması

Telekomünikasyon Kurumu sektöre ilişkin düzenleyici kurum olarak 2 yıldır faaliyet göstermektedir. Bu süreç içerisinde Tarife Yönetmeliği, Tavan Fiyat Tebliği, 2. Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin Verilmesine ilişkin Tebliğ, Baz İstasyonları Yönetmeliği gibi sektöre ilişkin çok önemli düzenlemeler yapılmıştır.

Ayrıca; tüm hizmetlere ilişkin lisans düzenlemelerinin yapılması, işletmeciler arasındaki arabağlantı anlaşma koşullarının ve olası uyuşmazlıklara ilişkin, çözüm sürecini kapsayan Arabağlantı Yönetmeliği'nin çıkarılması, Türk Telekom'un serbestleşme sürecine hazırlanması, yerel ağın kullanıma açılmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması, numara taşınabilirliği konularına ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmalara devam edilmektedir. Arabağlantı Yönetmeliğinin bu yıl içerisinde tamamlanması öngörülmekte olup, tüm hizmetlere lisans verilmesine ilişkin çalışmalar ise yürütülmektedir. Kurum iki yıllık faaliyet süresi içinde ulusal dolaşım anlaşmazlığına ilişkin gerekli düzenlemeyi yapmış, ancak konu uluslararası tahkime gitmiştir. Telekomünikasyon Kurumu'nun aldığı her kararın yargıya taşınması ve yargı sürecinin uzun sürmesi sektördeki tikanıklığın sebeplerindedir. Telekomünikasyon Kurulu kararlarına itiraz mercinin idari mahkemeler yerine Danıştay olması durumunda, yargı sürecinin hızlandırılacağı düşünülmektedir.

Kurumumuz tüm düzenlemelerinde ilgili tarafların görüşüne başvurmakta, katılımcı ve şeffaf bir politika izlemektedir. Düzenlemelerin etkinliğini artırmak sektördeki asimetrik bilgi sorununun asgariye indirilmesine bağlıdır. Bu nedenle, sektördeki işletmecilerin de gereken bilgi ve belgeleri zamanında ve tam olarak Kuruma sunması önem arz etmektedir.

5.3.4. Sayısal Uçurum

Toplumun belli kesimlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimi ile söz konusu erişim için ihtiyaç duyulan becerilerin uygun olarak dağıtılamaması sonucu ortaya çıkan sosyal adaletsizliği tanımlayan sayısal uçurum, “bilgi zengini-bilgi yoksulu” olmak üzere iki farklı kutuplaşma tehlikesini beraberinde getirmektedir. Sayısal uçurumun azaltılması konusunda somut bir adımın atılmaması bir ülkenin;

- Elektronik ticaret kapsamında oluşturacağı ticaret hacminin asgari değerlerde kalmasına,
- Kültürünün daha az tanınmasına,
- İstihdam seviyesinin artırılamamasına,
- ARGE ve yazılım sektörünün geliştirilememesine,
- Elektronik devlet ve GSMH hedeflerinin sapmasına,
- Toplumsal dayanışma ve bilgi seviyesinin yükseltilememesine,

neden olacaktır. Telekomünikasyon Kurumu’nun; Bilgi Toplumu olma yolunda ve sayısal uçurumun azaltılması konusunda oluşturulacak bir hareket planı çerçevesinde önemli görevler icra edeceği düşünülmektedir.

Sayısal uçurumun önemine binaen, Telekomünikasyon Kurumu tarafından hazırlanan raporda, uluslararası organizasyonların politikaları ve ülke örnekleri incelenmiştir. Aynı zamanda, ülkemizin mevcut durumu ve imkanları değerlendirilerek, sayısal uçurumun azaltılmasında finansman kaynağı olarak kullanılabilir fonlar araştırılmış; altyapı, cihaz fiyatları, erişim ücretleri, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile eğitim konularında kısa ve orta vadede uygulanması gereken hareket planının temel prensipleri belirlenmiştir.

5.3.5. Telekomünikasyon Kurumu’nun yaklaşımları

Telekomünikasyon Kurumu’nun dört temel görevi bulunmaktadır. Lisans verme, düzenleme, denetim ve hakemlik. Kurumun amacı, sektörde hızla rekabetin tesisini sağlamak ve rekabetin tesisinden sonra düzenleme yapmaktan kaçınarak sektöre piyasa şartlarının şekil vermesine olanak tanımaktır. Sektörde rekabet oluştuktan sonra Kurum sadece denetim ve hakemlik fonksiyonlarını yerine getirmeye başlayacaktır. Dolayısıyla rekabetin olduğu piyasalara doğrudan herhangi bir müdahale yapmamaktadır.

Rekabetin tesisinde sadece gereken düzenlemelere yer vererek, gereksiz düzenleme yapmaktan kaçınılmaktadır. Hiçbir işletmeciye ayrımcılık yapılmamakta ve yapılan düzenlemelerden etkilenen tüm kuruluşların zamanında haberdar edilmeleri ve onların da katılımları sağlanmaktadır. Yani Telekomünikasyon Kurumu, kapalı kapılar ardında düzenleme yapmamaktadır. Nitekim Telekomünikasyon Kurumu tarafından çıkarılan tüm yönetmelik ve tebliğ tasarımları öncelikle ilgili kuruluşlarla tartışılmış, İnternet sayfamızda yayımlanmış ve ilgili tüm kuruluşlara yazı ile gönderilerek katılımları istenmiştir.

Kurumun kuruluşu sektörde devamlılığın, düzenin, güvenilirliğin ve şeffaflığın sağlanması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca sektördeki rekabet ortamının geliştirilmesi ile yeni işletmeciler ve yeni yatırımlar sektöre girecek, istihdam oluşacak, devlet bütçesine önemli katkılar sağlanacak ve dolayısıyla Türkiye ekonomisinin gelişmesine yardımcı olunacaktır.

Kısa vadede yapılması planlanan faaliyetler:

- Kurumun yapısına ilişkin yasal düzenlemeleri oluşturmak,
- Arabağlantı yönetmeliğini çıkarmak,
- VoIP konusuna çözüm getirmek,
- Sabit telsiz erişim ve diğer telekomünikasyon hizmetlerinin lisanslarının verilmesine yönelik çalışmaları tamamlamak,
- Kiralık hat tarifelerinin maliyet esaslı onaylanmasına yönelik çalışmaları tamamlamak,
- Yerel şebekenin kullanıma açılmasına yönelik çalışmaları tamamlamak,
- Tüketici haklarını korumak ve tüm toplumun uygun fiyatlarla telekomünikasyon altyapısı ve hizmetlerinden yararlanmasını sağlamak,
- Bilgi teknolojisinde araştırma ve geliştirme çalışmalarına zemin hazırlamak,
- İnternet kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik politikalar oluşturulmasına destek vermek.

Desteklenen ana politikalar:

- Sektörde serbestleşme hareketlerine hız verilmelidir.
- Özelleştirme sonuçlandırılmalıdır.
- Sektörün önünü tıkayan vergi oranları gelişmiş ülke seviyelerine çekilmelidir.
- Bilimsel düşünce ve teknolojik gelişmelere yaygınlık ve etkinlik kazandırmak öncelikli stratejik hedef olarak belirlenmelidir.
- İnternet kullanımı yaygınlaştırılmalı ve buna ilişkin devlet politikaları oluşturulmalıdır.
- Türkiye bilgi ve telekomünikasyon teknolojilerinde güçlü ve rekabetçi bir sektör yapısına kavuşturulmalıdır.

5.4. Telekomünikasyon Stratejileri Araştırma ve Geliştirme Vakfı (TSAGV)

Türkiye’de adil ve serbest rekabete dayalı dinamik bir telekomünikasyon sektörünün oluşturulması için gereken politika ve stratejilerin belirlenmesi hususunda sektörün tüm tarafları arasında bilgilendirme ve koordinasyonla, ulusal ve uluslararası boyutta, ülke menfaatleri doğrultusunda telekomünikasyon sektöründe gelişmeyi sağlamak için TSDK (Telekomünikasyon Stratejileri Danışma Konseyi) oluşturulması gerekmektedir. Kanunlarımız çerçevesinde Konsey oluşumu ancak vakıf çatısı altında mümkün olabildiği için, Kurumun önderliğinde ve katılımıyla, sektörün tüm aktörlerinin de yer aldığı Telekomünikasyon Stratejileri Araştırma ve Geliştirme Vakfı (TSAGV) kuruluş çalışmaları başlatılmıştır. TSAG Vakfının kuruluşu için mahkemece tescil kararı verilmiş olup, Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün Medeni Kanun gereği başlattığı temyiz süreci sonunda bu karar kesinleşerek vakfın kuruluş işlemleri sonuçlanmış olacaktır.

Vakfın amacı; Türkiye’de adil ve serbest rekabete dayalı dinamik bir telekomünikasyon sektörünün oluşturulması için gereken politika ve stratejilerin belirlenmesi hususunda sektörün tüm tarafları arasında bilgilendirme ve koordinasyon sağlanarak, ulusal ve uluslararası boyutta, ülke menfaatleri doğrultusunda telekomünikasyon sektörünün gelişmesine katkı sağlamaktır.

Vakfın görevleri:

- a) Türkiye’nin telekomünikasyon alanındaki ihtiyaçlarını karşılama ve bu alandaki mevcut yetenek ve kapasiteyi geliştirme yollarını araştırıp bu amaçla çalışma grupları oluşturarak yurt içinde ve yurtdışında sektörün ihtiyacı olan her tür desteği sağlamak,
- b) Telekomünikasyon sektörü ile ilgili en uygun strateji ve politikaları belirlemek üzere çalışmalar yaparak görüşlerini rapor halinde üreten ilgili yerlere bu çalışmalarında her tür desteği sağlamak,
- c) Telekomünikasyon sektöründe AR-GE ve eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve özendirilmesine her tür katkıyı sağlamak,
- d) Sektörel rekabeti özendirecek mekanizmaların oluşması için gerekli bilimsel çalışmalar yapmak veya bu çalışmaları yapan ilgili yerlere her tür destekte bulunmak,
- e) Telekomünikasyon sektör kuruluşları ve mensuplarına da vakıf amacının gerçekleşmesi için yarar ve gerek görüldüğü ölçüde aynı hizmetleri vermek ve iş birliği yapmak,
- f) Sektörün eğitilmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere eğitim kurumlarıyla iş birliği yapmak ve gerekli desteği sağlamak, bilimsel toplantılar, konferanslar inceleme gezileri düzenlemek veya düzenleyen kuruluşlara destek olmak,
- g) Bilimsel ve mesleki kurum ve kuruluşlarla (Üniversite, Bakanlık, Yerel yönetimler, şirketler vb) ilişki kurarak, gerek bu kuruluşlar ve mensuplarından gerekse hiç bir kurum ve kuruluşa bağlı olmadığı halde sektörde uzmanlığından yararlanılacak kişilerden ücretli veya ücretsiz olarak yararlanmak, ihtiyacı olan sektör birimlerinin yada sektöre hizmet için kurulmuş kuruluşların yararlanmalarını sağlamaktır.

TSAGV (Telekomünikasyon Stratejileri Araştırma ve Geliştirme Vakfı); Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu gibi organları ile yönetilecek olup, bu organlarda sektörün aktörleri olan üreticiler, işletmeciler, kullanıcılar, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve devlet temsilcilerinin bir arada bulunması ve sektörün ihtiyacı olan her türlü çalışmayı birlikte üretecek olmaları yönüyle sektörün gelişmesi, düzenlenmesi ve milli ekonomiye katkısı açısından hayati önem taşımaktadır.

5.5. Kurumlararası İşbirliği Faaliyetleri

5.5.1. Kurum-Rekabet Kurumu

Kurumumuz ile Rekabet Kurumu arasında sektörün düzenlenmesi boyutunda oldukça yoğun bir işbirliği yaşanmaktadır. Yaklaşık olarak iki yıllık zaman dilimindeki işbirliği ve iş yükü dikkate alındığında, bu yoğun ilişkinin giderek artacağı şeklinde bir değerlendirme yapmak yanlış olmayacaktır. Bilindiği üzere, Kurumumuz ile Rekabet Kurumu arasında hali hazırda sağlıklı bir şekilde yürütülen işbirliği bulunmaktadır. Bu çerçevede, Rekabet Kurumu telekomünikasyon sektöründe yürüttüğü soruşturmalara ilgili Kurum görüşüne başvurmuş, Kurumumuzda sektördeki rekabeti etkileyebilecek düzenlemeler öncesinde Rekabet Kurumunun görüşüne başvurmuştur. Uygulamada şu ana kadar herhangi bir sorunla karşılaşılmasına rağmen, ileride meydana gelebilecek sorunların önlenmesi amacıyla bir Protokolün hayata geçirilmesi her iki Kurum tarafından da faydalı olarak mütalaa edilmiş ve 16 Eylül 2002 tarihinde her iki tarafın Kurul Başkanlarınca imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

2813 sayılı Telsiz Kanununun 4502 sayılı Kanunla değişik "Telekomünikasyon Kurumunun Görevleri" başlıklı 7'nci maddesinin (ı) bendinde zikredilen yasal çerçeve her ne kadar iki Kurum arasındaki ilişkiyi genel olarak düzenlemekte ise de, uygulama esnasında işbirliğinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi açısından bir protokolün gerekliliği Kamuoyunca da paylaşılmıştır. Bu kapsamda söz konusu Protokolde de belirtildiği gibi hedeflenen Tarafların telekomünikasyon sektöründe serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamının tesisine ve geliştirilmesine yönelik yetki ve görev alanlarına giren konuların daha etkin bir şekilde ele alınmasına ilişkin usulün belirlenmesi, işletmecilerin, şikayetlerini veya bildirimlerini, her iki Kuruma veya Kurumlardan birine götürerek birbirleriyle çelişebilecek nitelikte ve/veya kendisi için en uygun yönde kararlar aldırma amacıyla hareket etmelerinin engellenmesi, ilgili mevzuat ve kavramların yorumlanmasında müşterekliğin sağlanması ve karşılıklı işbirliği ile bilgi aktarımına yönelik kararların alınmasını sağlamak olmuştur.

5.5.2. Kurum-Üniversite İşbirliği

Telekomünikasyon Kurumu ile 12 Aralık 2002 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi, 13 Aralık 2002 tarihinde Sakarya Üniversitesi ve 31 Aralık 2002 tarihinde Çankaya Üniversitesi arasında "Telekomünikasyon Sektöründe Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarında İşbirliği Yapılmasına Dair" protokoller yapılarak;

- Haberleşme sektörünün mühendis ihtiyacına yönelik olarak Üniversitede haberleşme alanına ilişkin özel eğitim programlarının hazırlanması, eğitim kaynaklarının güncelleştirilmesi ve Üniversite öğrencileri için staj imkanlarının sağlanması,
- Telekomünikasyon ve bilgi teknolojilerinin ihtiyacı olan teknik elemanların yetiştirilmesini sağlamak üzere araştırma ve geliştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi,
- Kurum personeli için araştırma, geliştirme ve lisans üstü eğitim desteğinin sağlanması,
- Ulusal ve Uluslararası bilimsel etkinlik, toplantı, sempozyum gibi faaliyetler için kaynakların ortaklaşa kullanımının sağlanması,
- Üniversite ve Kurum laboratuvarlarında araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması, sektöre yönelik düzenlemelere ilişkin sertifikalı eğitim hizmetlerini yürütülmesi hedeflenmektedir.

5.5.3. Kurum-UME İşbirliği

Kurumun uhdesinde bulunan ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca yayımlanan Tebliğ ile 85.17 ve 85.20 GTİP numarası altında verilen Telli Telekomünikasyon Sistem ve Cihazlarına uygunluk değerlendirmesi yapılması amacı ile TUBİTAK'a bağlı Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) ile karşılıklı yapılacak işlemleri kapsayan bir protokol 3 Mayıs 2002 tarihinde imzalanmıştır.

Bu protokol ile, Kurum ile 2001 yılında imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde TSE tarafından testleri yapılamayan Telekomünikasyon cihazlarına ilişkin testlerin UME laboratuvarlarında veya yurtdışındaki akredite laboratuvarlarda yaptırılması amaçlanmıştır.

5.6. Kurumun Diğer Faaliyetleri

Telekomünikasyon Kurumu, 2002 yılı içinde buraya kadar ele alınanların dışında çeşitli faaliyetlerde de bulundu. Bunlar, genel anlamıyla Kurumun telekomünikasyon sektörünün kamu ve özel temsilcileri, üniversiteler, tüketici temsilcileri ve basın ile bir araya gelerek, tecrübelerin paylaşıldığı ve sorunların tartışıldığı platform niteliğindeki toplantılardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“II. Ulusal Telekomünikasyon Düzenlemeleri Sempozyumu” 17 Mayıs 2002 Cuma günü İstanbul Pera Palas Otelde düzenlendi. Dönemin Ulaştırma Bakanı Oktay Vural ve çoğunluğu sektör mensubu üst düzey yönetici olmak üzere yoğun bir katılımı ile gerçekleştirilen sempozyum; 17 Mayıs Dünya Telekomünikasyon Günü'nde, Telekomünikasyon Kurumu ve TÜTED (Tüm Telekomünikasyon İşadamları Derneği) işbirliğiyle ve sektörün önemli kuruluşlarının üst düzeyde katılımıyla gerçekleştirildi. Sektörün önündeki tehditler ve telekomünikasyon sektöründe tam rekabet ortamının sağlanmasında karşılaşılabilecek sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışıldığı sempozyumun sonunda sektörün beklentilerini dile getiren bir sonuç bildirisi yayınlandı.

Bölgesel işbirliği ve Orta Asya'daki ulusal ve bölgesel telekomünikasyon yatırımları konusunda görüş bildirmek üzere Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Gürcistan'ın iletişim bakanları ve temsilcileri, I. Uluslararası Orta Asya ve Hazar Ülkeleri Telekomünikasyon Konferansı (Caspian Telecoms Conference) için 22-24 Mayıs 2002 tarihlerinde İstanbul'da bir araya geldiler. Üç gün süren konferansa, bu yedi ülkenin yanı sıra Hazar ülkelerinin önemli komşusu Rusya ve İran'dan üst düzey bakanlık temsilcileri ile Avrupa Komisyonu, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Tele-komünikasyon Birliği (ITU) ve EBRD'den delegasyonlar da katıldılar. Telekomünikasyon Kurumu da bu toplantılarda temsil edildi. Konferansın ikinci gününde ETSI ile Telekomünikasyon Kurumu ve Türk Cumhuriyetleri temsilcilerinin katıldığı ortak bir seminer gerçekleştirildi.

Türkiye'nin en önemli bilgi paylaşımı ve eğitim platformu olan “Bilişim Zirvesi'02”, 3-6 Eylül tarihlerinde İstanbul'da CeBİT Bilişim Fuarı etkinlikleriyle çerçevesinde düzenlendi. Bilişim Zirvesi '02 kapsamında düzenlenen “Telekom Forumu”, Telekomünikasyon Kurumu, Ericsson, ve Radikal Gazetesi sponsorluğunda gerçekleştirildi. Üçüncü nesil teknolojiler ile Türkiye'nin hazırlıklarının ele alındığı Forum'un açılış konuşmasını dönemin Ulaştırma Bakanı Prof. Dr. Naci Kınacıoğlu yaptı.

III. Telekomünikasyon Arenası, 9-10 Ekim 2002 tarihlerinde İstanbul'da düzenlendi. III. Telekomünikasyon Arenası'na Kurumumuzun dışında, telekomünikasyon sektörünün özel ve kamu kesiminden temsilciler, Özelleştirme İdaresi, Rekabet Kurumu ve tüketici temsilcileri katıldı.

Dünyadaki 747 milyon GSM abonesine hizmet veren 70 ülkeden 450 GSM İşletmecisi ve üreticilerinden oluşan 550 kişinin katıldığı GSM Birliğinin (GSM Association) 48. Genel Kurulu 14-17 Ekim 2002'de İstanbul'da toplandı. Türkiye adına Telsim'in evsahipliği yaptığı toplantının açılışında konuşan Kurul Başkanı Doç. Dr. Ömer Arasıl; GSM Birliği tarafından dünyanın en büyük 20 GSM operatörü arasında GSM operatörlerimiz Türkcell ve Telsim'in de sayıldığını övünçle vurguladı.

“Türk Cumhuriyetleri Bilişim İşbirliği Forumu-II” 14 – 17 Ekim 2002 tarihleri arasında İstanbul'da yapıldı. Kurumumuzun da temsil edildiği Forum'da şu konularda mutabakat sağlandı:

1. Telekomünikasyon regülasyonu alanında, üye ülkelerin gerekli görülen konularda işbirliği yapmalarının uygun olacağı görüşüne varılmıştır.

2. Telekomünikasyonla ilgili özelleştirme politikaları konusunda bilgi ve deneyim paylaşımının yararlı olacağına karar verilmiştir.
3. Telekomünikasyonla ilgili ticari konularda işbirliğinin geliştirilmesi hususunda mutabık kalınmıştır. Özellikle telekomünikasyonda kullanılan teçhizat ve kabloların (fiber optik, bakır, koaksiel, data kabloları vs.) imalatı ve montajı ile işletmecilik konusunda Türkiye'nin deneyimlerinden yararlanılması hususunda görüş birliğine varılmıştır.
4. Kalite ve rekabet ortamı göz önüne alınarak katılımcı ülkelerin İnternet trafiğinin TÜRKSAT uyduları üzerinden de dünyaya açılması imkanlarının araştırılması kararlaştırılmıştır.
5. İnternet, mobil iletişim ve telekomünikasyon teknolojileri konusunda ortak çalışmalar yapılmasının yararlı olacağı fikri benimsenmiştir.
6. Katılımcı ülkeler arasında İnternet üzerinden sağlıklı ve etkili bir iletişim ortamının tesis edilmesi kararlaştırılmıştır.

“II. Bağımsız Kurullar ve Piyasa Ekonomisi Arenası” 17–18 Aralık 2002 tarihlerinde Ankara’da toplandı. Bağımsız düzenleyici kurulların, üniversite ve basın temsilcilerinin katıldığı Arena’da “Sorun Çözüm Platformu”, “Hesap Verebilirlik” ve “Neden Düzenleyici Bağımsız Kurullar” konulu oturumlarda Kurum temsil edildi.

Telekomünikasyon Kurumu 19-21 Aralık 2002 tarihinde İstanbul Harbiye Askeri Müze ve Harbiye Kültür Sitesi’nde düzenlenen “VIII. Türkiye’de İnternet Konferansı”nda geniş katılımı temsil edildi.

Dünyadaki telekomünikasyon düzenleme otoritelerinin deneyimlerinin, telekomünikasyon alanındaki gelişmeler üzerinde düzenleyici otoritelerin rolünün, Kurum yöneticileri, akademisyenler, sektör temsilcileri, Düzenleyici otorite temsilcileri ve basın mensuplarıyla paylaşılması, tartışılması ve incelenmesi amacıyla Telekomünikasyon Kurumu, 25 Aralık 2002 tarihinde “Dünyada ve Türkiye’de Telekomünikasyon Alanında Gelişmeler ve Düzenleyici Otoritelerin Rolü” konulu bir panel düzenledi.

Panel; Kurum yönetici ve personeli, akademisyenler, özel ve kamu sektörünün üst düzey yöneticileri ile basın mensuplarından oluşan çok sayıda katılımcı ile gerçekleşti. Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım’ın konuşmasıyla açılan panelin başkanlığını Kurul Başkanı Doç. Dr. Ömer Arasıl yaptı. Panelist olarak Prof. Dr. Numan Doğan (ABD Kuzey Carolina Eyalet Üniversitesi), Doç. Dr. İzak Atiyas (Sabancı Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Pınar Doğan (Koç Üniversitesi), Dr. Esen Sirel (NERA Danışmanlık) ve Hasan Alkaş (Deutsche Telecom) katıldılar.

Panel öncesinde yapılan basın toplantısında, Kurumun 2003 yılı iş planı taslağı kamuoyuna açıklandı.

KISALTMALAR

(x*)DSL	Digital Subscriber Line Sayısal Abone Hattı (*: x yerine kullanılan harfler teknolojinin farklı tiplerini ifade etmektedir)
1G	Birinci Nesil Mobil Haberleşme Sistemleri
2G	İkinci Nesil Mobil Haberleşme Sistemleri
3G	Üçüncü Nesil Mobil Haberleşme Sistemleri
AB	Avrupa Birliği European Union
ABD	Amerika Birleşik Devletleri United States of America
AM	Amplitude Modulation Genlik Modülasyonu
AP30	Appendix 30 (ITU/R) Ek 30 (ITU/R)
ARGE	Araştırma -Geliştirme
BM	Birleşmiş Milletler United Nations
BSS	Baz İstasyonu Alt-sistemi Base Station Subsystem
BT	Bilgi Teknolojileri
BTS	Baz İstasyonu
CA	Competent Authority Yetkili Kurum
CB	Citizen Band Halk Bandı
CEN	European Committee for Standardization Avrupa Standardizasyon Komitesi
CENELEC	European Committee for Electrotechnical Standardization Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi
CEPT	The Conference of European Postal and Telecommunications Administrations Avrupa Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Konferansı
CERP	Comité Européen des Régulateurs Postaux Avrupa Posta Regülasyon Komitesi
CMSV	Control, Maintenance and Supply Vehicle Kontrol, Bakım-onarım ve İkmal Aracı
CRTC	Canadian Radio-Television and Telecommunications Commission Kanada Radyo-Televizyon ve Komitesi
CSP	Certification Service Provider Sertifika Hizmeti Sağlayıcıları
DEC	Decision Karar
DECT	Digital European Cordless Telecommunications Avrupa Sayısal Kablosuz Telefon Sistemi
DF	Direction Finding Yön Kestirme
DSL	Digital Subscriber Line Sayısal Abone Hattı
DSP	Digital Signal Processing Sayısal Sinyal İşlemi (Süreci)
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
ECA	European Common Allocations Avrupa Ortak Tahsisleri
ECC	Electronic Communication Committee

ECO	Elektronik Haberleşme Komitesi European Communications Office Avrupa Haberleşme Ofisi
ECTRA	European Committee for Telecommunications Regulatory Affairs Avrupa Telekomünikasyon Regülasyon Komitesi
EFIS	ERO Frequency Information System ERO Frekans Bilgi Sistemi
EFTA	European Free Trade Association Avrupa Serbest Ticaret Birliği
ERC	European Radiocommunications Committee Avrupa Radyokomünikasyon Komitesi
ERG	European Group of Regulators for Electronic Communications Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyici Otoriteleri Grubu
ERO	European Radiocommunications Office Avrupa Radyokomünikasyon Ofisi
ETO	European Telecommunications Office Avrupa Telekomünikasyon Ofisi
ETSI	European Telecommunications Standards Institute Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü
FCC	ABD Federal Communications Commission ABD Federal Komünikasyon Komisyonu
FICORA	Finnish Communication Regulation Authority Finlandiya Komünikasyon Düzenleme Otoritesi
FM	Frequency Modulation Frekans Modülasyonu
FSS	Fixed Satellite Service Sabit Uydu Servisi
GHz	Giga Hertz Giga Hertz
GMPCS	Global Mobile Personal Communications by Satellite Uydular Üzerinden Küresel Haberleşme Sistemi
GPRS	General Package Radiocommunication Services Genel Paket Anahtarlama Telsiz Hizmetleri
GPS	Global Positioning System Küresel Yer Belirleme Sistemi
G-Rex	Global Regulator's Exchange Küresel Düzenleyici On-line Bilgi Alışverişi
GSM	Global System for Mobile Communications Küresel Mobil Komünikasyon Sistemi
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
HF	High Frequency Yüksek Frekans
HF DF	HF Direct Finding Uzak Mesafeli Yön Kestirme Sistemi
HYK	Haberleşme Yüksek Kurulu Communication Supreme Board
Hz	Hertz Hertz
ICAO	International Civil Aviation Organization Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
ICET	Intergovernmental Conference on Emergency Telecommunications Acil Durum Haberleşmesine İlişkin Hükümetlerarası Konferans
ICNIRP	International Commission on Non Ionizing Radiation Protection Uluslararası İyonlaştırılmayan Radyasyondan Koruma Komitesi.
ID	Identification Tanımlama
IMCO	Inter-Governmental Maritime Consultative Organization Hükümetlerarası Denizcilik Danışma Örgütü

IMF	International Monetary Fund Uluslararası Para Fonu
IMO	International Maritime Organization Uluslararası Denizcilik Örgütü
IMT 2000	International Mobile Telephone Standards-2000 Uluslararası Mobile Telefon Standardı-2000
IP	Internet Protocol İnternet Protokolü
IRG	Independent Regulatory Group for Telecommunications Bağımsız Telekomünikasyon Düzenleyici Otoriteler Grubu
ISDN	Integrated Switched Data Network Tümleşik Anahtarlama Data Şebekesi
ISDN	Intergrated Subscriber Digital Network Tümleşik Hizmetler Sayısal Ağı
ISO	International Organization for Standardization Uluslararası Standardizasyon Örgütü
ISS	Internet Service Supplier İnternet Servis Sağlayıcısı
ITU	International Telecommunication Union Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
ITU/R	International Telecommunication Union/Radiocommunications Sector Uluslararası Telekomünikasyon Birliği/Radyokomünikasyon Sektörü
ITU/RR	International Telecommunication Union/Radio Regulations Uluslararası Telekomünikasyon Birliği/Telsiz Tüzüğü
ITU/SAT ICC	International Telecommunication Union/Satellite Intersector Coordination Committee Uluslararası Telekomünikasyon Birliği/Uydu konusunda Sektörler arası Koordinasyon Komitesi
ITU/T	International Telecommunication Union/Telecommunications Sector Uluslararası Telekomünikasyon Birliği/Telekomünikasyon Sektörü
ITU-D	ITU-Development Sector ITU-Kalkınma Sektörü
ITU-T	ITU-Telecommunications Standardization Sector ITU-Telekomünikasyon Standardizasyon Sektörü
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği
KHz	Kilo Hertz
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KYS	Kalite Yönetim Sistemi
LAN	Local Area Network Yerel Alan Ağı
MBPS	Mega bit/saniye Mega bit per second
MEDA	Mediterranean Action Plan for the Development of the Information Society in Mediterranean Countries Akdeniz Ülkelerinde Bilgi Toplumunun Geliştirilmesi için Akdeniz Eylem Planı
MFYS	Milli Frekans Yönetim Sistemi National Frequency Management System
MHz	Mega Hertz
MMS	Milli Monitör Sistemi National Monitoring System
MMS	Milli Monitör Sistemi Komponenti
KOMPONENT	
MMS	Multimedia Message System Multimedya Mesaj Hizmetleri
MOBCC	Mobile Broadcast Measuring System

MOBDF	Mobil Radyo-TV Yayınları Ölçüm Sistemi Mobile DF and Monitoring Station
MoU	Mobil Yön Kestirme ve Monitör İstasyonu Memorandum of Understanding
MSS	Mutabakat Zaptı Mobile Satellite Service
NCC	Mobil Uydu Servisi National Communications Commission
NCC	Danimarka Milli Komünikasyon Komisyonu National Control Center
NEMKO	Milli Kontrol Merkezi Nordic Accredited Laboratories
NMT	Finlandiya Akredite Laboratuvarı Nordic Mobile Telephone
NMT	Kuzey Ülkeleri için Mobil Telefon (Araç Telefonu) Araç Telefonu
NPAA	National Program for Adoption of Acquis Mevzuat Uyumu Ulusal Programı
NSO	National Standards Organization Ulusal Standartlar Organizasyonu
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OKK	Ortaklık Konseyi Kararı Partnership Council Decision
PC	Personal Computer Kişisel Bilgisayar
PDFM	Portable DF and Monitoring Equipment Portatif DF ve Monitör Teçhizatı
PMR	Private Mobile Radio Kişisel Mobil Telsizi
PP	Plenipotentiary Conference Tam Yetkili Temsilciler Konferansı
PREPCOM	Preparation Committee Hazırlık Komitesi
PRO	Prosedür
PSTN	Public Switched Telephony Network Sabit Telefon Şebekesi
PUMA	Public Management Kamu Yönetimi
R&TTE	Radio&Telecommunications Terminal Equipment Radyo Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları
R/L	Radiolink
RCC	Regional Commonwealth in the Field of Communications Haberleşme Alanında İşbirliği Bölgesel Devletler Topluluğu
RegTp	Regulatory Authority for Post and Telecommunications Almanya Posta ve Telekomünikasyon Otoritesi
RES.	Resolution Karar
RK	Rekabet Kurumu
RLAN	Radio Local Area Network Yerel Alan Radyo Şebekesi
RMC	Regional Monitoring Control Center Bölge Monitör Kontrol Merkezi
RRS	Regional Remote Station Bölge Uzaktan Kumandalı Sabit Monitör İstasyonu
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Radio and Television Supreme Council

RX	Receiver Alıcı
SECI	Southeast Europe Cooperation Initiative Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi
SMS	Short Message System Kısa Mesaj Servisi
SNG	Satellite News Gathering Uydu Üzerinden Haber Toplama
SOLAS	Safety Of Life At Sea Denizde Can Güvenliği
SSB	Single Side Band Tek Yan Band
SSL	Secure Socket Layer Güvenli Soket Oluşturma
TAIEX OFİSİ	Technical Assistance Information Exchange Office Teknik Yardım Bilgi Değişim Ofisi
TBT	Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri
TCAM	Telecommunication Convenient Appreciate and Monetary Committee Telekomünikasyon Uygunluk Değerlendirme ve Piyasa Gözetimi Komitesi
TETRA	Terrestrial Trunked Radio Systems Karasal Trunk Radyo Sistemi
TGM	Telsiz Genel Müdürlüğü General Directorate of Radiocommunications
TIDEB	Teknoloji İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı
TK	Telekomünikasyon Kurumu Telecommunications Authority
TPDK	Telekomünikasyon Politikaları Danışma Konseyi
TRRS	Transportable Regional Remote Station Bölge Uzaktan Kumandalı Seyyar Monitör İstasyonu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TTAŞ	Türk Telekomünikasyon AŞ Turkish Telecommunication Company
TTTE	Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları Radio and Telecommunication Terminal Equipment
TURPAK	Türkiye Paket Anahtarlama Data Şebekesi Turkish Packet Switching Network
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi Consumer Price Indices
TÜRKAK	Türk Akreditasyon Kurumu
TÜRK TELEKOM	Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi
TV	Televizyon Television
Tx	Verici Transmitter
UHF	Ultra Yüksek Frekans Ultra High Frequency
UKK	Ulusal Koordinasyon Komitesi
UMTS	Universal Mobile Telecommunication System Evrensel Mobil Telekomünikasyon Sistemi
UPS	Uninterruptible Power Supply Kesintisiz Güç Kaynağı
VHF	Very High Frequency Çok Yüksek Frekans
VHF/UHF	Very High Frequency/Ultra High Frequency

VoIP	Çok Yüksek Frekans/Ultra Yüksek Frekans Voice over Internet Protocol İnternet Protokolü Üzerinden Ses İletimi
VSAT	Very Small Aperture Terminal Çok Küçük Çaplı Terminali
WAP	Wireless Application Protocol Telsiz Uygulama Protokolü
WGFM	Working Group Frequency Management Frekans Yönetimi Çalışma Grubu
WGRR	Working Group Radio Regulation Radyo Regülasyonu Çalışma Grubu
WGSE	Working Group Spectrum Engineering Spektrum Mühendisliği Çalışma Grubu
WLAN	Wireless Local Area Network Kablosuz Yerel Alan İletişim Ağı
WRC	World Radiocommunication Conference Dünya Radyokomünikasyon Konferansı
WSIS	World Summit on Information Society Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi
WTDC	World Telecommunication Development Conference Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı
WTO	World Trade Organisation Dünya Ticaret Örgütü

Tablolar Listesi

Tablo 1. Kurum Personelinin Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	6
Tablo 2. Kurum Personelinin Yaş durumuna Göre Dağılımı.....	6
Tablo 3. Kurum Personelinin Çalışma Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı.....	7
Tablo 4. Çalışan Kurum Personelinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	7
Tablo 5. Bütçe Gerçekleşme Durumu.....	7
Tablo 6. Telekomünikasyon Kurumu 2002 Yılı Gelirleri (31.12.2002 Tarihi İtibariyle).....	8
Tablo 7. Telekomünikasyon Kurumu 2002 Yılı Giderleri (31.12.2002 Tarihi İtibariyle).....	8
Tablo 8. Ülkemizde GSM 900 ve 1800 MHz Frekans Bandında Hizmet Veren İşleticilerine Ait İzin verilen Sistem ve Abone Sayıları.....	17
Tablo 9. Lisans Verme ve Lisans Şartlarına Uygunluğu DEnetleme Yetkilerinin OECD Ülkelerine Göre Dağılımı.....	35
Tablo 10. Yaptırım Uygulama Yetkisi ve Türleri.....	36
Tablo 11. MMS Konfigürasyonu.....	39
Tablo 12. GSM Abone Sayılarının Yıllar İtibariyle Gelişimi.....	71
Tablo 13. GSM 2002 Yılı Bölgesel Abone Bilgilerinin Aylar İtibariyle Gelişimi.....	71
Tablo 14. 2002 Yılı GSM Verileri.....	71
Tablo 15. GSM Yıllık Gelir-Yatırım Bilgileri (\$).....	71
Tablo 16. Türkiye TBT pazarı(Milyar ABD Doları).....	73
Tablo 17. Yıllar İtibariyle İnternet Abone Sayıları.....	74

Şekiller Listesi

Şekil 1 Kurum Organizasyon Şeması.....	5
Şekil 2. Bölge Müdürlükleri ve Bölge Müdürlüklerine Bağlı İller	6
Şekil 3 TK Ana Süreçlerarası Etkileşim	9
Şekil 4 İletişim Altyapısı.....	40
Şekil 5 TTAŞ Aboneleri Bölgesel Dağılımı	69
Şekil 6 Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Bölgeler İtibariyle PRS/Santral Kapasitesi ve PRS/ Abone Oranları.....	69
Şekil 7 TTAŞ Data Gelir-Gideri	70
Şekil 8 TTAŞ Telefon Gelir-Gideri	70
Şekil 9 TTAŞ Toplam Gelir-Gideri	70
Şekil 10 TTAŞ Personel Dağılımı.....	70
Şekil 11 GSM Dönemsel Toplam Abone Sayıları (2002).....	70
Şekil 12 GSM Toplam Aboneleri Bölgesel Dağılımı (2002).....	70
Şekil 13 Santral Kapasitesi Bölgesel Dağılımı	72
Şekil 14 2002 Yılı Dönemsel Ortalama Konuşma Süresi	72
Şekil 15 GSM Sektörü Personel Dağılımı.....	72
Şekil 16 Cihaz İthalat ve İhracat Miktarları	73
Şekil 17 Türkiye TBT Pazarı	73
Şekil 18 Türkiye TBT Pazar Dağılımı	73
Şekil 19 Çeşitli Ülkelerin GSM Abone Vergi Yükleri	75